

Sievju
álbmotmeahcci

Sievju álbmotmeahcci

Seiland nasjonalpark

- hálddašanplána

Kolofon

Doaimmaheaddji ásahus

Sievju álbmotmeahci stivra/Seiland nasjonalparkstyre

Gulahallanolmmoš

Álbmotmeahci beaivválaš hálldašeaddji Ingunn Ims Vistnes

Jahki	Siidolohku	Preanttu
[Tekst]	2017	120

Almmuheaddji

Sievju álbmotmeahci stivra/Seiland nasjonalparkstyre

Forfatter(e)

Sievju álbmotmeahci stivra/Seiland nasjonalparkstyre

Jorgalan sámegillii: Inger-marie A. Oskal

Tihttel – sámegillii, dárogillii ja engelasgillii

Sievju álbmotmeahcci – Seiland nasjonalpark – hálldašanplána
Forvaltningsplan for Seiland nasjonalpark – Sievju álbmotmeahcci
Management Plan for Seiland National Park

Čoahkkáigeassu

Sievju álbmotmeahci hálldašanplána čielggasmahttá movt álbmotmeahci njuolggadusat galget čađahuvvot. Plánas bohtet ovdan gustovaš njuolggadusat ja makkár suodjalanárvvut álbmotmeahcis leat, ja čoahkkáigeassu das movt iešguđetge joavkkut atnet ávkki álbmotmeahcis. Dasto addá plána konkrehta njuolggadusaid das movt geavaheapmi, bearráigeahču, diehtojuohkin, čađaheapmi ja luonddubearráigeahču galgá leat. Plána lea vuosttažettiin álbmotmeahci stivrra bargoreaidu, ja galgá muđui addit guovllu geavahedđiide buoret einnostahttivuôđa.

Ovdasiidogovva

Stuoravuotna/Jøfjorddalen. Govven: Per Arne Askeland/naturfoto.net

Ovdasátni

Gonagas lea stáhtaráðis juovlamánu 8. beaivvi 2006 ásahan Sievju álbmotmeahci - Seiland nasjonalpark. Álbmotmeahcci ásahuvvui suodjalan dihte luondu- ja kulturárvvuid guhkes áiggi perspektiivvas, našuvnnalaš mihttomeriid ja gaskariikkalaš konvenšuvnnaid mielde. Guovllu areála lea 316 km².

Sievju álbmotmeahci - Seiland nasjonalpark suodjalanlákhaásahus (dás duohko gohčoduvvon suodjalanmearrásu) lea viiddis, muhto addá maiddái dihto muddui árvvoštallanvejolašvuða. Danne lea hálldašanplána dárbašlaš veahkkin suodjalanlákhaásahusaid/suodjalanmearrásuaid čaðaheamis ja beaivválaš hálldašeamis, go dat čielggasmahttá ja konkretisere daid. Hálldašanplána lea vuosttažettiin álbmotmeahci stivrra bargoreaidu, ja galgá muđui addit guovllu vuogatvuodalaččaide ja geavaheddjiide buoret einnostahttivuða gažaldagain mat gusket álbmotmeahci hálldašeapmái ja geavaheapmái. Plánas bohtet ovdan hálldašanmihttomearit (-ulbmilat) mat galget doaibmat hálldašeami válđo njuolggadussan. Konkrehta ja mihtidahti suodjalanmihttomearit ráhkaduvvojít dan váste ahte sáhttit meroštallat nagoda go hálldašeapmi doalahit dahje ovddidit suodjalanárvvuid áiggi mielde.

Hálldašanplána addá maiddái bajlgova das makkár doaimmaid livčii sávahahtti čaðahit vai olahivčiimet hálldašanmihttomeriid, ja čujuha geat livče heivvolaš ovttasbargoguoimmit ja geain lea ovddasvástádus čaðahit doaimmaid. Konkrehta doaimmat, mat gusket diehtojuohkimii ja dilálašvuodaid lágideapmái, leat sirrejuvvon sierra doaibmaplánii man sáhttá oðasmahttit nu ahte ii lihkahala hálldašanplána.

Sievju álbmotmeahci stivras lea leamaš ovddasvástádus Sievju álbmotmeahci hálldašanplánaevttohusa ráhkadeamis. Evttohus sáddejuvvui gulaskuddamii 2015 čavčča. Gulaskuddanáigodagas dollojuvvujedje rabas diehtojuohkinčoahkkimat plána birra, ja čoahkkimat ráðđeaddi lávdegottiin ja orohagaiguin 24A ja 24B. Birasdirektoráhtta dohkkehii hálldašanplána loahpalaččat geassemánus 2016, dainna mearkkašumiin ahte plánii galgá lasihuvvot galledanstrategiija Dálkkádat- ja birasdepartemeantta oðđa čujuhusaid mielde. Galledanstrategiija almmuhuvvo manjnel, hálldašanplána mielddusin.

Sievju álbmotmeahci stivra giitá buohkaid geat leat ovddidan oaiviid dahje eará láhkái searvan hálldašanplánabargui. Plána šaddá vuđolaš bargoreaidun álbmotmeahci viidáset hálldašanbarggus.

Áltás, oðđajagemánus 2017

Bente Haug
Sievju álbmotmeahci stivrra jođiheaddji

Sisdoallu

1 Álggahus.....	8
1.1 Sievju suodjaleapmi.....	8
1.1.1 Álbmotmeahci namma	9
1.2 Norgga álbmotmeahcit	10
1.3 Hálldašanplána.....	12
1.3.1 Hálldašanplána ráhkadeapmi	13
1.3.2 Hálldašanplána ja árvvoštallan luondušláddjiivuođalága §§ 8-12 mielde.....	14
1.4 Suodjalanmearrádusat ja láhkamearrádusat.....	16
1.4.1 Sievju álbmotmeahci suodjalanmearrádusat	16
1.4.2 Luondušláddjiivuođaláhka.....	18
1.4.3 Oktavuohta eará lágaide	19
2 Árvvut álbmotmeahcis	20
2.1 Eanadagat	20
2.2 Dálkkádat.....	21
2.3 Geologiija.....	21
2.4 Vegetašuvdna.....	23
2.5 Eallit	28
2.6 Kulturmuittut.....	31
3 Hálldašanhástalusat, hálldašanulbmilat ja suodjalanulbmilat.....	35
3.1 Hálldašanulbmilat.....	35
3.2 Suodjalanulbmilat	36
3.3 Mii áítá suodjalanárvvuid.....	36
3.3.1 Áitagat suodjalanrájiid siskkobealde	36
3.3.2 Áitagat suodjalanrájiid olggobealde	37

4 Geavaheaddjit.....	39
4.1 Suodjalanmearrásat ja álbmotmeahci ávkkástallan	39
4.2 Boazodoallu	40
4.3 Eanandoallu.....	47
4.4 Mearradoalloealáhus ja mearraguollebivdu ealáhussan.....	51
4.5 Olgodaddan, bivdu ja guolásteapmi	54
4.5.1 Johtaleapmi/Vánddardeapmi	56
4.5.2 Bivdu ja guolásteapmi	61
4.5.3 Dolasteapmi ja murjiid, šattuid ja guobbariid čoaggin	63
4.5.4 Heiveheapmi.....	64
4.6 Mátkkoštanealáhus	65
4.7 Geologalaš gávdnosiid váldin ja geavaheapmi	67
4.8 Mohtorjohtolat	70
4.9 Visttit ja rusttegat	76
4.10 Kulturmuittut.....	84
5 Hálldašeapmi	86
5.1 Hálldašeami organiseren	86
5.2 Bearráigeahču	89
5.3 Dilálašvuodaid lálideapmi ja diehtojuohkin	91
5.4 Vákšun ja kárten	98
6 Áššemeannudeapmi	100
6.1 Oppalaš njuolggadusat áššemeannudeapmái	100
6.2 Láidehusat luondušláddjii vuodojalágas	101
6.3 Láidehusat gonagaslaš resolušuvnnas	103
6.4 Čanastumit eará lágaide áššemeannudeamis	103
6.5 Oppalaš dispensašuvdnamearrásat	104
6.6 Lobihisvuodaid čuovvoleapmi – čađaheapmi ja ráŋggáštusat	106
7 Referánssat	108

Mildosat:

Mielddus 1: Sievju álbmotmeahci suodjalanláchkaásahus (-njuolggadusat)

Mielddus 2: Boazodoallobarttat ja -rusttegat

Mielddus 3:

Mielddus 4:

Mielddus 5: Boazodoalu bievlavuodjinlahtuid kárta

Mielddus 6: Sievju álbmotmeahci/Seiland nasjonalpark doaibmaplána

Mielddus 7: Ráððeaddi lávdegotti miellahtut

Mielddus 8: Galledanstrategija (boahtá)

Mielddus 9: Suodjalanulbmilat (boahtá)

1 Álggahus

1.1 Sievju suodjaleapmi

Sievju álbmotmeahci ásaheami evttohus bodii Stuoradiggediedáhusa nr. 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge" (Norgga álbmotmehciid ja eará stuorát suodjalanguovlluid oðða riikkaplána) čuovvoleapmin. Riikkaplána lea guovddáš mihttomearrin bisuhit stuorát oktilaš luondduguovlluid duohtatkeahttá, dahje goit buori muddui duohtatkeahttá. Duogážin dasa lea ahte "meahcceguovlluid" areála lea Norggas sakka unnon manjemus čuoði lagi. Pláanas deattuhuvvo maiddái dakkár guovlluid suodjaleapmi mat oktiibuot ovddastit ríkka iešguđetlágan geográfalaš guovlluid variašuvnna.

Oðða riikkaplánas árvaluvvui ahte Finnmarkui ásahuvvojít golbma oðða álbmotmeahci; Sievju álbmotmeahcci, Várnjárga álbmotmeahcci (goappašagat ásahuvvon juovlamánu 8. beaivvi 2006.), ja Goaheluoppal (ii ásahuvvon). Árvaluvvui maiddái ahte golbma ovdalaš álbmotmeahci viiddiduvvojít; Rávttošnjárgga álbmotmeahcci (viiddideapmi mearriduvvon juovlamánu 20. beaivvi 2002), Báhčaveaji álbmotmeahcci (viiddideapmi mearriduvvon borgemánu 23. beaivvi 2003) ja Anárjoga álbmotmeahcci (ii viiddiduvvon).

Sievju suodjalanbargu álggahuvvui 2002:s. Finnmarkku Fylkkamánni jođihii plánaproseassa. Golggotmánus 2002 ja geassemánus 2003 dollojuvvujedje álbmotčoahkkimat Njižževuonas/Hönseby ja Hákstáppas/Hakkstabben, ja čoahkkimat suohkaniiguin geassemánus 2003. Luondu- ja kulturárvvuid dieđut čohkkejuvvujedje 2002:s, ja dasa lassin guorahallojuvvujedje lottiid ja botanihka dilálašvuodat. Geavaheaddjeberoštumit maiddái kártejuvvujedje (boazodoallu, eanandoallu, báktedoibaibma, biebmandoibaibma). Gulaskuddandokumeanta sáddejuvvui golggotmánus 2003, mas ledje guokte molssaeavttolaš rágjeárvalus. Loahppaboađus šattai dien guovtti molssaeavttu gaskkas, mas Guicagohppi/Olderbukt ja Duollorášša davánuortageahčen šadde oassin álbmotmeahcis, ja nefelinsyenihhtaguovlu lulágeahčan bázii olggobeallái álbmotmeahci rájiid.

Sievju álbmotmeahcci ásahuvvui gonagaslaš resolušuvnna bokte juovlamánu 8. beaivvi 2006. Álbmotmeahcci lea 316,3 km², ja lea dáid suohkaniid siskkobéalde: Áltá (42,5 %), Hámmárfeasta (40,5 %) ja Fálesnuorri (17,0 %) (govus 1). Rádjí lea nu ahte eanas vuotnabađat álbmotmeahcis leat suodjaluvvon, ja oktiibuot 9,6 km² álbmotmeahcis lea mearraareála. Suodjalanmearrádusat leat Mielddus 1.

Álbmotmeahcci lea ollislaččat Finnmarkku nubbin stuorimus sullos Sievjjus (Norgga čihčedin stuorámus suolu), ja gokčá 52,6 % Sievju sullos. Sullo birra leat Čoalmmenuorri ja Stierdná oarjjalulábealde, Sállannuorri ja Sállan davábealde, ja

Várggonuorri ja nannán/Fálá nuorttabelde. Birrasiid 95 % areálas gullá Finnmárkuopmodahkii (FeFo), ja birrasiid 5 % lea priváhta opmodat. Priváhta eatnamiin leat mángga dáfus eahpečielga eaiggátvuođat (juogekeahes opmodagat main leat olu eaiggádat, dahje eahpečielggas gii lea eaiggát) ja maiddái rájít sáhttet leat eahpečielgasat.

1.1.1 Álbmotmeahci namma

Álbmotmeahci almmolaš namat leat Seiland nasjonalpark ja Sievju álbmotmeahcci. Oanehaččat daddjo dábálaččat “Seiland/Sievju nasjonalpark” dárogillii ja Sievju álbmotmeahcci sámegillii. Namma Sievju ii galgga sojahuvvot dárogiel namas (stivramearrádus 19c/2011).

Govus 1: Sievju álbmotmeahcci/Seiland nasjonalpark

1.2 Norgga álbmotmeahcit

Lulábealde Nuortageašjehki/Seilandsjøkelen leat Suoidneleakši ja Mielkejávrrit/Melkevatnan. Eanadaga dovdomearkan leat eananhoigaseamit, mat dahket sihke jávriide ja čázádaguide erenoamáš viŋkilhámiid. Vuodđovuotna/Kufjorden ja Čoalmmenuorri/Rognsundet oidnojít dobbelis. Govven: Per Arne Askeland.

Birrasiid 17 % buot Norgga eananareálain, earret Svalbard ja Jan Mayen lea suodjaluvvon dahje ráfáidahattojuvvon (pr. 31.12.2012), ja das lea birrasiid 10 % suodjaluvvon álbmotmeahccin. Sievju álbmotmeahcci ásahuvvui 2006:s Luonddugáhttenlága §§ 3-4 vuodul. Dien lágas leat golbma váldoeavttu dasa ahte guovlu galgá sáhttí ásahuvvон álbmotmeahccin. Vuosttažettiin galgá leat "stuorát" guovlu. Dasto galgá guovllus leat erenoamáš kvalitehta: Dat ferte leat luondduguovlu, mii ii leat duohtaduvvon, dahje unnán duohtaduvvon, dahje mii lea erenoamáš dahje čáppat. Goalmmát eaktu lea ahte stáhta eaiggáduššá guovllu (Røhnebæk 1995). Dál lea dien lága sadjái boahtán Luonddušláddjiivuođaláhka, muhsto álbmotmehciid hárrái lea eanas muddui seamma jurdda, earret eavttu ahte stáhta galgá eaiggáduššat eanas oasi guovllus. Luonddušláddjiivuođaláhka cealká dainna lágiin álbmotmehciid ásaheami birra:

Luonddušláddjiivuođaláhka § 35 (dás jorgaluvvon sámegillii)

Stuorát luondduguovllut sáhttet suodjaluvvot álbmotmeahccin go sistisdolet erenoamáš dahje ovddasteaddji ekovuogádagain dahje eanadagaid ja gos eai leat stuorát luonddusisabahkkemát.

Álbmotmehciin ii galgga movtge bisteavačcat váikkuhit luonddubirrasa ii ge kulturmuittuid, jus dakkár váikkuheapmi ii leačča dárbbashaš suodjalanulbmila dihte. Láhkaásahus galgá suodjalit eanadaga ja dan šattuid, elliid, geologalaš gávdnosiid ja kulturmuittuid huksemiid, rusttegiid, nuoskkideami ja eará doaimmaid vuostá mat sáhttet vahágahttit suodjaleami ulbmila, ja dat galgá sihkkarastit ráfálaš luonddumuosáhusaid. Lea lohpi johtalit vácci olgodaddanlága mearrádusaid mielde. Diekkár johtaleami sáhttá ráddjet dahje gieldit dušše dihto guovlluin álbmotmeahci siskkobéalde, ja dušše jus lea dárbbashaš suodjalan dihte šattuid dahje elliid, kulturmuittuid dahje geologalaš gávdnosiid.

Suodjaleapmi álbmotmeahccin mearkkaša oalle garra guovllusuodjaleami.

Álbmotmehciin leat iešguđetge lágan ulbmilparagráfat, ja dat stívrejít iešguđetge guovlluid hálddašeami. Luonddušláddjiivuođalága § 33 sistisdoallá guovllusuodjaleami ulbmiliid:

Luonddušláddjiivuođalága § 33 (dás jorgaluvvon sámegillii)

Suodjalanguovllut eatnamis, čázádagain ja mearas (...) galget suodjalit

- a) luonddušlájaid ja eanadagaid variašuvdnnavalljivođa,
- b) šlájaid ja genehtalaš šláddjiivuođa
- c) hearkkes luondu ja ekologalaš doaibmanguovlluid vuoruhuvvon šlájaid váste
- d) stuorát čavde ekovuogádagaid, maiddái dan váste ahte dat galget leat olámuttos dábálaš olgodaddamii
- e) guovlluid gos leat erenoamáš luondduhistorjjálaš ávvut
- f) luondu gos gávdnojít olbmuid luottat dološ áiggi rájes (kulturduovdagiid) dahje main maiddái leat kulturhistorjjálaš árvvut, ja daid heivehit geavaheapmái mii doalaha luonduárvvuid bissovažžan
- g) ekologalaš ja eanadatlaš oktilašvuođaid našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat, dahje
- h) referánsaguovlluid čuovvun dihte luonddudilálašvuođaid

Go eará lága vuođul mearriduvvo suodjalit dihto guovllu luondu, de berrejít vuosttaš lađđasa mihttomearit deattuhuvvot. Jus diekkár mearrádusat eará lága mielde leat oassin plánas mii guoská guovlluide mat leat suodjaluvvon mearrádusa olis dán lága vuođul, de sáhttá Gonagas addit njuolggadusaid mat sihkkarastet ahte suodjaleapmi iešguđetge lágaid olis oktiivehevuvvojít plána ulbmila ektui.

1.3 Hálldašanplána

Juohke álbmotmeahcis leat sierra suodjalanmearrádusat. Hálldašanplána lea čujuhussan dasa movt diet njuolggadusat galget čađahuvvot. Dat leat vuosttažettiin jurddašuvvon álbmotmeahci stivrra atnui, ja galget ge leat stivrra bargoreaidun. Plána galgá sihkkarastit ovttalágan hálldašeami álbmotmeahcis dan bokte ahte addá čielga njuolggadusaid geavaheami, bearráigeahču, diehtojuohkima, lágideami ja luonddudilálašvuodenaid vákšuma birra. Hálldašanplána galgá eastadir ahte dahkojuvvoyit ovttaskas mearrádusat mat sáhttet vahágahttit suodjalanárvvuid. Plána addá guovllu geavahedjiide buoret bajlgova ja einnostahttivuođa.

Hálldašanplána ráhkadeapmi lea vuoruhuvvon bargu. Luonddušláddjiivuođalága § 35 mearrida ahte hálldašanplánaárvalus galgá ovddiduvvot buohkaide seammás go ođđa álbmotmeahcit ásahuvvoyit. Sievju dáfus leat vuordán ođđa hálldašanođastusa man mielde galgá leat báikkálaš álbmotmeahcistivra. Stivrra njuolggadusain čuoggás 8.1 ja suodjalanmearrádusaid 5. §:s deattuhuvvo ahte stivra galgá ráhkadir/ođasmahttit suodjalanguovllu hálldašanplána.

Hálldašanplána ii leat mihkke ođđasis meannudemiiid das maid lea lohpi dahje ii lohpi bargat álbmotmeahcis. Dat galgá bissut suodjalanmearrádusaid meriid siskkobealde, muhto ii galgga gal gáržžidit ge suodjalanmearrádusaid. Hálldašanplána galgá **čielggasmahttit ja konkretiseret** suodjalanmearrádusaid.

Hálldašanplána bokte ii sáhte addit lobi doaimmaide maid suodjalanmearrádusat gildet. Seamma láhkái ii sáhte hálldašanplána bokte gieldit ge doaimmaid maid suodjalanmearrádusat dohkkehiet. Earret dan de leat moanat doaimmat ja aktivitehat maid sáhttá ohcama vuodul lobi oažžut čađahit álbmotmeahcis (maiddái gohcoduvvon dispensašuvdnan). Hálldašanplána ii sáhte ložžet ohcangeatnegasvuoda mii lea mearriduvvon suodjalanmearrádusain. Muhto dat sáhttá cealkit ahte soames doaimmaide sáhttá oažžut lobi ohcama vuodul, ja ahte sáhttá ovdamearkka dihte leat vejolaš ohcat lobi máŋgga jahkái.

Suodjalanguovluid suodjalanmearrádusat leat juridihkalaččat geatnegahttit, muhto hálldašanpláanas lea čujuheaddji ja råvvejeaddji doaibma. Dain čuoggáin suodjalanmearrádusain gos njuolga čujuhuvvo hálldašanplánii, gal lea hálldašanplána juridihkalaččat geatnegahtti njuolggadus hálldahussii.

Sievju álbmotmeahci suodjalanmearrádusat čujuhit hálldašanplánii čuovvovaš čuoggáin. Dáid čuoggáid dáfus lea hálldašanplána juridihkalaččat geatnegahtti:

Bálgáid, láhttuid, šalddiid ja mearkkaid máłasdoallan **hálldašanplána mielde (...)**, gč. § 3 čuoggá 1.2a **Joatkka boahtte siiddus**

Galbbaid ceggen ja ođđa bálgáid merken **hálddašanplána mielde** (...), gč. § 3 čuoggá 1.3e

Ráddjejuvvon čikŋageađgeváldin dihto báikkiin **hálddašanplána mielde** (...), gč. § 3 čuoggá 1.3g

Organiserejuvvon johtaleapmi. Dáid njuolggadusaid mearrádusat eai hehtte organiserejuvvon johtaleami vácci nu guhká go dat ii leat vahágín luonddubirrasii. Eará organiserejuvvon johtaleapmi ja johtalanvuogit mat sáhttet vahágahttit luonddubirrasa eaktudit ahte hálddašaneiseváldi lea addán sierralobi, gč § 6. Muđui čujuhuvvo **hálddašanplánii** suodjalanmearrádusain § 5, gč. § 3 čuoggá 5.2.

Hálddašanplánain lea guhkesáiggi perspektiiva. Dat berrejít ođasmahttojuvvot vuosttaš geardde 5-7 lagi manjnel, ja dasto juohke 10. lagi. Lea álbmotmeahci stivrra ovddasvástádus fuolahit ođasmahttima. Lassin plánii sáhttá maiddái ráhkaduvvot **doaibmaplána** doaimmaide maid hálidit čađahit álbmotmeahcis (ovdamearkka dihte galben, heiveheamit jna.) Diet doaibmaplána sáhttá rievdaduvvot ja ođasmahttojuvvot vaikko vel olles hálddašanplána ii ođasmahttojuvvo ge. (Mielddus 6).

2016:s bođii maiddái **galledanstrategiija** gáibádus juohke álbmotmeahccái. Galledanstrategiija gullá oktii doaibmaplánain ja čuovvu maiddái hálddašanplána (Mielddus 8).

Suodjulanulbmilat (kapihtal 3) bohtet ođasmahttojuvvot suodjulanulbmiliid mihtomeriid našuvnnalaš standardaid mielde ja váksuma mihtomeriid mielde, beroškeahttá das goas hálddašanplána ođasmahttojuvvo. Dan dihte sirrejuvvojit maiddái suodjulanulbmilat sierra plánan mii sáhttá ođasmahttojuvvot dávjibut go hálddašanplána (Mielddus 9).

1.3.1 Hálddašanplána ráhkadeapmi

Sievju álbmotmeahci stivras lea ovddasvástádus ráhkadir Sievju álbmotmeahci hálddašanplána. Geavatlaččat lea álbmotmeahci hálddašeaddji bargan hálddašanplána ráhkademiin, gii muđui maiddái lea stivrra čálli.

- Stivra dohkkehii plána gárvves evttohusa stivračoahkkimis njukčamánu 2. beaivvi 2015.
- Plána sáddejuvvui Birasdirektoráhtti fágalaš guorahallamii njukčamánu 5. beavvi 2015, ja máhcahuvvui oktan kommentáraiguiin geassemánu 22. beaivvi 2015. Álbmotmeahci stivra meannudii plána stivračoahkkimis borgemánu 17. beaivvi 2015.
- Plána sáddejuvvui gulaskuddamii čakčat 2015, ja gulaskuddanáigemearri lei juovlamánu 1. beaivi 2015.
- Plána birra dollojuvvojedje guokte álbmotčoahkkima, golggotmánu 20. beaivvi 2015 Njižževuonas/Hönseby ja golggotmánu 22. beaivvi 2015 Álttá Hámmanis,

gosa ráđđeaddi lávdegotti miellahtut ledje erenoamážit bovdejuvvon.

Dollojuvvoyedje maiddái sierra čoahkkimat orohagaiguin 24A ja 24B.

- Álbtmotmeahci stivra ja ráđđeaddi lávdegoddi ledje čoahkkanan Skáidái juovlamánu 10. ja 11. beivviid 2015, gos gulaskuddanvástadusat guorahallojuvvoyedje, ja muđui plána sisdoallu oppalačcat.
- Bohte 7 gulaskuddanvástadusa plánii, lassin njálmmálaš oaiviliidda čoahkkimiin.
- Álbtmotmeahci stivra dohkkehii reviderejuvvon plána stivračoahkkimis njukčamánu 8. beaivvi 2016.
- Birasdirektoráhtta dohkkehii loahpalaš hálldašanplána reivve bokte geassemánu 29. beaivvi 2016, dainna eavttuin ahte maiddái čállojuvvo galledanstrategiija Dálkkádat- ja birasdepartemeantta ođđa čujuhusaid mielde. Galledanstrategiija boahtá mieddusin hálldašanplánii.

1.3.2 Hálldašanplána ja árvvoštallan luondušláddjiivuođalága §§ 8-12 mielde

Luondušláddjiivuođalága § 7 mielde galget birasriekteprinsihpat árvvoštaljojuvvot Luondušláddjiivuođalága §§ 8-12 mielde buot almmolaš válddi čađahemiid oktavuođas – maiddái Sievju álbtmotmeahci hálldašanplána hálldašanmihtomeriid, doaimmaid ja njuolggadusaid mearrideami oktavuođas.

Dispensašuvdnamearrádus suodjalanmearrásain atná doahpaga “*addit lobi*”. Dat ii mearkkaš ahte hálldašaneiseváldi *galgá* addit dispensašuvnna dahje sierralobi, muhto ahte sáhttá árvvoštallat lea go ohcamis vuodđu addit dispensašuvnna, maŋŋel go dárbu lea vihkkelallojuvvon vejolaš hehttehusaid ja vahágiid ektui. Hálldašanplána njuolggadusat ja ohcci duođaštuvvon dárbu leat dispensašuvnna giedahallama vuodđun. Dasa lassin galget dieđut elliid/šattuid šlájaid, eanadatšlájaid dahje biologalaš šláddjiivuohta deattuhuvvot árvvoštallamis. Dieđuid gáibádus (Luondušláddjiivuođaláhka § 8) galgá muddejuvvot vejolaš doaibmabiju ektui.

Suodjalanplánaproseassa bokte registrerejuvvoyedje ja duođaštuvvojedje oalle olu dieđut guovllu birra. Diet dieđut leat ain deatalačcat, muhto lassin dárbašuvvojít dieđut ođđaset dutkamiin ja dieđut mat leat gávdnamis datačoakkáldagin mat gávdnojít omd. Naturbase ja Artsdatabanken neahttabáikkiin.

Jus lea eahpádus doaimma negatiiva váikkuhusaid hárrái suodjalanárvvuid dáfus, de boahtá ovdagihii várrogasvuđa prinsihppa Luondušláddjiivuođalága 9. §:s atnui. Hálldašaneiseválddit árvvoštallet doaimma suodjalanárvvuid vahágahtima riskka ektui.

Luondušláddjiivuođalága § 10 prinsihpa mielde ollislaš váikkuhusaid birra ekovuogádahkii galget váikkuhusat árvvoštaljojuvvot dan vuodđul movt dat oktiibuot čuhcet dahje bohtet čuohcat ekovuogádahkii. Danne fertejít hálldašaneiseválddit árvvoštallat sáhttá go doaibma dagahit ahte suodjalanguovlu áiggi mielde vaháguvvá.

Hálddašanplána 4. kapihtalis lea temáhtalaš bajlgovva suodjalanguovlluid otná geavaheamis, ja maiddái njuolggadusat boahttevaš áiggi geavaheapmái, main ollislaš geavahannoadđi lea deattuhuvvon.

Buot mearrádusain/lobi addimiin lea deatalaš deattuhit dan metoda dahje sajusteami mii dahká unnimus vejolaš vhágága dahje muosehuhtima, gč. Luonddušláddjiivuođalága § 12. Jus doaibma vhágáttá luonddušláddjiivuođa de sáhttá doaimma ovddasvástideaddji geatnegahttojuvvot Luonddušláddjiivuođalága § 11 olis máksit goluid maid ulbmil lea geahpidit dahje hehttet vejolaš vhágiid dáhpáhuvvamis.

1.4 Suodjalanmearrásat ja láhkamearrásat

Álbmotmeahci ásaheami ulbmil lea earret eará “seailluhit alpiina mearragáddeeanadaga mas lea erenoamáš ja mán̄ggabealat biologalaš valljivuohta”. Hakkfjellet Sállannuori/Sørøysund guvli. Govven: Radulf Valle.

1.4.1 Sievju álbmotmeahci suodjalanmearrásat

Juohke álbmotmeahcis leat sierra suodjalanmearrásat. Sievju álbmotmeahci suodjalanmearrásat čuvvot plána, Mielddus 1.

§ 1 Ráddjejupmi

Paragráfa namuha guoskevaš suohkaniid ja eananopmodagaid ja areálaid. Álbmotmeahci rájit leat addojuvvon kárta masa čujuhuvvo. Almmolaš rágječilgehussan gusto ge kárta.

§ 2 Ulbmil

Ulbumparagráfa dadjá mii galgá suodjaluvvot (geahča teakstaoasi čuoggás 1.2). Dat lea deatalaš mearrásusaid dulkomis, erenoamážit árvvoštallangažaldagaid mearrideamis. Luondušláddjiivođalága § 48 oppalaš dispensašuvdnamearrásusa ohcamii lea

suodjaleami ulbmil 2. §:s mearrideaddjin dasa ahte sáhttá go addit dispensašuvnna (sierralobi) vai ii.

Vuodđoprinsihppa árvvoštallanáššiin lea ahte ii galgga addit lobi doaimmaide mat sáhttet rihkkut ulbmila.

Sievju álbmotmeahcis lea eanadat guovddáš suodjalanulbmil, oktan eanadaga biologalaš šláddjiivuođain, eanadathámiiguin ja erenoamáš geologalaš gávdnosiiguin. Maiddái kulturmuittut gullet suodjalanulbmilii. Vejolašvuohta doaimmahit boazodoalu ja dábálaš olgodaddama namuhuvvoit maiddái ulbmilparagrásas, gč. § 2 manjemus lađđasa, muhto dat eai gula guovllu suodjaleami ulbmilii.

§ 2 *Ulbumil*

Álbmotmeahci ásaheami ulbmil lea

- seailluhit alpiina mearragáddeeanaadaga mas lea erenoamáš ja máŋggabealat biologalaš valljivuohta,
- sihkkarastit guovllu iešguđetlágan luondduhámiid,
- seailluhit eandathámiid ja erenoamáš geologalaš gávdnosiid ja
- suodjalit kulturmuittuid.

Álbmot (almmolašvuohta) galgá beassat vásihit luonddu, árbevirolaš ja dábálaš meahccedoaimmaid/olgodaddama bokte maidda eai dárbašuvvo olu teknihkalaš heiveheamit. Luonduvuđđosa suodjaleapmi álbmotmeahcis lea deatalaš sámi kultuvrii ja ealáhusdoibmii. Boazodoallu galgá sáhttít ávkkástallat guovllu.

§3 Suodjalanmearrádusat

Vuosttažettiin lea § 3 deatalaš suodjalanguovllu beaivválaš geavaheami ja hálddašeami dáfus. Suodjalanmearrádusat leat temáhtalaččat sirrejuvvon, ja juhkojuvvon temáide 1) Eanadat, 2) Šattut, 3) Eallit, 4) Kulturmuittut, 5) Johtaleapmi, 6) Mohtarfievrrut ja 7) Nuoskkideapmi.

Juohke dán čieža temái leat namuhuvvon olu doaimmat dán golmma čuoggás:

- Mii lea gielddus
- Mii lea čuldojuvvon gildosis (ja maid sáhttá almmá ohcama haga dahkat)
- Masa sáhttá hálddašaneiseváldi addit lobi ohcama vuodul. Ohcamat galget álo árvvoštallojuvvot § 2 mielde.

§ 4 Oppalaš spiehkastanmearrádusat

Dán paragráfa sadjái lea dál boahtán luonddušláddjiivuođalága § 48, gč. § 77. Dát lea oppalaš spiehkastanmearrádus man vuodul sáhttá addot sierralohpi daid oktavuođain maidda ii guoskka erenoamáš spiehkastanmearrádus § 3 mielde. Geahča 6. kapihtala dispensašuvnna birra.

§ 5 Hálldašanplána

Dát paragráfa nanne ahte galgá ráhkaduvvot hálldašanplána suodjalanguovllu hárrai (geahča čuoggá 1.3 hálldašanplána birra). Dasa lassin rahn dat vejolašvuoda čađahit doaimmaid suodjalanguovllus maid ulbmil lea ovddidit suodjaleami ulbmila.

Ovdamearkan namuhuvvojit kulturduovdaga láddjen dahje dakŋasiid boaldin, jus dakkár eanadagaid suddjen lea guovllu suodjaleami ulbmiliid gaskkas.

§ 6 Hálldašaneiseváldi

Birasdirektoráhtta mearrida gii galgá leat hálldašaneiseváldi. Sámi beroštumit galget áimmahuššojuvvot. Sievju dáfus sirdojuvvui hálldašanváldi Finnmarkku Fylkkamánnis báikkálaš politihkalaš álbmotmeahcistivrii guovvamánu 23. beaivvi 2011. Álbmotmeahci stivras leat Sámedikkis guokte ovddasteaddji, Finnmarkku fylkkadikkis okta ovddasteaddji, ja vel okta ovddasteaddji guđege guoskevaš suohkanis, mat leat Áltá, Hámmárfeasta ja Fálesnuorri. Sámediggi, fylkkadiggi ja suohkanat evttohit stivraáirasiid, ja Birasdirektoráhtta namma daid.

§ 7 Ráđđeaddi lávdegoddi

Álbmotmeahci hálldašeapmái galgá ásahuvvot ráđđeaddi lávdegoddi mas leat 17 miellahtu pr. 2014 (geahča kapihtala 5.1). Njukčamánus 2013 bovdejuvvui čoahkkimii vuosttaš geardde hálldašanplánabarggu álgaheami oktavuođas. Ráđđeaddi lávdegottis ii leat mearridanváldi, muhto galgá dušše buktit oaiviid ja báikkálaš máhtu njuolga álbmotmeahcistivrii.

§ 8 Fápmuiboahtin

Dán mearrádusas nannejuvvo ahte lähkaásahus bođii fápmui dakkaviđe go lei mearriduvvon, namalassii juovlamánu 8. beaivvi 2006.

1.4.2 Luonddušláddjiivuođaláhka

Sievju álbmotmeahci suodjaleami mearrádusa vuodđun lea luonddugáhttenláchka. 2009:s bođii luonddušláddjiivuođaláhka fápmui ja luonddugáhttenláchka heaitihuvvui. Stuora oasit luonddusuodjalanylágas jotkojuvvojedje luonddušláddjiivuođalága 5. kapihtalis.

Láhkaásahusat ásahuvvon luonddugáhttenlága vuodul leat gustovaččat dassážii go Gonagas mearrida eará, gč. luondušláddjiivuođalága § 77 molsašuvvanmearrádusaid. Dat mielddisbuktá ahte suodjalanmearrádusat ásahuvvon luoddugáhttenlága olis leat ain gustovaččat. Jurdda lea ahte diet láhkaásahusat galget hálddašuvvot ulbmiliid mielde mat ledje dalle go suodjaleapmi mearriduvvui. Luondušláddjiivuođalága mearrádusat bohtet gal lassin ja dievasmahttet ovdalaš suodjalanmearrádusaid. Ovdamearkka dihte sistisdoallá luondušláddjiivuođalága § 48 oppalaš dispensašuvdnamearrádusa, ja dat gusto suodjalanmearrádusaid § 4.oppalaš dispensašuvdnamearrádusa sajis.

Áššemeannudeapmi luondušláddjiivuođalága ja §§ 8-12 prinsihpat digaštallojuvvojit dárkleappot 6. kapihtalis áššemeannudeami birra.

1.4.3 Oktavuohta eará lágaide

Álbmotmeahcis gustojut suodjalanmearrádusat ovdadii eará lágaide, jus láhkaásahus ii čielgasit mearrideačča eará. Eará lágat ja njuolggadusat gal gustojut lassin álbmotmeahcis, ja muhtin dilálašvuodat eai namuhuvvo suodjalanmearrádusain ja danne dat regulerejuvvojut eará lágaide mielde.

Oktavuohta eará lágaide digaštallojuvvo lagabui 6. kapihtalis áššemeannudeami birra.

Čuoigga Gárgovákkis. Bohtalvuotna oidno. Govven: Randulf Valle

2 Árvvut álbmotmeahcis

Gearvuotna/Store Bekkarfjord ii sulastahte eará vuonaid Sievjjus. Ceakko rássás riiddit dahket sierra eanadaga mii lea áibbas earálágan go várit das birra. Govven: Per Arne Askeland

2.1 Eanadagat

Sievju lea nuorttabeali ravda dan alpiina riddoeanadagas mii muđui lea dábálaš Romssas ja Nordlánndas. Eanadaga dovdomearkkat leat vuonat mat čállet váriid gaskii main leat jiehkit ja soames gáissát, ja soahkevuovdi suodjebáikkiin. Sievjjus leat Eurohpá nannáma davimus jiehkit ja vuolimus glasiašuvdnarádjí (rádji man muddui jiehkit ollet).

Dáččavuonjiehkki/Nordmannsjøkelen sullo oarjjabealde lea birrasiid 3 km², mas alimus báiki lea sullii 1040 mmb. ja vuolimus báiki sullii 600 mmb. Diet jiehkki lea oalát suddame; 1895 rájes 2006 rádjái lea Dáččavuonjiehkki areála unnon 90 % (Andreassen et al. 2010).

Nuortageašjiehkki/Seilandsjøkelen sullo gasku lea maid olu suddan manjemus jagiid, ja báikki olbmot dieđihit ahte jiehkki unnu jođánit. Dat lea ovdal mihtiduvvon leat birrasiid 14 km² viiddu, muhto jiehkki lea asehaš ja lea sakka unnon manjemus logiid jagiid. Jiehkki lea 500-900 mmb. Sievju jiehkit leat hearkkit dálkkádatrievdamiiid vuostá danne go leat nu

vuollin mearradási ektui ja go eanas daid areála lea oalle unna allodatintervállaid gaskkas (Andreassen et al. 2010).

Sievjus leat guokte guhkes vuona; Stuoravuotna/Jøfjorden davil, 11 km guhku, ja Vuodđovuotna/Kufjorden 9 km guhku, lulil. Viektavuotna/Bårdfjorden oarjin ja Gearvuotna/Store Bekkarfjord nuorttabealde leat oanehet ja govddit vuonat mat maiddái leat lunddolaš geaidnun álbmotmeahccái. Suolu lea hui alpiina, ja doppe leat máŋga vári badjel 800 mmb. Seilandstuva (čohkka Dáččavuonjehkis) lea alimus čohkka, 1079 mmb. Lulábealde Nuortageašjehki/Seilandsjøkelen lea viiddis stealli – Suoidneleakša – gos lea oalle jalges eanadat ja Mielkejohka/Melkelva ges guovddáš elemeantan. Mielkejoga bokte leat eananhogaseamit, mat dahket sihke jávriide ja johkii erenoamáš viŋkilhámiid. Johka lea jiehki rájes gitta vutnii duohtatkeahes čázádat, ja lei báddadeami vuostá suodjaluvvon juo ovdal go álbmotmeahcci ásahuvvui, *Verneplan IV for vassdrag* (Čázádagaid suodjalanplána IV) olis.

2.2 Dálkkádat

Sievjus ii leat meteorologalaš mihtidanstašuvdna. Suolu lea nu stuoris ja topográfalaččat girjái ahte maiddái dálkkádat variere muhtin muddui. Vuollegris eatnamiid davágeahčen sáhttá várra buohastahttit Hámmárfeasttain, gos suoidnemánu gaskamearálaš temperatuva (1961-1990) lea 11,3 °C, ja galbmaseamos mánu gaskamearálaš temperatuva ges lea -5,3 °C. Gaskamearálaš njuoskkádat lea Hámmárfeasttas 736 mm. jagis. Sievju jiehkit čájehit ahte Sievju alla várit vuostáiváldet olu njuoskkádaga (arvvi, muohttaga). Lulábealde leat vumiin oalle seammalágan dilálašvuođat go Álttávuona siste, muhto gos lea čielgaset riddomálle (Alm 2014).

2.3 Geologiija

Sievjus lea erenoamáš báktevuodđogeologiija, gos lea mearkkašahti meari ultrabásalaš báktevuodđu. Báktemollaneamit gal leat máŋgga dásis, ja viiddis oasis leat báljes bávttit ja leat unnán luovosmássat. Bákteslájat mat álkit mollanit gávdnojít eambbo báikkálaččat, muhto dahket viiddis areálaid Suoidneleavši – Mielkejoga/Melkelva eanadagas.

Alibuš, guovddáš várreguovlluin sihke Dáččavuonjehki/Nordmannsjøkelen ja Seilandsjøkelen/Nuortageašjehki birrasiin lea vuosttažettiin periododihtta báktesládja dábálaš. Dan birra leat gabbro, amfibolitt dahje sullasaš bákteslájat. Máŋgga sajis ollet gabrobávttit gitta merrii: Gearvuona/Store Bekkarfjord bokte nuorttalulábealde, ja sullo davimus oasis viiddis viidodagat Dáččavuongáissáid/Ytre Bårdveggen rájes oarjin ja Njižževuona/Hönsebyfjorden rádjái nuorttabealde.

Gneis ja granihtta dahket unnit oasi Sievju báktevuodđus. Diet bákteslájat gávdnojít vuosttažettiin sullo davánuortta bealde, nuorttabealde linjjá man jurddašit Leaibevuona/Olderfjorden rájes Birranvákki/Olderdalén ja Geaidnovákki bokte

Njižževuona/Hönsebyfjorden rádjái. Dasa lassin lea viidodat meara guvlui oarjjalulábealde, Viektavuona/Bårdfjorden bokte ja Viektanjárgga/Bårdfjordneset rájes Unna vuođđovuonaža/Lille Kufjorden rádjái. Muhtin unnibuš viidodagat leat seahkálaga amfibolihtain sullo guovddáš báikkiin.

“Sievju diamánta” zirkon. Dát bihttá gullá Gunnar Mathisenä čoakkáldahkii. Govven: Ingunn Ims Vistnes.

Kvartearageologalaččat lea Sievju gelddolaš dan dáfus ahte doppe gávdnojit goasii buotlágan jiehkke- ja jiehkkejogabázahusat. Báljes várit leat oalle viiddis areálain. Mearragáttis davánuorttageahčen leat eatnamat gos leat mariidna bázahusat ja jiehkkejogaid bázahusat. Muhtin moatti guovllus leat mollanan ávdnasat, rihto- ja morena-ávdnasat gokčan báktevuođu ollásit dahje muhtin muddui. Viidámus morena-viidodat Gearvuotna/Store Bekkarfjord rájes davás Mielkejávriid/Melkevatnan guvlei.

Sievjus gávdno soames sajiin nefelihttasyenihhta, seammalágan go mii Stiertnás vižžojuvvo. Stuorámus gávnnus lea Bihttánjárggas/Bekkarfjordnes ja dat lea doalahuvvon olggobealde álbmotmeahci rájiid.

Sievju lea oahpis minerálačohkkejeddiide “Sievju diamántta” dihte. Dat lea zirkon nammasaš minerála mii lea gávdnon stuora kristállačoaltun. Sihke 1980-logus ja 2015-2016:s lea dat mielddisbuktán oalle olu johtaleami go geasuha minerálačohkkejeddiid. Dasa lassin leat gávdnon čáppa ovdamearkkat diopsid, thomsonitt ja eará minerálain. Sievju lea beakkán guovlu geologaid ja geađgečohkkejeddiid gaskkas danne go dáppe gávdnojit olu iešguđetlágan báktešlájat ja minerálat oalle lahkálaga. Kapihtalis 4.7 lea eambbo geologalaš gávdnosiid váldima birra.

2.4 Vegetašuvdna

Várreguovlluin Stuoravuona/Jøfjorden siste gávdnojit hárvenaš ja ránttos šattut. Govven: Ingunn Ims Vistnes

Botanihkalaš čalmmit oidnet Sievju stuorámus suodjalanárvvuid várreguovlluin. Viiddis guovllut gos lea ultrabásalaš báktevuodđu addet báikkálaččat buori šaddanvuodu olu ja erenoamáš šaddošlájaide, maid gaskkas maiddái leat hárvenaš ja ránttos šlájat. Dađi mielde go diehtit, de leat Hábovarri – Uvssotrášša, ja Stuoravuona/Jøfjorden siskkimus guovllut botanihka dáfus buot divraseamos várreguovllut álbmotmeahci rájiid siskkobealde. Steallis mii lea oarjjadavábealde Stuora Vuodđovuonbađa/Kufjordbotn dohko Suolovári/Spisstind ja Viektavuonvákki/Bårdfjorddalen guvlui leat maiddái miellagiddevaš šattut.

Dasa lassin adnojuvvo Mielkejoga/Mielkelva ja Leakševákki/Søkkmyrdalen guovlu divras šaddoguowlun, vaikko sihke šaddošlájat ja flora eanas muddui leat dábálaš guohtureatnamat; dego daļaseatnamat, mieđabealit ja jassabáikkit. Guovlu lea datte áibbas earálágan go dat báljes várreguovllut mat muđui leat dábálaččat miehtá Sievju. Boazovuonas/Lille Bekkarfjord ja Gearvuonas/Store Bekkarfjord gávdnojit soames liekkasgáibideaddji šlájat, dego ádjáfivllit (finnmarksmattesveve) (*Hieracium peleterianum* ssp. *boreades*), vuogodolgi, dierbmámuorji ja nu ain. Ádjáfivllit lea Norggas gávdnon dušše Finnmárkkus, ja Boazovuonas/Lille Bekkarfjord gávdno dat erenoamáš olu. Go dát báiki lea čáppat ja go doppe leat miellagiddevaš šaddošlájat, de lea čielggas ahte dasa lea stuora botanihkalaš beroštupmi.

Vuovdi

Sievju vuovdin lea eanas muddui soahki. Alla mánjggajagát šattut gávdnojít báikkolaččat, muhto dávjjimusat dušše smávva viidodagain nugo Stuora Vuodđovuonbaðas/Store Kufjord ja Bohtaluona/Flaskefjorden ja Stuoravuona/Jøfjorden siste. Lulágeahčen Sievju sáhttá gávdnat subi (*Ophioglossum vulgatum*), ránessieđgga (*Salix caprea* ssp. *sphacelata*) ja vuovdesieđga (*Salix myrsinifolia* ssp. *borealis*) lulábeali riiddiin.

Mánja báikenama Várggonuoris/Vargsundet ja Čoalmmenuoris/Rognsundet čujuhit dasa ahte lullileaibi lea šaddan doppe, sihke dárogillii (older) ja sámegillii (leaibi). Gitta 2014 rádjái ii lean duođaštuvvon oktage lullileaibi gávdnon Sievjuus, ja orui leame nu ahte šladja lei oalát čuhppojuvvon dahje guhttojuvvon. 2015:s Torbjørn Alm ja Unni R. Bjerke Gamst gávnnaiga oalle valjit lullileaibbi Skárfajávrri lahka, lulábealde álbmotmeahci ja oalle guhkkin eret giliin.

Čáhcešattut

Miehtá Sievju šaddet čázis unnán šattut, ja olu jávriin eai oba ge leat šattut. Leakševággi/Søkkmyrdalen Gearvuonas/Store Bekkarfjord lea dan dáfus áibbas earálágan, go ládduin ja fielmmáin šaddet čázevuolás šattut bures, vaikko eai nu galle šlája gal. Leakševággi lea ge Sievju árvvoleamos jeagge- ja njeaššegoulu. Doppe leat mánjgalágan jeakkit, ja erenoamáš bures šaddá rohtositnu (*Vahlodea atropurpurea*), mii muđui lea hárvenaš šaddu Oarje-Finnmárkku mearragáttiin. Mearragáttešattuid dáfus lea Viektavuona /Bårdfjorden guovllus stuorámus variašuvdna, gos šaddet olu debbot, ja veahá gáddešattut. Álbmotmeahci mariidna flora ii leat guorahallojuvvon.

Vegetašuvdna kulturduovdagiin

Vaikko kulturduovdagat eai njuolgut gula álbmotmeahci suodjalanárvvuide, de leat álbmotmeahcis mánjga sajis kulturduovdagat main lea botanihkalaš árvu, erenoamážit dat erenoamáš kulturduovdda Gearvuona/Store Bekkarfjord lahka, gos ruonas, vuovddehis riiddiin mearas bajás vuhttojít láddjejuvvon niittut ja guhkes áiggi guohatumat. Nuorttat Dáččavuotna/Nordre Bumannsfjord lea boaittobeali ássanguolu gos smávva gieddeareálain ja viessosajiin eai vuhtto manjít áiggi duohtadeamit. Guđđojuvvon ássansajiin Viektavuona/Bårdfjorden siste leat mánja viessosaji ja čappa ovdamearkkat dasa movt jekkiid ja riiddiid leat gilván ja láddjen. Eanandoalu heaittiheapmi vuhtto muđui kulturduovdagiin mat leat juo bures vesáluvvan. Geahča maiddái čuoggá 3.6 kulturmuittuid birra.

Ruonas riiddiid Gearvuonaa/Store Bekkarfjord láddjejedje olles guovllu olbmot. Dá lea Mielkejoga/Melkelva gáttis.

Šattut rukseslisttus

Artsdatabanken (Šládjebáŋku) lea rukseslistui registreren 13 bohccešattu álbmotmeahcis. Šlájat leat vuosttažettiin várreguovlluin sihke vuollelis ja badjelis. Romssa Musea botanihkkár Torbjørn Alm lohká váttisin čujuhit gos livčii stuorámus vejolašvuhta gávdnat hárvenaš šattuid. Hárvenaš šattuid šaddan lea dan duohken makkár báktevuodđu lea, muhto dan meari unnánaččaid duohken ahte daid ii sáhte gávdnat báktevuodđokártaid mielde. Danne lea dárbbašlaš juohke guovllu guorahallat ovdal go sáhttá dadjat leat go doppe hárvenaš šattut vai eai.

Rukseslistu oðasmahttojuvvo áigges áigái, mañemusat 2015:s. Leat badjel čuođi áššedovdi geat árvvoštallet dan Artsdatabanken (Šládjebáŋkku) ovddas. Šattut main leat bures birgejeaddji máddodagat eai biddjojuvvo rukseslistui, muhto biddjojuvvojít eallinnávccalaš šlájaid juhkosii (LC).

Rukseslisttu juhkosat:

CR – Garrasit áitojuvvon   VU – Rašes dilis   DD - dieđut váilot
 EN – Sakka áitojuvvon   NT – Meastta áitojuvvon

Tabealla 1. Šaddošlájat rukseslisttus Sievju álbmotmeahcis*: Registrerejuvvon bohccešattut rukseslisttus. Gáldu: Artsdatabanken (Šládjebáŋku).

Dárogiel- ja sámegielnamma	Latiinnagiel-namma	Báiki	Jahki registr.	Juogus rukses-listtus
Dvergarve Jiekŋameara-nárva	<i>Arenaria humifusa</i>	Sommarsettind, Uvssotnjunni	1968	EN
Snøarve Davvesáhpán-rássi	<i>Cerastium nigrescens</i>	Davágeahčen Uvssotrásša, Pederdalén, Suolovári/Spisstind	1968, 2002	NT
Myrflatbelg Jeaggesáhpal	<i>Lathyrus palustris</i>	Gearvuotna/ Store Bekkarfjord	1968	EN
Håret myrflatbelg (Jeggesáhpál)	<i>Lathyrus palustris pilosus</i>	Geaidnovággi	1968	VU
Grynsildre Ihtonarti	<i>Micranthes foliolosa</i>	Dáččavuonjehkki/Nordmannsjökelen ja Seilandsjökelen/Nuortageašjehkki Stuoravuona/Jøfjord guvlui	1919	NT
Grannsildre Jassanarti	<i>Micranthes tenuis</i>	Seilandsjökelen/Nuortageašjehkki Stuoravuona/Jøfjord guvlui, 1968, 2002, Uvssotnjunni, davábealde Uvssotrásša, Hábovári, 2015 Altnesfjellet	1919, 2002,	NT
Lodnemyrklegg Duottarčoalči	<i>Pedicularis hirsuta</i>	Seilandsjökelen/Nuortageašjehkki Stuoravuona/Jøfjord guvlui, 1968, 2015 Uvssotnjunni, Hábovári, Altnesfjellet	1919, 1968,	NT
Snøgras Jassasuoidni	<i>Phippsia algida</i>	Lulábealde Seilandsjökelen/Nuortageašjehkki, Uvssotrásša	2002, 2007	VU
Finnmarks-nøkleblom Riddogiđa-čalbmi	<i>Primula nutans finmarchia</i>	Gearvuotna/Store Bekkarfjord	2008	VU
Snøsoleie Jassanoarsa	<i>Ranunculus nivalis</i>	Dáččavuonjehkis/Nordmannsjökelen ja Nuortageašjehkis/ Seilands-jökelen Stuoravuona/ Jøfjord guvlui,	1919, 1968, 2015	NT

		Uvssotnjunni, Hábovárrí, Altnesfjellet		
Stivsildre <i>Guoládagánarti</i>	<i>Micranthes hireaciifolia</i>	Uvssotrášša – Gearvuotna/Store Bekkarfjord , Altnesfjellet	1968, 2015	EN
Høstvasshår <i>Čakčaloaŋka</i>	<i>Callitriches hermaphroditica</i>	Leakšeaváaggi/Søkkmyr- dalen	2002	NT
Issoleie <i>Noarsarássi</i>	<i>Ranunculus glacialis / Beckwithia glacialis</i>	Váriin Gearvuona/Store Bekkarfjord guovllus, Seilandsjøkelen/Nuorta- geašjiekki, Bohtalvuotna/Flask- fjorden, Altnesfjellet	1919, 1934, 1968, 2015	NT

*Vaikko Altnesfjellet ii leat álbmotmeahci siskkobealde, de leat mii váldán mielde šattuid doppe, go vánddardeapmi Altneset rájes álbmotmeahci guvliu manná dán guovllu čađa. Šattut mat leat gávdnon Altnesfjellet leat maiddái gávdnon álbmotmeahcis.

2.5 Eallit

Lottit

Sievjus leat olu gazzaloddešlájat (boralottit), mii lea ge dábálaš dakkár ceakko ja roamšo várreguovlluin ja bákteseinniin mat gahčet njuolga merrii nu go Sievjus leat.

Mearragoaskin, rievssatfálli, cizášfálli, boaimmáš, bieggafálli ja goaskin čivget álbmotmeahcis dahje orrot Sievjus. Visot riddoguovllut Sievjus leat deatalaš guovllut gazzalottiide. Gazzalottiid guorahallan ja lohkan lea čaðahuvvon fatnasiin, nu ahte eat dieđe livče go siskelis maiddái deatalaš guovllut dan dáfus.

Sievjus leat valjit gazzalottit, earret eará mearragoaskinat. Govven: Per Arne Askeland

Earret gazzalottiid, de leat Sievjus lottit muđui mearragáttiin, čázádagain ja jávrriin, ja muhtin muddui lastavuvddiin. Mearragáttis leat skávllit, caganat, mearračuotnjágat, hávddat ja čielkkát smávit čoahkkádusain. Čázádagain leat unnán jeaggelottit, muhto eanemus leat bíiskkit, čearrehat, ruksesjuolčovžot ja gáddevirožat. Muhtin soames čáhcelottit nugo gáhkcorat, dovttat, haŋŋát, gussagoalssit ja čivssat leat mielde lasiheame šláddjívuoda. Dábáleamos lottit soahkevuvddiin leat rievssatcizáš/rohtovizár/vuovdevizár, upmolcizáš, soahkerásttis ja ruksessoadjí. Várreguovlluin leat unnán šlájat, muhto dábálepmosat leat niitocivkkaleivvoš, geadgerásttis, gáranas/bulldogas ja giron.

Njiččehasat

Meahcenjiččehasat dáppe leat čeavrris (*Lutra lutra*), buoidda (*Mustela erminea*), njoammil (*Lepus timidus*) ja ciebanat. Čeavrris lea rukseslistui merkejuvvon leat hearkkes dilis, ja njoammil fas meashta áitojuvvon. Miňka (*Neovison vison*) lea maid oalle dábalaš. Miňka lea Norgga čáhppeslisttus gos leat vierrošlájat mat leat luondušláddjivuođa hárrái várran. Sievjuus eai leat ealggat, muhto dáhpáhuvvá ahte ealggat vudjet Sivju Várggonuori/Vargsundet rastá.

Buoidda lea okta dain hárve meahcenjiččehasain mat ellet Sievjuus. Govven: Per Arne Askeland

Guolit

Dápmot (*Salmo trutta*) ja rávdu (*Salvelinus alpinus*) leat dábáleamos guollenálit álbmotmeahcis. Cázádagain mat ollet merrii, sáhttet leat anadroma guolit.

Šlájat rukseslisttus

Rukseslistu lea ráhkaduvvon NINA kártema vuodul 2001:s, ja Artsdatabanken (Šládjebánkkku) registreremiid vuodul. Njealljenuppelohkái loddešlája ja guokte njiččehasa našuvnnalaš rukseslisttus mat leat áitojuvvon ja hearkkes dilis leat gávdnon Sievjuu álbmotmeahcis. Dasa lassin lea dihtosis ahte vel njealljenuppelohkái eará šlája ellet dahje orostallet Sievjuus, muhto diet dieđut eai leat dárkkistuvvon. Dát šlájat leat vuoncáfálli/čuonjáfálli/goahppelfálli, čohkanjunhálka/hálkačielkkis/lángá/skárfačielkkis, lidnu/stuorraskuolfi, vuonaš/vuonjaš, (stuorra)fiehta, njurggu, hálka/ciellaš,

gilljočearret/guollečearret, rávgoš/rovgoš, suolaskáiti, leivvoš, stárra, vuoktaláfol ja skoarra (gálđo: Mimmi Bæivi ja earát).

Tabealla 2. Lodde- ja njiččeħasħlajat rukseslisttus Sievju álbmotmeahcis:
Registrerejuvvon šlájat rukseslisttus. VU=hearkkes dilis, NT=meastta áitojuvvon,
EN=garrasit áitojuvvon ja CR=sakka áitojuvvon. Gáldu: Artsdatabanken
(Šládjabáñku) (2016) ja NINA (2002).

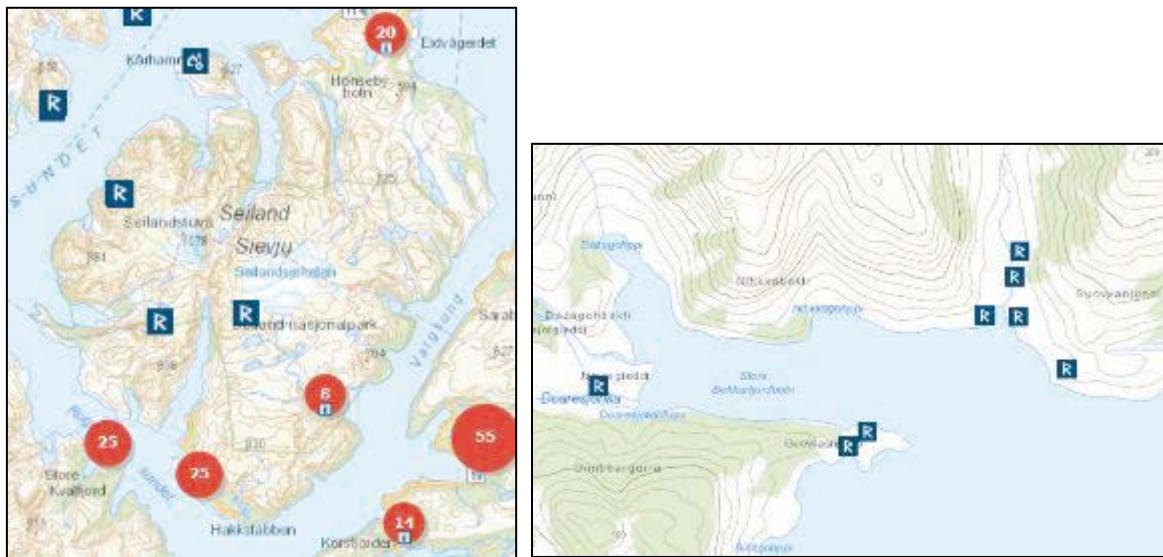
Dárogiel- ja sámegiel- namma	Latiinnagiel- namma	Báiki	Jahki registr.	Juogus rukses- listtus
Lottit rukseslisttus				
Bergirisk <i>Dálveruoivil</i>	<i>Carduelis flavirostris</i>	Guicagohppi/Olderbukta, Mielkejávrrit/Melke- vatnan, Bohtalvuotna/ Flaskefjorden	1985, 2002, 2014	NT
Teist <i>Čielkkis/</i> <i>čielká</i>	<i>Cephus grylle</i>	Nuorttat Dáččavuon- váaggi/Nordre Bumanns- fjord, Stuoravuotna/ Jøfjord, Bohtalvuotna/ Flaskefjorden, Viektavuotna/Bårdfjorden	1981, 1983, 2002, 2009, 2014	VU
Jaktfalk <i>Rievssatfálli</i>	<i>Falco rusticolus</i>		2002	NT
Fiskemáke <i>Báiski</i>	<i>Larus canus</i>	Miehtá Sievju (mánja obs)	1981, 1985, 2002, 2014, 2015	NT
Storspove <i>Stuorra- guškkástat</i>	<i>Numenius arquata</i>		2002	VU
Krykkje <i>Skierru</i>	<i>Rissa tridactyla</i>	Miehtá Sievju (mánja obs)	1997, 1998, 1999, 2009	EN
Tyvo <i>Suolaskáiti</i>	<i>Stercorarius parasiticus</i>	Viektavuonnjárga/Bård- fjordnesset (dakka olggo- bealde álbmotmeahci), Sállannuorri/Sørøysund	1981, 2009	NT
Blåstrupe <i>Giellavealgu</i>	<i>Luscinia svecica</i>	Mielkejávrrit/Melkevatnan, Viektavuonnjárga /Bårdfjordnesset, Strovma/Straumen	2002, 2009, 2014	NT
Gjøk <i>Giehka</i>	<i>Cuculus canorus</i>	Guicagohppi/Olderbukta, Viektavuonnjárga/ Bårdfjordnesset, Strovma/Straumne, Bohtalvuotna/Flaskefjord en	2002, 2009, 2014	NT
Sivspurv <i>Suovkacihci</i>	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Boazovuotna/Lille Bekkarfjord, Viektavuonnjárga/ Bårdfjordnesset,	2002, 2009, 2014	NT

Dárogiel- ja sámegiel- namma	Latíinnagiel- namma	Báiki	Jahki registr.	Juogus rukses- listtus
Lottit rukseslisttus				
		Strovmmajávri/Staum- vatnan ja Strovma/ Straumen Stuoravuonas/Jøfjord		
Ærfugl Hávda	<i>Somateria mollissima</i>	Miehtá Sievju (mánja obs)	1981, 1983, 1985, 1998, 1999, 2002, 2005, 2014	NT
Havelle Hanjá	<i>Clangula hyemalis</i>	Stuorra Vuodđovuotna/Store Kufjord, Mielkejávrrit/ Melkevatnan, Gearvuotna/Store Bekkarfjord	1998, 2002	NT
Lirype Giron	<i>Lagopus lagopus</i>	Miehtá Sievju (mánja obs)	1981, 2002, 2009, 2014, 2015	NT
Fjellrype Rievssat	<i>Lagopus mutus</i>	Miehtá Sievju (mánja obs)	2002, 2013	NT
Njičehasat rukseslisttus				
Oter Čeavrris	<i>Lutra lutra</i>	Miehtá Sievju (mánja obs)	1980, 1999	VU
Hare Njoammil	<i>Lepus timidus</i>	Miehtá Sievju (mánja obs)		NT

2.6 Kulturmuittut

Finnmárkku rittuin lea leamaš ássan manjemus jieknaággi rájes otnážii. Arkeologalaš roggamiin sihke Sletnesas Sállanis ja Muolkkuin Hámmárfeasttas leat gávdnon ássama luottat gitta boarráset geadgeággi rájes (10 000 – 4500 j.o.kr). Lea oalle bisánkeahtes ássan gitta diehttevaš historjjálaš áiggiid rádjái.

Friisa kárttaín jagiin 1886 ja 1888 oaidnit Sievjuus čoahkke ássama dain olu smávva vuonain (Friis, 1888). Maiddái informánttat geat leat bajásšaddan dáppe, muitet ahte ovdal soađi ásse olbmot juohke vuonas. Manjel soađi huksejuvvojedje olu báikkit fas bajás, muhto manjemus guovllut álbmotmeahci siskkobealde guđđojuvvojedje 1960-logus. Sievju ássiin leat eatnasat leamaš mearrasámit. Leat maiddái leamaš dárogielat doppe, ja boazosámit geat atnet Sievju geasseorohahkan ja soames suomagielat bearrašat. Sievjuus lea ealáhusvuođđun leamaš guolásteapmi, bivdu, veahá eanandoallu ja šibitdoallu, ja boazodoallu. Dieid luottat datte eai báljo vuhtto dál šat. 1984:s čađahuvvojedje kulturmuitoiskkadeamit Fieskkirnjárggas/Fieskir ja Roavis/Eidvágeid. Iskkademiid olis gávdnojedje máŋga sihke geadgeággi viessosaji ja goahtesajit, ja dasa lassin vel máŋga hávddi.

Govus 2. Registrerejuvvo kulturmuitut álbmotmeahci siskkobealde. Dat guovtti registreremis (Karravárri ja Johkanjárhárji) leat njuollanjunit gávdnon. Gearvuonas/Store Bekkarfjord (erenoamážit Suovvatákkis) leat registrerejuvvo goahtesajit. Nuorttat Dáččavuonas/Nordre Bumannsfjord leat registrerejuvvo goahtesajit ja rokkit. Gáldu: www.kulturminnesok.no

Ássanmearkkat kulturmuitun. Mihtimasamus vuonain Sievjjus (govus 2) leat gávdnon ássanmearkkat nugo viessosajit. Leaibevuonas/ Olderfjord ja Gearvuonas/ /Store Bekkarfjord leat jorba ássangoahtesajit ja birastahti giettit mat árvvusge leat árra gaskaáiggi rájes (1050-1550). Gearvuonas/Store Bekkarfjord ja Stuora Vuodđovuonas/Store Kufjord leat ássansajit mat orrot leame veahá boarráseappot. Eanas ássansajid mállet Sievjjus gal leat 1700-1800 logu rájes. Dat leat searvegoadit, main dábaláččat čielgasit dovdo ja vuhtto sierra návetoassi ja sierra ássanoassi, main geallir lea dábaláš.

Bivddu kulturmuitut. Leat fuomášuvvon máŋga bivdorsttega Nuortageašjehki/ Seilandsjøkelen lahkosis. Geaidnovákkis (Gearvuonas/Store Bekkarfjord) gávdnojít máŋga muvrejuvvon goikemuvrra johgáttis. Muvrrat leat jorbasat ja leat manjálaga vielttis, ja ráigi lea meara guvlui, mii lea das vuollelis. Dát sáhttet gullat bivdui, árvvusge njurjuid ja mearralottiid bivdui. Gátti lahka lea lássis gos mearralottit bessejít. Lundoleamos dulkojupmi lea datte ahte diet lea adnon biebmovorkán, ja go dat lea joga lahkosis, de doppe lea álki doalahit borramušaid galmmasin ja bures riibadit. Dien lahkosis leat máŋgga ássansaji bázahusat.

Guhkkin sáhttá leat váttis fuomášit goahtesajid mat leat goappaš bealde Suovvajoga njálmmi. Govven: Ingunn Ims Vistnes

Boazodoalu kulturmuittut. Boazodoalus leat báhcán unnán luottat, muhto dat mat gávdnojit leat goahtesajit geassesajiin. Diet ássansajit leat dakko gokko bohccot leat vuodjan nuori rastá, eai ge dat leat dakkár sajiin gos livčii vuogas dállodoalu ásahit. Máŋga báikenama čujuhit boazodollui, nugo Boazovuotna ja Miessečohkka. Fásta ássi mearrasámit elle lotnolasealáhusain maid vuodđun lei guolásteapmi ja moadde oami. Verddevuohta lei dábálaš, mas boazodoallit ja fásta ássit veahkáhalle guđet guimmiideaset ja orostalle goabbat guimmiideaset luhtte.

Báikenamat. Sievjjus leat olu sámegiel báikenamat, ja dat sáhttet mualit juoidá guovllu geavaheami birra. Lea eahpesihkar maid namma Sievju mearkkaša, muhto Qvigstad (1938) čilge ahte das ii leat oktavuohta dárogiel nammii. Gearvuotna (Store Bekkarfjord) boahtá sánis gárdi. Dán vuonas lea maid Dáččanjunni. Vejolaš čilgehussan dasa lea ahte

dat lea fiinna rásseeanan, man dáččat láddjejedje. Leat maiddái olu báikkálaš báikenamat mat eai leat kárttaide merkejuvvon. Muhtimiid daid lea Álttá giellaguovddáš registreren álbmotmeahci stivrra ovddas 2014:s, ja dat gávdnojit Kartverket (Kártadoaimmahaga) neahtasiiddus www.kartverket.no. Ovdasiiddus válljet «stedsnavn», ja viidáseappot «søk på stedsnavn», ja go ollet kártii de válljet davvisámegiela giellan. Zoome kártta dassážii go báikenamat ihtet.

Fuomáš ahte mearrasámi suopman lea veahá earálágan go siseatnansámegiella, ja ahte máŋga báikenama Sievjjus dáiddáše galgat čállojuvvot eará lágje sámegillii go maid dál dahkkojuvvo, jus daid galggašii čállit mearrasámi suopmana mielde. Ovdamearkka dihte galgá vuotna čállojuvvot *vuonna*.

3 Hálldašanhástalusat, hálldašanulbmilat ja suodjalanulbmilat

3.1 Hálldašanulbmilat

Álbmotmeahci stivrra válдоáigumuš lea gáhttet ja suodjalit luonddu- ja kulturárbbiid mat leat álbmotmeahcis. Dan oktavuoðas leat 4. kapihtalis namuhuvvon hálldašanulbmilat mat leat čadnojuvvon dihto joavkkuid areálageavaheapmái álbmotmeahcis. Dasa lassin sistisdoallá hálldašanplána muhtin bajtdási guhkesággi hálldašanulbmiliid mat maiddái galget doaibmat álbmotmeahci stivrra barggu njuolggadussan.

Bajit dási hálldašanhástalus Sievju álbmotmeahci dáfus lea hehttet sisabahkkemiid mat sáhttet rievadadit eanadaga hámi dahje iešvuoðaid, dahje doaimmaid mat váikkuhit šláddjivuoða álbmotmeahcis.

Sievju álbmotmeahci hálldašanulbmilat

Hálldašaneiseválddit galget iežaset barggus:

Atnit máhtolašvuoda iežaset hálldašeams, ja cujuhit gokko dárbašuvvo eanet máhttu luondduja kulturárvvuid birra, masa maiddái gullá árbeviolaš ja eahpeformála máhttu.

Gozihit suodjalanárvvuid cuovvun dihte daid dilálašvuoda áiggi mielde ja movt hálldašeapmi doaibmá.

Bargat dan ovdii ahte máhttu guovllu rikkis luonddu- ja kulturárvvuid birra boahtá dihtosii ja calmmustahttojuvvu.

Fuolahit ahte áigái bohtet dikšunplánat ja -doaimmat doppe gos lea dárbašlaš suodjalanulbmila dihte.

Oažžut áigái ovttasbarggu eaiggádiid ja geavaheddjiid, beroštusseriviid ja eará eiseválddiid gaskka.

Suodjalanmearrádusaid meriid siskkobealde bargat ealáhusovdáneami ovdii daid suodjalanárvvuid ja vejolašvuoda vuodul mat guovllus gávdnojít.

Fuolahit ahte guovllu geavaheapmi olgodaddamii ja astoáiggedoaimmaide ii guođe mearkkašahti luottaid nu go loaktima ja nuoskkideami.

Caggat ođđa stuorát teknihkalaš sisabahkkemiid ja huksemiid.

Caggat ahte dálá visttit ja teknihkalaš rusttegat rivdet mearkkašahti láhkái areála ja logu hárrái.

Doalahit mohtarjohtolaga unnimus mearrin, ja eastadir mohtarjohtolaga duohtatkeahthes ja erenoamáš hearkkes guovlluin.

3.2 Suodjalanulbmilat

Vai diehtá leat go lihkostuvvan bajtdási hálddašanulbmiliid olaheamis, de berre sáhttit čuovvut muhtin dihto luonduu- ja kulturárvvuid vissis áiggi, ja mihtidit rivdet go dat vai eai. Dat lea ge jurdda **suodjalanulbmiliid** válljemis, go definere dan dilálašvuoda man dáhttu ahte luonddukvalitehtas galgá leat álbmotmeahcis. Suodjalanulbmilat galget leat konkrehtat ja mihtidahttit, ja galget leat čadnojuvvon dihto areálui. Sáhttá ovdamearkka dihte mihtidit vesáluvvama dihto sajis, vierrošlájaid leavvama, dahje mohtorjohtolaga luottaid govdodaga/luondduháviid.

Suodjalanulbmiliid goziheapmi galgá registrerejuvvot NatStatii, mii lea Birasdirektoráhta fágasystema suodjalanguovlluid várás. NatStat lea suodjalanguovlluid hálddašeddjjid, SNO (Stáhta luonddubearráigeahču) ja guovddáš eiseválddiid oktasaš databása. Goziheami boađus galgá mitalit lea go luonddudilálašvuohta dihto areálas buorre, gaskamearálaš vai heittot, ja lea go suodjalanulbmil olahuvvon. NatStat oaidninčoavddus čájeha galle suodjalanulbmila leat, mihtiduvvон dilálašvuoda, ja guđiid váikkuhanfáktoriid (ovdamearkka dihte luonddu gollama) hálddašaneiseváldi čuovvola.

Dáidá leat dárbašlaš oðasmahttit ja lasihit suodjalanulbmiliid dávjjit go olles hálddašanplána. Suodjalanulbmilat sirrejuvvoyit danne sierra doaibmaplánan, gč. mildosa 9.

3.3 Mii áitá suodjalanárvvuid

3.3.1 Áitagat suodjalanrájiid siskkobealde

Teknihkalaš huksehusat: Álbmotmeahcci lea suodjaluvvón buotlágan sisabahkkemiid vuostá, muhto liikká leat soames spiekasteamit vejolaččat. Gildosa vejolaš garvimat leat áittan buresdoaibmi ekovuogádaga vuostá ja duohatkeahthes luondu vásáhusa vuostá.

Johtaleapmi/Vánddardeapmi: Álbmogis galgá leat vejolašvuohta luondu vásihit árbevirolaš ja dábálaš olgodaddama bokte. Leat unnán ráddjejumit vázzima vuostá meahcis. Johtaleapmi sáhttá leat áittan suodjalanárvvuid vuostá dáid oktavuođain:

- Ráfehuhttá elliid/lottiid hearkkes áiggiid, erenoamážit monnen- ja lállináigge.
- Kulturmuittuid ráfehuhttin. Dat leat dávjá vuotnabađain gokko oallugat liikojit gáddái mannat, ja daid sáhttá leat vátis fuomášit.

Eatnama gollan ja nuoskkideapmi olu vánddardeami dihte dihto guovlluin ii leat dál vuos vátisvuohtan álbmotmeahcis. Guovllut gosa eai berre oallugat oktanis mannat dahje gos

eai berre olu vánndardit leat guovllut gos leat rašes šattut, kulturmuittut, gazzalottiid orrunguovllut dahje eará bessenguovllut.

Váilevaš dieđut: Flora ja fauna lea unnán registrerejuvvon álbmotmeahci guovddáš guovlluin ja unnit vuonain. Sáhttá leat áittan suodjalanárvvuid vuostá, jus ii válđojuvvo doarvái vuhtii ahte dieđut váilot dalle go addá dispensašuvnnaid dahje dohkkeha sisabahkkemiid. Gazzalottiid orrunsađit leat oalle bures kártejuvvon Sievju mearragáttiin, muhto eai siskkit guovlluin. Lea maiddái deatalaš vuhtii váldit "guoros" sajiid gos eai leat gazzalottit, danne go gazzalottit sirdet eará besiide duollet dálle, ja dárbbašit máŋggaid vejolaš bessensajiid gos lea iešguđetlágan borramušvallji. Álbmotmeahcis leat kulturmuittut unnán kártejuvvon, ja dat lea daid árvvuid vuostá áittan. Dasa lassin lea olu máhttu mearrasámi kultuvrra birra jávkan, ja muhtin oassi máhtus lea dušše njálmálaš.

Vesáluvvvan: Vuovddit ja miestagat viidot muhtin vuonain gos oapmedoallu ovdal doalahii muorrašattu eret, árvvusge ovttas dainna go dálkkádat lea liegganan. Dat sáhttá leat áittan šattuid vuostá mat dárbbašit kultureatnamiid, ja áittan kulturduovdagiid vuostá maid guoh tun ja meahccelájut leat hábmen.

Vierrošlájat: Vierrošlájat eai leat dieđihuvvon stuora áittan álbmotmeahcis, muhto Sievjuus gávdno gal miňka, ja dat dakhá vahága eandalii lottiide mat bessejít eatnamis.

Gedđgiid čohkken: Minerálaid ja bákteslájaid doalvun lea áittan suodjalanárvvuid vuostá jus adnojuvvoyit stuorábuš reaiddut ja dan láganat.

3.3.2 Áitagat suodjalanrájiid olggobealde

Dálkkádatrievdamiid geažil sáhttet jiehkit suddat, vegetašuvdna rievdat ja kulturduovdagat vesáluvvat.

Doabbarat ja nuoskkideapmi mat rivdet mearrarávnnjiid mielde sáhttet leat áittan suodjalanárvvuid vuostá. Dál lea dat eanemuś Sievju oarjjabealde, gosa juohke jagi rivdet hui olu plastihkat ja eará doabbarat.

Akvakulturrusttegat dakka álbmotmeahci ráji olggobealde sáhttet čuohcat eallimii vuotnabađain mat leat álbmotmeahci siskkobealde.

Gedđgiid čohkken: Minerálaid ja bákteslájaid doalvun dakka olggobealde álbmotmeahci sáhttá leat áittan suodjalanárvvuid vuostá jus dat muosehuhttá ja dagaha mearkkašahti olmmošjohtolaleami.

Áitet suodjalanárvvuid: Ruskkat mat rivdet mearrarávnnjiid mielde Sievju oarjabeali gáttiide. Dá Viektavuonas/Bårdfjorden jahkásaš ruskačoagginašuvnnaš mii lea Álttá álbmotallaskuvlla, álbmotmeahci hálddašeddjiid, SNO ja Riddobearráigeahču ovttasbargu. Govven: Ingunn Ims Vistnes

4 Geavaheaddjit

4.1 Suodjalanmearrádusat ja álbmotmeahci ávkkástallan

Suodjalanmearrádusat addet meari dasa maid lea lohpi dahket Sievju álbmotmeahcis. Beaivválaš hálldašeami lea § 3 "Suodjalanmearrádusat" guovddáš kapihtal, ja danne lea deatalaš daid namuhit erenoamážit. Dán kapihtala sisdoallu berre gehččojuvvot ovttas 2. §:in mii čilge suodjaleami ulbmila.

Juohke geavaheaddjejoavkku beroštumit leat ná organiserejuvvon:

1. **Hálldašanulbmil** – hálldašeami bajimus ulbmil
2. lešguđetge geavaheaddji beroštumiid **stáhtus**
3. **Rámmat ja njuolggadusat** – maid dadjet suodjalanmearrádusat dán geavaheaddjeberoštumi birra
4. **Kommentárat ja čielggadeamit** njuolggadusaide, earret eará suodjalanmearrádusaid ovdabargguid ja hálldašangeavada vuodul
5. **Hálldašannjuolggadusat** – fertejít leat daid rámmaid siskkobealde maid suodjalanmearrádusat bidjet
6. **Doaibmabijut** – vejolaš doaibmabijuid čilgehus, geas lea ovddasvástádus ja áigerámma

Luondušláddjiivuođalága § 7 mielde galget prinsihpat §§:in 8-12 adnot vuodđun almmolaš válldi čađaheamis, dás maiddái go konkrehta njuolggadusat ráhkaduvvojít áššemeannudeapmái suodjalanmearrádusaid vuodul. Dakkár árvvoštallamat leat čađahuvvon dain oassekapihtaliin gos leat dahkojuvvon konkrehta vihkkedallamat válldi čađaheami hárrái. Galgá maiddái árvvoštallojuvvot juohke ovttaskas áššis sierra.

Sievju suodjalanárvvut kártejuvvoyedje muhtin osiin álbmotmeahcis Sievju álbmotmeahci suodjaleami oktavuođas. Ovttas Naturbase ja Artskart (šládjakártta) dieđuiguin dahket diet registeremat vuodu hálldašanplána árvvoštallamiidda. Diehtovuođđu lea čoahkkáigessojuvvon 2. kapihtalis. Dasa lassin deattuhuvvojít hálldašaneiseválddi iežas dieđut iešguđetge doaimmaid ja doaibmabijuid birra. Diehtovuođu gáibádusat Luondušláddjiivuođalága § 8 mielde adnojuvvoyit leat doarvái dasa ahte árvvoštallat doaibmabijuid plánas kártejuvvon guovlluin. Guovlluin gos ii leat kártejuvvon, ferte ovdalgihti-várrogasvuđa-prinsihppa Luondušláddjiivuođalága §:s 9 deattuhuvvot garrisit. Suodjalanguovlluin galgá doaimmaid ollislaš deaddu álo vihkkelallojuvvot (Luondušláddjiivuođalága § 10), ja bajimus mihttomearrin lea doalahit ollislaš deattu álbmotmeahci suodjalanárvvuid vuostá dakkár dásis ahte dat ii goarit suodjalanárvvuid áiggi mielde.

4.2 Boazodoallu

Sievju bohccot čakčaeatnamiin. Govven: Per Arne Askeland

Hálddašanulbmil

Sievju álbmotmeahcci galgá sáhttit adnot boazodollui. Álbmotmeahci hálddašeamsi galgá Sievju boazodoallu vuhtii váldojuvvot ja dorjojuvvot nu guhkás go lea vejolaš suodjalanmearrásaid rámma ja suodjaleami ulbmila siskkobealde.

Stáhtus

Sievju lea guhkes áiggiid adnon giđđa- ja geasseorohahkan. Gearvuona/Store Bekkarfjord -ášsis anii Álttá gieldariekti vuodđun ahte nuorttalulágeahčen Sievju lea boazodoallu doaimmahuvvon goit 200 lagi (Álttá gieldariekti 1996). Maiddái muđui lea oalle miehtá Sievju doaimmahuvvon boazodoallu 1700-logu rájes (Jacobsen 1983, s. 283). Finnmárkkukommišuvdna gávnahii dasto ahte FeFo eatnamis Sievjjus leat boazodoallovuigatvuodđat geavaheami vuodul dološ áiggiid rájes, ja ahte boazodoallu sáhttá doaimmahuvvot lága mearrásaid mielde guoskevaš orohagain (Finnmárkkukommišuvdna 2012).

Sievju ásahuvvui sierra boazodoalloorohahkan 1934:s, ja juhkkojuvvui guokten orohahkan 1981:s., 24A Oarje-Sievju ja 24B Nuorta-Sievju, main dál leat nappo 6 ja 3 siidaoasi. Mearriduvvon alimus boazolohku lea orohagas 24A lea 1250 bohccó giđđaealus ja orohagas 24B ges 1200. Jagi 2017 boazologut ledje 1280 ja 743 giđđaealus. Orohaga 24A njuovvandeattut leat badjelis go Oarje-Finnmárkku gaskamearri, muhto 24B lea njuovvan menddo unnán dasa ahte sáhttit rehkenastit gaskamearalaš deattuid (doaibmajagi 2016/17). Sievju adno giđđa-, geasse- ja čakčaguohtureanamin cuorjománu/miessemánu rájes čakčamánu/golggotmánu rádjái. Guohtunáigi lea njukčamánu 1. beaivvi rájes juovlamánu 31. beaivvi rádjái. (Boazodoallostivrra mearrádus 13.6.2003). Dálveorohagat leat Sis-Finnmárkkus. Juohke dálvái báhcet datte unnit eambbo bohccot sullui. Čohkken ja guođoheapmi čađahuvvo vácci, skohterii muohiasiivun ja jihkiid mielde, ja guovtte- ja njealjejuvllat sihkkeliguin bieylan gokko lea manahahti. Fanas lea maid deatalaš fievrun. Ceakko eatnamiid dihte fertejit maiddái helikopteriin čohkhet bohccuid ja gálvvuid fievredit.

Orohat 24A lea dál juhkkojuvvoni Gaskasullo (Bekkarfjord) siidan ja Viefnjargga (Viektauotna/Bårdfjord) siidan mat leat sierra siidan miehtá gaskka; Gaskasullo siida lea nuorttabealde Stuora Vuodđovuona/Store Kufjord ja lulábealde Nuortageašjehki/Seilandsjøkelen, ja Viefnjárgga siida ges oarjabealde Stuora Vuodđovuona/Store Kufjord ja lulábealde Dáččavuonjehki/Nordmannsjøkelen. Ovdal lea leamaš vel goalmmát siida, Lohnjárgga (Skjeraneset) siida, mii lei davábealde Dáččavuonjehki, Jähkogohpi/Kårhamn guvlui. Diet siida lea dál ovttas Viefnjárgga siiddain.

Gaskasullo/Bekkarfjord siiddas leat deatalaš guottetbáikkit Gearvuonas/Store Bekkarfjord, ja gárddit ja prámásadji Boazovuonas/Lille Bekkarfjord. Siiddas lea guođohanbarta Boazovuonas, merkengárdi ja guođohanbarta Mielkejávrriid/Melkevatnan lahka, ja guođohanbarta Miessečohkas davánuorttabealde Várddajávrri (kárttas merkejuvpon allodat 556). Lea áidi Mielkejávrriid rájes Vuodđovutnii/Kufjorden Nordre Steinvatnet bokte. Siida ozai 2009:s lobi guhkidit dien áiddi Stuoravári/Stivfjellet guvlii Boazovuona guovllus, muhto ii ožzon lobi. Lea vuosttažettiin siida mii vuodjá bieylan álbmotmeahci siskkobealde, lulábealde Seilandsjøkelen/Nuortageašjehki (Mielddus 5). Čilgehussan dasa lea ahte Gaskasullo siida lea áidna siida mas lea merkengárdi ja rátkkagárdi álbmotmeahci siskkobealde, ja gos guovlu lea dan meari "jalgač" ahte doppe sáhttá vuodjít.

Viefnjárgga/Bårdfjord siiddas leat deatalaš guottetbáikkit Viektavuonvákkis/Bårdfjorddal, ja gárderusttet ja guođohanbarta Bikkágohpis. Prámásajit leat Unna Vuodđovuonažis/Lille Kufjord ja Høyvika. Siida atná maid osiid Lohnjárggas/Kårhamnhalvøya Muotkki/Skreifjordeidet rádjái. Siiddas lea guođohanbarta oarjabealde Suolovári/Spisstind. Siiddas eai leat bievlavuodjinluottat álbmotmeahci siskkobealde.

Orohagas 24B lea okta geassesiida. Sii sáhttet giđđat suvdit Várggonuori/Vargsundet rastá Skirvenjárggas/Skillefjordnes Roavvái/Eidvágeid, dahje fievredit ealu traileriin Roavvái. Árragiða lea eallu davábealde Roavi, Ánnásulváris/Seilandstunga. Geassemánu

loahpas čohkkejit ealu merkemii gárdái mii lea Roavis. Dáppe leat ge boazodollíin geasseviesut. Mearkumiid maŋnel luitet ealu lulás álbmotmeahci guvlui. Čakčat ovdal suvdima čohkkejuvvo eallu guohtungáidái oarjjabealde Ruollajávrriid/Trollvatnan. Čakčat suvdet Bákteleaknjárggas/Rastabynes Kvitbergii. Maŋemus jagiid eai leat lihkostuvvan čohkket bohccuid suvdimii, ja danne leat baicca biillaiguin fievrredan ealu oalle maŋnit jagis, dahje bohccot leat dálvvi miehtá orron sullos. Orohat háliidivčii ásahit rusttega mii doaimmašii buorebut ja man sáhtášii atnit sihke merkemii ja geassimii/suvdimii, ja mii livčii biilaluotta lahka gosa njuovvanbiila beassá. Orohagas lea okta vuodjinluodda álbmotmeahci siskkobealde; Birranvákki bajás (geahča kártta). Siida lei ohcan hukset áiddi Birranvákki rájes Stuoravutnii/Jøfjorden, muhto ohcan ii mieđihuvvon (2013).

Goappaš orohagaide lea heittot ahte Nuortageašjiehkki/Seilandsjøkelen suddá ja unnu ja go eanadat danne rievda. Árbevirolaš johtalangeainnut jávket, rágut ihtet oðða sajiide, ja eanadagas gokko jiehkki lea suddan (“jápmán”) lea váttis johtalit, guoðohit ja čohkket. Sihke 24B ja Gaskasullo siida/Bekkarfjord siida leat háliidan áiddi jiehki vuostá. 1994:s ceggejuvvui bissovaš áidi Leaibevuonbaða/Olderbukt rájes jiehki rádjái. Cájehuvvui ahte dan lea váttis doallat ortnegis ja dál dat lea gahčan, ja 24A lea muhtin stoalppuid dolvon eret. Siiddat leat maŋnel ohcan eará áidesajiid, muhto dat leat gildojuvvon luonduárvvuid geažil

Mielddus 2: Boazodoallu bartta ja rusttegat

Mielddus 5: Boazodoalu bievlavuodjinluottaid kárta

Tabealla, guoðohanbarttat ja rusttegat álbmotmeahcis: Geahča kapihtala 4.9

Johan Mathis Eira ja Nils Isak Eira gárddis Boazovuonas/Lille Bekkarfjord. Govven: Marit Helene Eira

Rámmat ja njuolggadusat

Boazodoallu ja vuogatvuhta doaimmahit boazodoalu regulerejuvvo Boazodoallolága ja dan njuolggadusaid/láhkaásahusaid mielde. Boazodoallu galgá vuosttažettiin dien lága mielde regulerejuvvot, muhto jus dat boahtá Sievju álbmotmeahci suodjalanmearrádusaiguin vuostálaga, de mannet suodjalanmearrádusat ovdalii.

Rámmat ja njuolggadusat boazodoalu hárrái (suodjalanmearrádusat – gč).

Mielddus 1):

Ulbumilmearrádusas deattuhuvvo ahte Álbmotmeahci luonduvuđđosa vuhtii váldin lea deatalaš sámi kultuvrra ja ealáhusávkkástallama dihte. Guovlu galgá sáhttít adnot boazodollui, gč. § 2 mañemus lađđasa.

Eanadat leat suodjaluvvon sisabahkkiid vuostá (§ 3 čuokkis 1.1) Guovlu lea suodjaluvvon buotlágan sisabahkkiid vuostá, ja danne lea gielddus hukset ja rievdadit visttiid, ása hit eará bisteavaš ja gaskaboddosaš huksehusaid, áiddiid ja gárddiid, geainnuid, báktedoaimmaid, reguleret čázádagaid, goaivut, deavdit, bávkalit, bohkat, loggut geđđgiid ja eará minerálaid, doalvut stuorát geđđgiid, bávttiid ja fossillaid, muoraid njeaidit, roggama bokte dahje eará lágje goikadit eatnama, ođđasis gilvit, eatnama jalget, áimmu ja eatnama mielde jođđhit el-johtasiid, hukset šaldiid ja roviid, galbbaid cegget, bálgáid ja láhtuid merket jna. Listu ii leat dievaslaš.

Álbmotmehciin lea eanadat oppalaččat suodjaluvvon. Buot sisabahkkemat, sihke bistevaš ja gaskaboddosaš, leat oppalaččat gildojuvvon. Ahte listu ii leat dievaslaš, mearkkaša ahte maiddái sullasaš sisabahkkemat dahje doaimmat leat gildojuvvon.

Vegetašuvdna

Vegetašuvnna (šattuid) suodjaleapmi (§ 3 čuokkis 2.1)

Vegetašuvdna, maiddái jápmán muorat ja miestagat, galget suodjaluvvot buotlágan vahágahtima ja billisteami vuostá.

Čuoggá 2.1. mearrádusat eai gieldde:

- dolasteami goike rissiiguin (čuokkis 2.2 b)

Hálddašaneiseválddit sáhttet addit lobi:

- váldit muoraid boazoáiddiid divodeapmái (čuokkis 2.3 a)
- váldit muoraid boaldámuššan barttaide álbmotmeahcis (čuokkis 2.3 b)

Luondduhálddašandirektoráhtta/Birasdirektoráhtta sáhttá láhkaásahusa bokte reguleret dahje gieldit guohtuma mii sáhttá vahágahtit dahje billistik luonddubirrasa. Dát ii guoskka boazoguohtumii. (§ 3 čuokkis 2.4)

Álbmotmeahcis lea oppalaččat buot vegetašuvdna ráfáidahttojuvpon. Mearrádusat eai doaimma boazoguohtuma gielddusin. Boazologut ja guohtunáiggiid reguleren gullá Eanandoallodirektoráhta bargui. Boazodoallu sáhttá ohcat álbmotmeahci stívrass dispensašuvnna váldit muoraid boazoáiddiid divodeapmái ja boaldámuššan barttaide mat leat álbmotmeahcis.

Boazodoallu ja **visttit/rusttegat**, gahča kapihtala 4.9 visttiid ja huksehusaid birra.

Boazodoallu ja **mohtorjohtolat**, geahča kapihtala 4.8 mohtorjohtolaga birra.

Bivdu ja guolásteapmi boazodoallorievtti njuolggadusaid mielde, geahča kapihtala 5.4 olgodaddama, bivddu ja guolásteami birra.

Go lea vuogatvuohta doaimmahit boazodoalu álbmotmeahcis, de sáhttá:

- **Atnit álbmotmeahci boazoguohtumii**
- **Boagánfievrruiguin vuodjit dálvesiivun ja jiehki alde boazodoalu bargguid oktavuoðas**
- **Bivdit ja guolástit boazodoallovuoigatvuoda njuolggadusaid mielde**

Doaibmabijut ja doaimmat maidda ferte ohcat lobi:

- **Boazodoalu dárbbashaš vuodjimii mohtorfievrruiguin bievlan**
- **Boazodoalu dárbbashaš seaivumii ja vuollugit girdimii helikopteriin**
- **Dálá visstiid stuorideapmái ja viiddideapmái**
- **Oðða visstiid ja rusttegiid huksemii boazodoalu atnui**
- **Šaldiid ja roviid huksemii**
- **Muoraid váldimii boazoáiddiid divvumii dahje boaldámuššan barttaid álbmotmeahcis**

Hálddašannjuolggadusat – boazodoallu

- a) Boazodoalu visttit ja rusttegat – geahča njuolggadusaid kapihtalis 4.9.
- b) Boazodoallu ja mohtorjohtolat – geahča njuolggadusaid kapihtalis 4.8.

Doaimmat - boazodoallu

1. Dieðut boazodoalu birra galget leat mielde oppalaš dieðuin álbmotmeahci birra, erenoamážit várrogasat vánddardeami birra hearkkes áiggiid ja deatalaš guhtuneatnamiin. Ovddasvástádus: Álbmotmeahci stivra. Goas: 2017-2018.
2. Áigges áigái čaðahit gulahallančoahkkimiid orohagaid ja álbmotmeahci stivrra gaskka. Ovddasvástádus: Álbmotmeahci stivra ovttasráðiid boazodoaluin
3. Čaðahit čoahkkimiid Eanandoallodirektoráhtain, Fylkkamánni boazodoalloossodagain ja suohkaniiguin soahpan dihte oktasaš áššemeannudanrutiinnaid huksenáššiin ja mohtorjohtolatáššiin. Ovddasvástádus: Álbmotmeahci stivra. Goas: 2015-2016 ja dasto áigges áigái.
4. Mohtorjohtolat, geahča Doaibmabijut, kapihtalis 4.8.
5. Visttit ja rusttegat, geahča Doaibmabijut, kapihtalis 4.9.

Sievju lea boazodoalu guottetbáiki ja geasse- ja čakčaorohat. Govven: Marit Helene Eira

4.3 Eanandoallu

Sávzzat šattolaš geasseguhtumis Sievjjus. Govven: Monika Hansen

Hálddašanulbmil

Álbtmotmeahci hálddašeami galgá vuhtii váldit ja doarjut álbtmotmeahci anu meahcceguhtuneanamin suodjalanmearrádusaid rámmaid siskkobealde ja suodjaleami ulbmila mielde. Álbtmotmeahcis galgá eanandoallu doaimmahuvvot suodjalanulbmila vuhtii váldima mielde.

Stáhtus

Dán oktavuodas oaivvilduvvo eanandoaluin eanan- ja vuovdedoallu. Boazodoallu, bivdu ja guolásteapmi leat giedahallojuvvon sierra teakstaosiin.

Sievjjus leat smávvaeanandoalus báhcán olu luottat, nugo meahcceniittut, guohntunduovdagat ja muhtin sajiin vuhttojit eatnamiid goikadeamit ja darffiid loggumat. Muhtin sajiin eai leat muorat, ja dat čájeha ahte doppe leat muoraid njeaidán

boaldámuššan ja huksenávnas. Dál lea unnán eanandoallu álbmotmeahcis, muhtin meahccebáikkit adnojuvvojit sávzaguoh tuneanamin. Álbmotmeahci siskkobealde ii doaimmahuvvo vuovdedoallu.

Oarjjabealde Mielkejoga/Melkelva leat Gearvuona/Store Bekkarfjord guoh tunsearvis birrasiid 600-700 sávzza (pr 2015) miessemánu čakčamánnui. Daid suvdet fatnasiin (mii gullá Alta sauetransport AS:ii) gaskkamuttos miessemánu ja luitojuvvojit mángga sadjái Bihttánjárgga/Bekkarfjordnes rájes Mielkejoga/Melkelva rádjái. Eanas sávzzaid buktet geassemánu álggus, dan duohken makkár dálkkit leat. Sávzzat guhtot lulábealde/oarjjabealde Mielkejoga, ja sáhttet mannat gitta Vuodđovuona/Kufjorden rádjái. Eaiggádat fitnet vahkkosaččat geahččame sávzzaideaset. Daid čohkkejít ja dolvot fas nannámii álggogehčen čakčamánu, ja mañemusaid vel loahpageahčen čakčamánu. Gearvuona guoh tunsearví/Store Bekkarfjord beitelag gullet (2015) golbma doalu Gohpi/Korsfjord-guovllus. Njárggas Gearvuona/Bekkarfjorden siste lea guoh tunsearvis barta, govdubruggu ja unna gárddáš. Guoh tunsearvi eaiggáduššá maiddái šaldi mii manná Mielkejoga nuppi suorggi rastá, ja unnibuš čohkkengárddi Gálggovuonas/Store Kjerringvik mii ii leat leamaš anus mañemus jagiid. Guoh tunsearvvis eai leat áiddit meahcis. Guoh tunsearvi massá unnán sávzzaid geasseguoh tumis (estimerejuvvon 0-2 %) ja sis leat buorit njuovvandeattut.

Gearvuona/Store Bekkarfjord -ášši (Álttá giellitarievtti duopmu cuonómánu 17. beavvi 1996 áššis 95-00296 A, namuhuvvon Finnmárkkukommišuvnna 2012): Álttá gielldariekti giedhalai gažaldaga sávzaguoh tuma Gearvuonas/Store Bekkarfjord Sievjuus 1996 giða. Ášši duogážin lei ahte njéallje dan 11 miellahtus Gearvuona guoh tunsearvis/Store Bekkarfjord beitelag ledje 1995:s dolvon sávzzaid nannámis Gearvutnii/Store Bekkarfjord, gos sii eaiggáduššet eatnamiid. Orohat 24A áššáskuhtii guoh tunsearvi go oaivvildii sin vuogatmeahttumit buktán sávzzaid dohko, ja čujuhii earret eará dasa ahte báikkálaš eananeaiggádat eai leat atnán eatnamiid mañemus 30-35 lagi, eai sávzaguoh tumii eai ge earái. Riekti gávn nahii ahte lea duoðaštuvvon ahte Gearvuotna lea doloža rájes leamaš Álttávuona ja Várggonuori/Vargsundet olbmuid geassesadjin, ja ahte doppe lea guhká leamaš sávzaguoh tun, vaikko fásta ássit leat leamaš unnán. Áššedovdi báikeguorahallamis boahá maid ovdan ahte Gárgu/Nyvoll ja Girenjárgga/Store Korsnes ássit leat atnán sávzzaid Viektavuonnjárggas/Bárdfjordneset. Riekti celkkii ahte Gearvuona/Store Bekkarfjord eananeaiggádiin lea guoh tunvuogatvuoh ta iežaset eananoamastanrievtti olis, soahpamušaid olis eará eananeaiggádiigui ja muhtin muddui maiddái báikkálaš vieruiduvvan dábiid olis. Riekti celkkii maiddái ahte guoh tunsearvis lea guoh tunvuogatvuoh ta stáhtaeatnamis dien guovllus, namalassii FeFo eatnamis.

Duopmu guoddaluvvui Hålogalándda lágamánneriektái, mii ávžžuhii bealálaččaid dahkat riektesoahpamuša. Bealálaččat guorrasedje dasa, ja ovddidedje ášši Finnmárku eananjuohkindiggái mii giedhalai gažaldaga guovllu boazodoalu ja sávzadoalu doaibmaortnega birra. Sohppojuvvui ortnet mii mearriduvvui čakčamánu 1998, man mielde guoh tunsearvi sávzzat ožžot makkárge eavtuid haga guhtut oarjjabealde

Mielkejoga/Melkelva/lulábealde Gearvuona/Store Bekkarfjord, muhto eai nuorttabelde Mielkejoga/davábealde Gearvuona (Finnmárku eananjuohkindikki ášši 6/1998).

Sávzzaid čohkken Gearvuonas/Bekkarfjorden. Govven: Monika Hansen

Maiddái davágeahčen Sievju lea sávzadoallu. Dat lea eanas muddui olggobéalde álbmotmeahci, ja danne daid eat namut dađi eambbo dás.

Rámmat ja njuolggadusat

Birasdirektoráhtta sáhttá láhkaásahusa bokte reguleret dahje gielidit guohturna mii sáhttá vahágahttit dahje billistik luonddubirrasa. Dat ii guoskka boazoguohturnii. (Čuokkis 2.4)

Eanandoalu oktavuođas sáhttá ohcat hálddašaneiseválddis lobi čuovvovaččaide:

- váldit muoraid sávzaáiddiid divodeapmái (čuokkis 2.3 a)
- váldit muoraid boaldámuššan barttaide álbmotmeahcis (čuokkis 2.3 b)

Eanandoalu **visittit/rusttegat**, geahča kapihtala 4.9 visttiid ja rusttegiid birra.

Eanandoallu ja **mohtorjohtolat**, geahča kapihtala 4.8 mohtorjohtolaga birra.

Vegetašuvdna. Buot vegetašuvdna (šattut) álbmotmeahcis lea álgovuođus ráfáidahhtojuvvon. Dat mearrádus ii gieldde guohuma. Dasa lassin sáhttá álbmotmeahci stivra addit lobi váldit muoraid barttaide álbmotmeahcis, ja áiddiid divodeapmái. Birasdirektoráhtta sáhttá láhkaásahusa bokte muddet guohuma mii sáhttá vahágahttit luonddubirrasa. Direktoráhtta deattuha datte Gonagasláš resolušuvnna bokte ahte sávzaguohun sáhttá ain dás duohko leat buorre bisuhan dihte kulturduovdagiid dálá dásis álbmotmeahcis.

Guohun lea buorre boares kulturduovdagiid ja bálgáid doalaheapmái. Oppalaččat berre adnojuvvot positiivan ahte bohccot ja sávzzat guhtot dáin eatnamiin dan meari go dál dahkkojuvvo.

Eai leat áigumušat eai ge evttohusat álggahit meahccelájuid dološ gittiin doalahan dihte kulturduovdagiid otná dásis. Diekkár doaibmabijut leat dárbašlaččabut eanansuodjalanguovlluin gos kulturduovdagat leat oassin suodjalanulbmiliin. Jus diekkár doaibmabijut liikká šattaše áigeguovdilat Sievjjus, de lea deatalaš fuomášit ahte dienlágan doaimmaide gáibiduvvo eananeaiggáda miehtan. Eatnamiid dikšumii ja divodeapmái sáhttet maiddái gustot eará lágat, nu go ovdamearkka dihte láhkaásahus ođđa eatnamiid bargama birra, eanolálhka ja vuovdelálhka.

Hálddašannjuolggadusat – eanandoallu

- a) Sávzaguohun maiddái boahtteáiggis leat buorre doalahan dihte kulturduovdagiid álbmotmeahcis, ja danne lea sávahahtti doalahit sávzaguohuma ceavzilis ja guoddevaš dásis.
- b) Rusttegat ja visttit, geahča kapihtala 4.9.
- c) Mohtorjohtolat, geahča kapihtala 4.8.

4.4 Mearrandoalloealáhus ja mearraguollebivdu ealáhussan

Álbmotmeahcis leat maiddái mearraareálat vuonain ja mohkiin, dál lea Stuora Vuodđovuona/Store Kufjord siste. Govven: Ingunn Ims Vistnes

Hálddašanulbmil

Mearrandoalloealáhus ja mearraguollebivdu eai galgga dagahit Sievju álbmotmeahci suodjalanárvvuid ovdii.

Stáhtus

Birrasiid 9,6 km² Sievju álbmotmeahcis lea mearraareála. Mearraareála lea vuonain ja mohkiin, ii ge ábi guvlui. Olles Nuorttat Dáččavuotna ja Oarjjit Dáččavuotna/Nordre ja Søndre Bumannsfjord ja Viektavuona/Bårdfjorden siskkit oasit, Stuoravuotna/Jøfjorden, Gearvuotna/Store Bekkarfjord, Bohtavuotna/Flaskefjorden, Stuora Vuodđovuotna/Store Kufjord ja Leaibevuotna/Olderfjorden leat mielde álbmotmeahcis. Gonagaslaš resolušuvdna deattuha ahte lea mearragiera ja bodni vuolimus fierváráji rádjái mii lea suodjaluvvon. Suodjaleapmi nappo ii guoskka mearrandoaimmaide mat eai váikkut mearragierraga dahje mearragátti vuolimus fierváráji rádjái.

Álbmotmeahcis eai leat akvakulturrusttegat, ja dat lea vuosttažettiin danne go álbmotmeahci rájít biddjojuvvojedje suohkana riddoguovloplánaid mielde ja go boahttevaš vejolaš biebmanrusttegiid ásaheamit vuhtii váldojuvvojedje.

Sievju birra gal baicca leat olu rusttegat, ja 2015:s leat guokte mat ollet gáddái álbmotmeahci bokte. Cermaq¹ rusttegis Leaibevuonas leat golbma doallangehtega mat mannet gáddái lulágeahčen Rássejárvári/Gressnesfjellet, nuorttabealde Birranvákki (Olderbukta/Olderdalen). Gehtegat leat bovrejuvvon geađgái mii lea gáttis, ja ásahuvvojedje ovdal go álbmotmeahci mearriduvvui. Cermaq rusttegis Állevuolsullos/Storholmen i Gearvuonas/Store Bekkarfjord lea lahtta/viessu giddejuvvon golmma sadjái gáddái siskkobealde Rundingan sullo.

Eará báikkiin Sievju birra leat mearradoallorusttegat ásahuvvon dáidda báikkiide: Stuora Vuodđovuotna/Store Kufjord, Unna Vuodđovuonaš/Lille Kufjord, Stuoravuona/Jøfjorden olggut osiin, Stuora Skoħččol/Store Vinna, Njižževuotna/Hønsebyfjorden, Liehppenjárgii Muotkkis (Kleppenes/Eidvågeid) ja Gámanjárga/Ruoššajohka (Komagnes/Russelv). Ii oktage dóin guoskka álbmotmeahci areálalide.

2014:s eai leat registrerejuvvon luossasajit main leat giddenráhkkanusat álbmotmeahci siskkobealde. Jus ohcá luossasaji báikái gos ii leat ovdalačcas mihkkege masa čatná bivdoneavvuid, de ferte maiddái ohcat álbmotmeahci stivrras lobi ráhkadir odđa giddenráhkkanusaid.

Rámmat ja njuolggadusat

Suodjalanmearrádusaid § 3 čuokkis 2.1 cealká ahte *Veletašuvdna galgá suodjaluvvot buotlágan vahágahttima ja billistami vuostá*. Dat guoská maiddái vegetašuvdnii fiervás gitta vuolimus fierváráji rádjái.

Suodjalanmearrádusaid § 3 čuokkis 3.1 cealká ahte *Eallit, ja maiddái biejut, beasit, bessensajit, gođđobáikkit ja čivganbáikkit leat ráfáidahttojuvvon vahágahttimiid ja dárbbašmeahttun ráfehuhttimiid vuostá*.

Suodjalanmearrádusat eai gáržžit:

- guolásteami luossa- ja sáivačáhcelága dahje boazodoallolága njuolggadusaid mielde (čuokkis 3.2 b)
- guolásteami ja bivdu mearas sáltečáhcelága mielde dahje (čuokkis 3.2 c)
- mearradoalloidoaimma (havbeitevirksomhet) mas eai leat oinnolaš rusttegat čáhcegierraga bajábealde akvakulturlága mielde (čuokkis 3.2 d)

Hálddašaneiseváldi sáhttá addit lobi:

- ásahit dárbbašlaš giddenrusttegiid guolástanneavvuid, fatnasiid ja mearradoallorusttegiid várás, brukkaid ja návsttuid, (čuokkis 1.3 f)
- ásahit akvakulturdoaimmaid, main eai leat visttit eai ge oinnolaš rusttegat meara čáhcegierraga bajábealde (čuokkis 1.3 j)

Suodjalanmearrásat eai atte álbmotmeahci siskkobeallái lobi ásahit fásta visstiid dahje fásta oinnolaš rusttegiid akvakulturdoaimmaide.

Mearraguolásteapmi ja -bivdu eai gula álbmotmeahci suodjaleami vuollái. Dat lea namuhuvvon suodjalanmearrásain, earret eará danne go dakkár doaimmat gusket oallut geavaheddjiide.

Seamma lágje ii regulere álbmotmeahci suodjaleapmi šaddandandoaimmaid mearas. Dat guoská earret eará skálžzuid šaddadeapmái, mii doaimmahuvvo rusttegiin mat vuodjuduvvojít mearragierraga vuolábeallái. Mii navdit ahte eai dáidde man ge muddui ásahuvvot diekkár rusttegat álbmotmeahci siskkobeallái, ja ahte eai goitge šatta nu galle govdu mearkka daid olis, nu ahte dat eai vahágahte suodjalanulbmila namuhanveara láhkái (gč. Stuoradiggedieðáhusa nr. 43 (1998-1999) Vern og bruk i kystsona). Jus diekkár doaimmat boahtteáiggis datte dagahit mearkkašahti hehttehusaid suodjalanulbmila hárrái, de galget ovttasráðiid guolástuseiseválddiíguin árvvoštaljojuvvot doaibmabijut mat unnidit daid.

Luondduguliid gárdun ii leat lohpi álbmotmeahci siskkobeale. Gonagslaš resolušuvdna deattuha ahte baicca berre ohcat heivvolaš báikkiid dan várás álbmotmeahci lagas guovluuin, nu ahte álbmotmeahcis leat unnimus lági mielde rusttegat vuonain.

Govdu brukkat, geahča kapiittala 4.9 visstiid ja rusttegiid birra.

Hálddašannjuolggadusat – mearradoalloealáhus ja fidnoguolásteapmi mearas

Ohcama mielde sáhttá addojuvvot lohpi ásahit giddenráhkkanusaid bivdoneavvuid, fatnasiid ja mearradoallorusttegiid várás, brukkaid ja návsttuid. Sievju gáddi lea eanas muddui álbmotmeahci olggobealde, ja jus lea dárbu giddenráhkkanusaide, de galgá geahččalit ohcat sajjid olggobealde álbmotmeahci. Seamma guoská luondduguliid gárdumii.

4.5 Olgodaddan, bivdu ja guolásteapmi

Sievjus leat buorit vejolašvuodat vásihit luonddu, dá Stuoravuonas/Jøfjorden Dáččavuonjehki/Nordmannsjøkelen guvlui. Govven: Randulf Valle

Ráddjejupmi

Olgodaddamii gullet mánnggat astoáiggedoaimmat. Dán kapihtalis lea sáhka mohtarkeahes johtolagas, bivddus ja guolásteamis, ja murjiid, šattuid ja guobbariid čoaggimis. Diekkár doaimmaide leat unnán njuolggadusat.

Mearrabivdoealáhusa birra lea kapihtalis kapihtala 4.4. Mátkkoštanealáhusa birra lea kapihtalis 4.6, ja mohtarjohtлага birra fas kapihtalis 4.8. Visttiid birra mat leat rahpasat almmolašvuhtii lea kapihtalis 4.9.

Hálddašanulbmil

Almmolašvuhta (álbmot) galgá beassat vásihit luonddu árbevirolaš ja dábálaš meahccedoaimmaid (olgodaddama) bokte maidda eai dárbbášuvvo olu teknihkalaš heiveheamit, ja main eai báze luottat.

Stáhtus

Sievju lea juste Finnmárkku guovtti stuorimus gávpoga gaskkas; Álttá ja Hámmárfeastta. Suolu lea dovddus čáppa meahcceuovlu, gos leat buotlágan eanadagat nugo vuonat, duottar ja jiehkit. Doppe lea vejolaš vásihit čáppa luondduduovdagiid, sihke mearas, vácci ja čuoigga. Likká lea álbmotmeahcci oalle unnán adnon olgodaddamii danne go lea nu váddása duohken, sihke danne go lea váttis beassat sullui ja dasto fas beassat viidáseappot álbmotmeahccái. Jus áigu álbmotmeahccái Sievju davábealehagas, de lea lunddoamos vuolgit Sárágohpis/Vassvika Njižževuonbaðas/Hönsebybotn jus ii leat fanas. Sárágohpi rájes lea sullii 8 km álbmotmeahci ráji rádjái. Vuosttaš 3 km lea geahpas vázzit rabas bartta rádjái, man namma lea Tindstua, man Nordre Seiland friluftsforening eaiggáduššá. Nižževuonbaða gávppi rájes lea birrasiid 9 km álbmotmeahci rádjái bálgá mielde mii merkejuvvui 2015:s ja 2016:s.

Lulábealde Sievju lea oanehit mátki álbmotmeahci ráji rádjái, muhto mihá ceggoseabbo. Altneset rájes lea birrasiid 3 km áimmu mielde ja 500-800 allodatmehtera álbmotmeahci ráji rádjái.

Stuoravuotna/Jøfjorden, Viektavuotna/Bårdfjorden ja Gearvuotna/Store Bekkarfjord leat maid lunddolaš vuolggasajit jus áigu finadit álbmotmeahcis, ja doppe lea vuolgga juo álbmotmeahcis. Muhto ferte leat alddis fanas, dahje láigohit, vai dohko beassá.

Makkár olgodaddan. Mis eai leat systemáhtalaš registeremar das movt Sievju lea adnojuvvon olgodaddamii/astoáiggedoaimmaide, muhto dieđut maid leat ožžon ráđđeaddi lávdegottis, álbmotčoahkkimiin ja oahppásiin, addá gova geavaheamis. Sievjuus doaimmahuvvo smávvafuođđobivdu ja guollebivdu, vázzinmátkkit ja várremátkkit. Oallugat vázzájít jiehki lusa Stuoravuona/Jøfjorden baðas dahje Vuodđovuona/Kufjorden baðas, Njižževuona/Hönseby rájes dahje Gárvuona/Store Bekkarfjord rájes. Dálvet eai leat galle olbmo geat vánndardit álbmotmeahcis, árvvusge danne go lea váttis, ceakkus ja stuora uđasvárra. Datte vurdojuvvo ahte várremátkkit/off-piste čierasteapmi lassána Oarje-Finnmárkku riddoguovlluin, ja nu maiddái Sievjuus, nugo leat oaidnán Ivgus dáhpáhuvvame. Álbmotmeahccái eai mana skohterláhttut, muhto juohke jagi dieđihuvvojit lobihis vuodjimat dálvi áigge, erenoamážit giđđadálvve davágeahčen sullo.

Lea oalle unnán organiserejuvvon johtaleapmi/vánddardeapmi álbmotmeahcis. Soames mátkesearvvit ja gilisearvvit lágidit duos dás vázzinmátkkiid ja fanasmátkkiid Sievju álbmotmeahcis. Okta dahje moadde joavkku Álttá (ovdalaš Øytun) álbmotallaskuvllas finadit juohke jagi álbmotmeahcis, dábálaččat čakčat. Mátkkoštanealáhusa birra lea eambbo kapihtalis 4.5.

Bivdu ja guolásteapmi. Álbmotmeahcis bivdojuvvojt rievssahat ja njoammilat, ja olu jávrriin leat valjit guolit. Finnmárkkuopmodat (FeFo) hálddaša bivddu ja guolásteami ja vejolaččat dahket maiddái priváhta eananeaiggádat dan. Jus bivdit áigu, de ferte leat

máksán stáhta bivdodivada ja ožžon eananeaiggádis lobi. Finnmarkku ássit sáhttet friddja bivdit jávrriin FeFo eatnamis, muhto olggobeali olbmot fertejít oastit bivdolobi FeFos. Doaimmahuvvo veahá lustaguollebivdu vuonain álbmotmeahci siskkobealde. Mearrabivdu ja -guolásteapmi ii gula muđui álbmotmeahci suodjaleami vuollái (geahča kapihtala 4.4).

Heiveheami ja guossehálddašeami birra lea eambbo kapihtalis 5.3.

Doaibmabijut

Geahča doaibmabijuid listtu, mildosa nr 6, Doaibmaplána.

4.5.1 Johtaleapmi/Vánddardeapmi

Rámmat ja njuolgadusat

Ulbummearrádusas deattuhuvvo ahte *Almmolašvuohta (álbmot) galgá beassat vásihit luonduu árbevirolaš ja dábálaš meahccedoaimmaid (olgodaddama) bokte maidda eai dárbbašuvvo olu teknikhalaš heiveheamit*, gč. § 2 mañemus lađđasa.

Johtaleapmi/vánddardeapmi, gč. suodjalanmearrádusaid § 3, 5. čuoggá:

5.1. Oppalaččat johtaleami birra

Buot johtaleapmi galgá čađahuvvot fuolalaččat ja várrogasat nu ahte ii vahágahte luonddubirrasa dahje kulturmuittuid. Luonduu eallin ii galgga ráfehuhttojuvvot.

5.2 Organiserejuvvon johtaleapmi

Dán láhkaásahusa mearrádusat eai gieldde organiserejuvvon johtaleami vácci go dat fal ii vahágahte ii ge ráfehuhte luonddubirrasa

Eará organiserejuvvon johtaleapmi ja johtalanvuogit, mat sáhttet luonddubirrasa vahágahttit, fertejít ožžon sierralobi hálldašaneiseválddis, gč. § 6. *Muđui čujuhuvvo hálldašanplánii*, gč. § 5.

5.3 Bálgáid sirdin

Luonddubirrasa dahje kulturmuittuid vuhtii válđima dihte sáhttá hálldašaneiseváldi, gč. § 6, *sirdit dahje giddet láhttuid ja bálgáid.*

5.4 Johtaleami reguleren

Dihto ráddjejuvvon guovlluin álbmotmeahci siskkobealde sáhtta Luondduhálldašandirektoráhtta láhkaásahusa bokte reguleret dahje gieldit johtaleami mii sáhttá vahágahttit luonddubirrasa.

Čuokkis 5.2 lea organiserejuvvon johtaleami birra. Organiserejuvvon johtaleapmi definerejuvvon ná:

Organiserejuvvon johtaleami definišuvdna

Johtaleapmi/vánddardeapmi adnojuvvon leat organiserejuvvon go olmmoš, searvi dahje doaimmahat lea plánen, koordineren dahje lágidan doaimma oasseváldiide, doaimma mii lea almmuhuvvon/fállojuvvon ovdalgihtii, dahje jus lea dakkár doaibma mii eambbo gerddiid lágiduvvo. Diesa gullet maiddái earret eará merkemat várremátkkiid olis, valáštallanlágideamit, stuorát teltaceggemät guhkebuš áigái, organiserejuvvon hárjehallamat stuorát joavkkuide ja stuorát joavkkuid gizzumat ja daid ofelastin.

Johtaleami/vánddardeami reguleren

Dábálaččat lea buot johtaleapmi ja vánddardeapmi vácci ja čuoigga lohpi álbmotmeahcis, maiddái go lea organiserejuvvon. Álbumoga vejolašvuhta doaimmahit dábálaš ja árbevirolaš astoáoggedoaimmaid/olgodaddama lea mielde suodjalanmearrádusain, § 2, ja danne galgá dat deattuhuvvot erenoamážit. Suodjalanmearrádusain aiddostahttojuvvo datte ahte *johtaleapmái mii sáhttá vhágahattit luonddubirrasa* ferte ohcat lobi hálddašaneiseválddis. Dat mearkkaš ahte dakkárat geat áigot vánddardit dakkár vugiin mii sáhttá vhágahattit luonddubirrasa, fertejít ohcat álbmotmeahci stivrras lobi dasa. Ohcangeatnegasvuhta ii iešalddis mearkkaš ahte lea vánddardangielldus, muhto ahte leat geatnegasvuhta ohcat ja gulahallat hálddašaneiseválddiin. Dan bokte árvvoštallojuvvo lea go doaibma dakkár mii sáhttá vhágahattit luonddubirrasa.

Luonddubirrasa vhágahattin sáhttá ovdamearkka dihte leat eatnama hávvádahttin dahje elliid ráfehuhttin. Earret eará bessejít máŋga gazzaloddešlája álbmotmeahcis. Lállinágge sáhttá johtaleapmi gazzalottiid besiid lahkosis dagahit ahte lottit hilgot moniid/čivggaid. Seamma guoská johtaleapmái bohcuid guottetbáikkiin. Soames vegetašuvdnašlájat leat erenoamáš rašit vánddardeami vuostá, ja eará šlájat ges leat erenoamáš valjis ja muhtimat ges hárvenaččat. Diekkár guovlluin eai galggaše ovdamearkka dihte olu olbmot teltet guhkit áiggi, eai ge johtalit seamma sajiin máŋgga geardde. Dábálaččat ii leat sáhka johtaleami bisseheamis, muhto lea sávahahti ahte álbmotmeahci hálddašeaddji ja mátkelágideaddjit baicca gulahalaše. Dalle sáhtášii baicca bidjat eavttuid johtaleapmái, jus dat lea dárbbashaša vhágiiid eastadeami dihte, nugo ovdamearkka dihte áiggi, báikki dahje oasseváldiid logu dáfus.

Jus šaddá dárbbashaša reguleret johtaleami dihto guovllus luonddubirrasa suodjaleami dihte, de dahkkojuvvo dat vuosttažettiin johtaleami stivrema, diehtojuohkima ja heiveheami bokte. Dihto osiin álbmotmeahci siste sáhttá Birasdirektoráhhta, sierra

láhkaásahusa bokte, reguleret dahje gieldit johtaleami mii sáhttá vhágahittit luonddubirrasa. Diet njuolggadus ii leat dán rádjái váldon atnui Norggas.

Jus lágideaddjit leat eahpesihkkarat sáhttá go dihto doaibma vhágahittit luonddubirrasa, ja nappo leat ohcanvuloš, de berre gulahallat hálldašaneiseválddiin, namalassii álbmotmeahci hoidejeddjiin, vai oažju čielgasa. Geahča maiddái iešguđetlágan johtalanvugiid birra dás vuollelis.

Johtaleapmi vácci

Organiserejuvvon ja organiserekeahthes johtaleapmi vácci mii *ii vhágahte* luonddubirrasa ii dárbbaš sierralobi hálldašaneiseválddiin. Diesa gullet árbevirolaš vázzinmátkkit (ja vánddardeapmi čuoigga, geahča vuollelis), maiddái stuorát joavkuin skuvllaid, servviid ja ovttastusaid olis. Sihkkelastin ii leat dán oktavuođas johtaleapmi vácci.

Lágidemiide maidda servet hui oallugat dahje mat lágiduvvojtit jahkásaččat seamma lagi, ferte ohcat lobi álbmotmeahci stivras. Dat adnojuvvo johtaleapmin mii sáhttá vhágahittit luonddubirrasa, ovdamearkka dihte dagahit bistevaš eananháviid.

Johtaleapmi čuoigga

Čuoigan rehkenastojuvvo dakkár johtaleapmin mii ii leat gildojuvvon álbmotmeahcis.

Oarje-Finnmárkkus ja Davvi-Romssas lea lassáneaddji beroštupmi ceakko báikkiin čierastit sabehiiguin, ja oallut čierasteaddjit dahje máŋggageardášaš čierasteamit seamma guovllus sáhttet ráfehuhttit gazzalottiid besseme. Stuora čierastallanjoavkkut ja lágideamit mat čađahuvvojtit máŋgga geardde seamma áiggi adnojuvvojtit johtaleapmin mii sáhttá vhágahittit luonddubirrasa, ja daidda galgá ohcat álbmotmeahci stivras lobi.

Kite, sabetborjasa ja dakkáraččaid dáfus geahča teakstaoasi “Eará johtalanvuogit” dás manjnelis.

Gizzun/Goargnun

Gizzun ja goargnun rehkenastojuvvo johtaleapmin vácci, ja nappo ii leat gizzun- ja goargnjungieldus álbmotmeahcis. Muhto ii leat lohpi bidjat orru giddenboaltaid várrai.

Gizzut sáhttet boahtit hui lahka gazzalottiid besiid. Gizzut berrejtit doalahit iežaset goit 500 mehtera eret gazzalottiid besiin njukčamánu 1. beaivvi rájes suoidnemánu 31. beaivvi rádjái, ja sii ávžžuhuvvojtit váldit oktavuođa álbmotmeahci hálldahusain dan hárrai. Oallut gizzut fárrolaga dahje lágideamit seamma áiggi máŋgga geardde adnojuvvojtit johtaleapmin mii sáhttá vhágahittit luonddubirrasa, ja dasa galgá ohcat álbmotmeahci stivras lobi.

Telten

Álgoálggus lea telten dábálaš telttai lobálaš miehtá álbmotmeahci. Teltaleirii gos leat eambbo go 20 teltajándora seamma sajis galgá ohccojuvvot lohpi álbmotmeahci stivras. 20 teltajándora leat ovdamearkka dihte 20 teltta ovtta jándora, 10 teltta 2 jándora, 7 teltta 3 jándora dahje okta telta 20 jándora.

Lobi addimii sáhttá hálddahus bidjat eavttuid teltenbáikki hárrái ja dasa man guhká sáhttá teltet ovtta sajis. Galget maiddái eavttut bázahusaid ja earánastima hárrái.

Sihkkelastin

Dán rádjái ii leat leamaš sihkkelastin álbmotmeahcis, muhto Finnmarkkus vuhtto meahccesihkkelastin lassáneame. Maiddái sihkkelastima hárrái gusto gáibádus ahte johtalit galgá várrogasat nu ahte ii vahágahte luonddubirrasa. Luottat mat billistik vegetašuvnna gierragiid, bistet guhká, ja dakkár luottaid berre eastadit. Álbmotmeahcis eai leat geainnut, bálgát eai ge mágijat, ja stuora oasit eanadagain leat rašit johtaleami vuostá ja dohko báhcet álkit luottat ja hávit. Danne adnojuvvo sihkkelastin johtaleapmin mii sáhttá vahágahttit luonddubirrasa, ja dasa galgá ohcat lobi álbmotmeahci stivras.

Fanasjohtaleapmi vuonain

Johtaleapmi dán oktavuođas mearkkaša johtaleapmi gáttis. Lea lohpi johtalit fatnasiin vuonain álbmotmeahci siskkobealde. Suodjalanmearrásusat eai gáržžit astoággedoaimmaid meara alde. Sáivačáziin gal lea mohtorjohtolat gildojuvvon.

Eará johtalanvuogit

Dán plánas eai leat sierra njuolggadusat johtaleapmái heasttain, beanaráidduin, kite/sabetborjasiid ja dakkáriid birra. Dat leat johtalanvuogit maid stuorábuš joavkkut eai leat čađahan Sievjjus dán rádjái. Jus diekkár doaimmat boahtteáiggis jurddašuvvojít, de lea váldonjuolggadus ahte galgá ohcat lobi jus lea várra vahágahttit luonddubirrasa, ja jus lea eahpádus, de galgá gulahallat hálldašaneiseválldiin.

Hálddašannjuolggadusat – johtaleapmi

- a) Almmolašvuhta (álbmot) galgá vácci beassat vásihit luondu, árbevirolaš ja dábalaš astoáiggedoaimmaid (olgodaddama) bokte maidda eai dárbašuvvo olu teknikhalaš heiveheamit. Álbtommeahcis lea lohpi vánddardit vácci ja čuoigga. Dat guoská maiddái vázzimii ja čuoigamii mágkeservviid, skuvllaid, mánáidgárddiid, eaktodáhtolaš servviid ja ovttastusaid olis.
- b) Vázzin-, čuoigan- dahje gizzunlágidemiide, maidda oallugat servet dahje mat lágiduvvojít seamma sajis mángga geardde, ferte oažžut lobi álbtommeahci stivrras.
- c) Telten lea lohpi. Jus áigu teltet eambbo go 20 teltajándora seamma sajis, de ferte ožžon lobi álbtommeahci stivrras.
- d) Sihkkelastimii ferte ožžon lobi álbtommeahci stivrras.
- e) Lágideamit mat geasuhiit olbmuid álbtommeahccái, sáhttet leat buorit álbtomdearvvašvuhtii, ja olbmuid guottuide álbtommeahci suodjalanárvvuid hárrái. Álbtommeahci stivra lea mielas dábalaš ja ovttageardánis meahccedoaimmaid lágidemiide, nu guhká go dat eai rihko suodjalanárvvuid.
- f) Buot johtaleapmi galgá čađahuvvot várrogasat ja vuhtii váldit vegetašuvnna (šattuid), elliid, lottiid, geologija ja kulturmuittuid.
- g) Buot nuoskkideapmi ja duolvvideapmi lea gildojuvvon. Bázahusaid galgá juohkehaš ieš váldit mielde.
- h) Buot johtaleaddjít berrejít vuhtii váldit boazodoalu. Organiserejuvvon doaimmat ávžžuhuvvojít gulahallat guoskevaš siiddai(gui)n.

Álbtommeahcis lea buot johtaleapmi vácci iešalddis lobalaš, maiddái organiserejuvvon johtaleapmi. Dá lea Álttá historjásearvi fitname Gearvuonas/Store Bekkarfjord .

4.5.2 Bivdu ja guolásteapmi

Elliid suodjaleapmi (§ 3 čuokkis 3.1)

Eallit, ja maiddái biejut, beasit, bessensajit, gođđobáikkit ja čivganbáikkit leat ráfáidahttojuvvon vahágahattimiid ja dárbbashašmeahttun ráfehuhttimiid vuostá. li leat lohpi gilvit elliid gáddái ii ge sáivačáhcái.

Suodjalanmearrásusat eai gieldde:

- bivddu fuođđolága dahje boazodoallorievtti njuolggadusaid mielde (čuo. 3.2a)
- guolásteami luossa- ja sáivačáhcelága dahje boazodoallolága njuolggadusaid mielde (čuo. 3.2. b)
- guolásteami ja bivddu mearas sáltečáhcelága mielde dahje (čuo. 3.2c)

Hálddašaneiseváldi sáhttá addit lobi:

- ásahit dárbbashašlaš giddenráhkkanusaid guolástanneavvuid, fatnasiid ja mearradoallorusttegiid várás, brukkaid ja návsttuid (čuo. 1.3f)

Lea gielddus čáziid kálket, gč. § 3 čuoggá 7.1.

Lea gielddus geavahit jiekñabovrra mas lea mohtar ja dakkáriid. gč. § 3 čuoggá 7.2.

Buot eallit, maidda fuođđoláhka ii guoskka, leat ráfáidahttojuvvon. Lea gielddus gilvit ođđa eallešlájaid. Bivdu ja guolásteapmi fuođđolága, luossa- ja sáivačáhcelága ja boazodoallolága mielde lea lobálaš. Jiekñabovrrat ja eará rusttegat main lea mohtar leat gildojuvvon amaset ráfehuhttit álbmotmeahci. li leat lohpi čáziid kálket. Guolásteapmi ja bivdu mearas ii gula álbmotmeahci suodjaleami vuollái.

Leat Finnmarkkuopmodat ja suohkanat main lea bivddu ja guolásteami hálddašanváldi. Sáivačáhcebivdui gusket Finnmarkkuopmodaga njuolggadusat, ja almmolaš lágat ja njuolggadusat earret eará lobálaš šlájaid bivdima ja bivdoneavvuid birra. Guossit fertejít oastit bivdokoartta ja sáhttet bivdut stákkuin ja giehtaváđuin, ja fávllidanfielluin (oter). Finnmarkku ássit ja vuollel 16 jahkásaččat ja badjel 67 jahkásaččat sáhttet bivdit sáivaguliid nuvttá ja koartta haga. Jus háliida bivdit anadroma guollešlájaid (luosa, gudjora/guvžžá ja vallasa) ferte leat máksán bivdodivada stáhtii.

Stáhta luonddubearräigeahčus lea bearräigeahčanváldi bivddu ja guolásteami sierralágaid mielde.

Hálddašannjuolggadusat – bivdu ja guolásteapmi

- a) Lea lohpi bivdit ja guolástit dábálaš njuolggadusaid mielde. Lea eananeaiggát (eanas muddui Finnmárkuopmodat) ja suohkanat mat hálddašit bivddu ja guolásteami.

Makkár illu! Oaggume Mielkejávrriin/Melkevatnan. Govven: Marit Helene Eira

4.5.3 Dolasteapmi ja murjiid, šattuid ja guobbariid čoaggin

Vegetašuvnna suddjen (§ 3 čuokkis 2.1)

Vegetašuvdna, maiddái jápmán muorat ja miestagat, galget suodjaluvvot buotlágan vahágahtima ja billisteami vuostá. Lea gielddus šaddadit, gilvit ja sajáiduhttit ođđa šaddošlájaid eatnamii ja sáivačáhcái.

Suodjalanmearrádusat eai gieldde:

- dolasteami goike rissiiguin (čuokkis 2.2 b)
- murjema ja borramušguobbariid čoaggima (čuokkis 2.2 c)
- dábálaš šattuid váldima iežas atnui (čuokkis 2.2 d)

Buot vegetašuvdna álbmotmeahcis lea oppalaččat ráfáidahttojuvvon. Šattuid suodjaleami njuolggadusat datte eai gieldde dolasteamis goike rissiiguin. Lea maiddái lohpi čoaggit murjiid ja guobbariid ja dábálaš šattuid iežas atnui. Dábálaš šattut leat šattut mat eai leat rukseslisttus, geahča kapihtala 2.3. vegetašuvnna birra. Go ávžžuhuvvo várrogasvuodain feret, de oaivvilduvvo ahte galgá fuolalaččat doaibmat ja dahkat dan maid sáhttá vai eastada luonduu billisteami.

Hálddašannjuolggadusat – dolasteapmi ja murjiid, šattuid ja guobbariid čoaggin

- a) Lea lohpi čoaggit dábálaš šattuid, murjiid ja guobbariid (mat eai leat rukseslisttus).
- b) Lea lohpi goike rissiiguin dolastit. Go muhtin sajiin álbmotmeahcis lea unnán vuovdi, de galgá hálddahus oppalaččat ávžžuhit olbmuid ieža váldit mielde dolastanmuoraid.

Njálsgga luopmánat čiegus jeakkis Sievjjus. Govven: Ingunn Ims Vistnes

4.5.4 Heiveheapmi

Suodjalanmearrásaid §:s 3 daddjo ahte suodjaleapmi ii hehtte:

- bálgáid, láhttuid, šaldiid ja mearkkaid mátascoallama hálddašanplána § 5 mielde (čuokkis 1.2 a)

Márrásaid mielde lea vejolaš mátascoallat bálgáid, láhttuid, šaldiid ja mearkkaid mat namuhuvvojít hálddašanplánas. Mátascoallamiin oaivvilduvvo dálá bálgáid ođđasis merken, ja šaldiid ja mearkkaid divodeapmi/lonuheapmi nu ahte dollet dohkálaš dási.

Hálddašaneiseváldi sáhttá addit lobi:

- šaldiid ja roviid hukset (čuokkis 1.3 d)
- galbbaid cegget ja ođđa bálgáid merket hálddašanplána mielde (čuo. 1.3 e)
- ásahit dárbašlaš giddenráhkkanusaid guolástanneavvuid, fatnasiid ja mearradoallorusttegiid várás, brukkaid ja návsttuid (čuokkis 1.3 f)
- cegget rabas barttaid almmolaš atnui árbevirolaš olgodaddama várás (čuokkis 1.3 h)
- dálvesiivun fievrredit materálaid visttiid, áiddiid, roviid ja dakkáriid divvumii ja huksemii (čuokkis 6.3 c)

Álbmotmeahcis lea eanadat oppalaččat suodjaluvvon. Buot sisabahkkemat leat oppalaččat gildojuvvon. Liikká sáhttá hálddašaneiseváldi álggahit dahje addit lobi soames doaimmaide mat lágidit dilálašvuodenaid árbevirolaš olgodaddamii, nugo šaldiid ja roviid huksemii ja rabas barttaid huksemii. Govdubrukkaid birra lea kapihtalis visttiid ja rusttegiid birra. Sáhttá addojuvvot lohpi ávdhasiid (materálaid) fievrredit dálvesiivun.

Ođđa bálgáid galben ja merken galgá dahkojuvvot hálddašanplána mielde. Ođđa bálgát ja galbbat sáhttet váikkuhit suodjalanárvvuid ja sáhttet leat boazodoalu ja priváhta eananeaiggádiid riiddu fáddán. Vai govda mieldeváikkuheapmi sihkkarastojuvvo, de galgá dat dahkojuvvot hálddašanplána mielde.

Fuomáš ahte doaimmaide galget maiddái eananeaiggát ja suohkan addit lobi, ja ahte mohtorjohtolatlobi maiddái ferte dábálaččat ohcat suohkanis.

4.6 Mátkkoštanealáhus

*Muhtin fitnodagat fállet organiserejuvpon mátkkiid Nuortageašjehkkái/Seilandsjøkelen.
Govven: Randulf Valle*

Hálddašanulbmil

Sievju álbmotmeahci galgá sáhttit atnit luondduvuđot mátkkoštanealáhussii, muhto dainna lágiin ahte ii šatta vuostálaga suodjalanárvvuiguin.

Stáhtus

Odne leat guokte mátkkoštanealáhusfitnodaga doaimmas Sievjjus, ja vel soames fitnodagat dahje ovttaolbmofitnodagat main leat fálaldagat álbmotmeahci rájiid siskkobealde. Fitnodagat fállet mearrabivddu, fanassáhtu, idjadeami, borramušaid, kursa-/konferánsapáhkaid, mátkkiid várrecohkaide ja jihkiide ja vázzinmátkkiid. Mañemus jagiid leat maiddái sihke Norgga ja olgoriikkalaš mátkedoaimmahagat fállan čuoiganmátkkiid Sievjjus main vuolgga ja čoahkkananbáiki lea fatnasis.

Earret čuoigan-/čierastandoaimmaid lea eanas aktivitehta bievlan miessemánus golggotmánnui.

Rámmat ja njuolggadusat mótkkoštanealáhusa dáfus

Mótkkoštanealáhus ii namuhuvvo erenoamážit Sievju álbmotmeahci láhkaásahusain (njuolggadusain). Doaimmahagat mat fállet organiserejuvvon mótkkiid ja doaimmaid álbmotmeahcis čuvvot njuolggadusaid mat regulerejít johtolaga, geahča kapihtala 4.5. Das ii earuhuvvo lea go doaibma dienasdoaibma vai ii, muhto guovddáš jearaldat lea ahte sáhttá go doaibma vahágahttit luonddubirrasa vai ii.

Buot doaimmahagat mat fállet organiserejuvvon mótkkiid ja doaimmaid álbmotmeahcis, berrejít gulahallat álbmotmeahci hálldašeddjiin ovdal go álggahit daid, beroškeahttá das lea go fálaldat dakkár masa gáibiduvvo álbmotmeahci stivrra lohpi vai ii. Sievju álbmotmeahci stivra háliida gulahallat mótkedoaimmahagaiguin main leat fálaldagat álbmotmeahci siskkobealde vai besset dieđuid addit suodjalanárvvuid birra ja vejolaččat garvit doaimmaid rašes guovlluin, ja vai álbmotmeahci stivra oččošii gova das gos ja man olu doaimmat doppe leat.

Hálddašannjuolggadusat – mótkkoštanealáhus

- a) Galgá buot oktavuođain johtalit várrogasat ja vuhtii váldit vegetašuvnna (šattuid), elliid, geologija ja kulturmuittuid
- b) Doaimmat galget leat luonduuustilaččat ja leat dábálaš olgodaddan masa eai dárbašuvvo olu teknihkalaš heiveheamit
- c) Lassánan mótkkoštandoaimmat eai galggat mielddisbuktit eambbo mohtorjohtolaga guovllus (ii guoskka merrii)
- d) Buot nuoskkideapmi ja ruiven lea gielddus. Bázahusaid galget buohkat ieža fievrredit olggos guovllus.
- e) Buot johtaleapmi galgá vuhtii váldit boazodoalu. Go doaimmat plánejuvvojít de ávžžuhuvvojít lágideaddjít gulahallat guoskevaš siiddai(gui)n.
- f) Mátkeealáhusdoaimmheaddjít mat hálidit čáđahit organiserejuvvon johtaleami mii sáhttá vahágahttit luonddubirrasa (geahča kapihtala 4.5.1) galget ohcat hálldašaneiseváldis sierra lobi. Vejolaš lobi oktavuođas galgá dieđihuvvot guđet eavttut gusket suodjalanulbmila vuhtii váldimii.
- g) Doaimmaide visttiid ja rusttegiid hárrái gustojít njuolggadusat kapihtalis 4.9. Ođđa mótkedoaimmahatrusttegiid ii leat lohpi ásahtít álbmotmeahci siskkobeallái.
- h) Go álbmotmeahccái lágiduvvojít johtalandilálašvuodat, de galgá hálldašaneiseváldi geahččalit gávdnat čovdosiid maid maiddái mótkkoštanealáhus sáhttá ávkin atnit.

4.7 Geologalaš gávdnosiid váldin ja geavaheapmi

Geologat ohcame zirkona zirkonaboltohasas Stuora Vuodđovuonas/Store Kufjord borgemánus 2016. Bolttohat lea birrasiid 300 mehtera olggobéalde álbmotmeahci ráji.
Govven: Ingunn Ims Vistnes

Hálddašanulbmil

Luondduresurssaid váldin ii galgga dagahit álbmotmeahci suodjalanulbmiliid ovdii.

Stáhtus

Odne ii leat geologalaš ávdnasiid organiserejuvvon ávkkástallan, go álbmotmeahcis eai váldojuvvo bákteávdnasat eaige luovosmássat, muhto Sievju lea dovddus iežas máŋgabéalat geologijja dáfus, ja erenoamážit zirkon-minerála (“Sievjjudiamántta”) dihte. Duos dás bohtet geađgečoaggit Sivjui ohcat zirkona, diopsiidaid ja eará minerálaid ja báktešlájaid. Guovvamánus 2014 addui lohpi iskkadit báktesuođu nuorttabealde Vuodđovuona/Kufjorden dakka álbmotmeahci ráji olggobéalde. Doppe lei maiddái muhtin priváhta olbmos zirkona ozoriekti áigodagas 1980-1988, ja manjemus logiid jagiid leat

mánggat geðgeþohkkejeaddjit jorran guovllus ja roggan zirkonkristállaid guovllus gos lea syenittpegrmatitta. Zirkonboltohat lea birrasiid 300 mehtera eret álbmotmeahci rájis.

Seilandstein AS:s lei vuovdinsoahpamuš eananeaiggádiin Statskog Finnmarkain viða guovllu hárrái, main okta guovlu – Dáččavuongáissát/Ytre Bårdveggen – lea otná álbmotmeahci siskkobealde. Dalle válđojuvvojedje dušše iskosat veahčiriin ja luovččaniin. Vuigatvuhta nogai 1999:s.

Áiggi mielde lea dolvojuvvon oalle olu sáttu Bohtaluona/Flaskefjorden siste. Muhtin fitnodagas lei doaibmalohpi 2003:s rádjái dáppie viežzat $15\,000\text{ m}^3$ sáddo, gitta 5 mehtera vuolábealde dábálaš fiervádási.

2002:s dolvojuvvui sáttu Gearvuonas/Store Bekkarfjord. Diet doalvun ii lean sohppojuvvon, muhto ii lean nu stuorrát.

Rámmat ja njuolggadusat

Okta álbmotmeahci ulbmiliin lea seailluhit eanadathámiid ja erenoamáš geologalaš gávdnosiid, gč. § 2 goalmmát čuoggá.

Báktedoaimmat, bávkaleamit, bohkamat, geðggiid ja minerálaid loggun, stuorát geðggiid, báktebihtáid ja fossiillaid doalvun lea gielddus, gč. § 3 čuoggá 1.1.

Hálddašaneiseváldi sáhttá addit lobi:

- veahážiid mielde váldit čikŋageðggiid dihto sajiin hálddašanplána mielde (čuokkis 1.3 g)

Minerálalága mielde lea stáhta mii eaiggáduššá metállaid maid iešdeaddu lea $5,0\text{ g/cm}^3$ ja badjel, ja eananeaiggát ges eaiggáduššá metállaid ja minerálaid mat leat eatnamis. Zirkonium lea dien ráji alde, go das sáhttá leat iešguđetge hámiin leat iešdeaddu sihke vuollel ja badjel $5,0\text{ g/cm}^3$. Minerálaláhka datte nanne 7. §:s ahte zirkonium² lea stáhta metálla, ja nu maiddái dien metálla málmmat. Danne lea Mineráladirektoráhtta mii hálddaša zirkon-minerála ohcama ja hákama. Eará geahppaset metállat, nugo gal leat eananeaiggáda opmodat. Álbmotmeahcis lea vuosttažettiin Finnmarkkuopmodat eananeaiggát.

Minerálalága mielde sáhttá vaikko gii ohcat ja guorahallat sihke stáhta ja eananeaiggáda metállagávdnosiid, go fal guorahallanbarggut eai dagat mearkkašahti háviid eatnamii. Álbmotmeahci suodjalanmearrádusat gal baicca leat garraseappot. Dat gildet stuorát geðggiid, báktebihtáid ja fossiillaid doalvuma, geðggiid ja minerálaid logguma, báktedoaimma, bávkalemiid ja bohkamiid. Suodjalanmearrádusat addet

² Zirkonium lea vuodđoávnas ja metálla, muhto minárala (ZrSiO_4) namma lea zirkon.

hálddašaneiseváldái (álbmotmeahci stivrii) válddi addit lobi doalvut ráddjejuvvon meriid čikŋageđggiid³ dihto sajiin.

Dál leat almmolaččat dihtosis guokte báikki álbmotmeahcis gos ovdal leat ohcan minerálaid, namalassii Dáččavuongáissain/Ytre Bårdveggen ja nuorttabealde daid (lulábealde Oarjjit Dáččavuona/Søndre Bumannsfjord). Diet leat hui ceakko guovllut mat mannet mearas njuolga bajás 800 mehtera mearradási bajábeallái. Dohko beassá dušše fatnasiin. Dáččavuongáissáide ii leat šat beroštupmi, muhto guovlu nuorttabealde Dáččavuongáissáid gal ain geasuha geadgečohkkejeddjiid. Dáppe gávdnojit earret eará minerálat diopsid, melanitt, grossular ja thomsonitt.

Dasa lassin sáhttá jurddašuvvot ahte dovddus zirkongávnnus Halsnes rájes Stuora Vuodđovuonas/Kufjordenis ollá gitta álbmotmeahccái. Dán rádjái ii leat leamaš oinnolaš minerálaohcan álbmotmeahci siskkobeaalde dien guovllus.

Hálddašannjuolggadusat – geologalaš gávdnosiid doalvun

- a) Buot minerála- ja geadgeloggun ja -doadjin lea gielddus álbmotmeahcis.
- b) Álbmotmeahci stivra sáhttá ohcama vuodul addit sierralobi ráddjejuvvon meriid mielde doalvut geđggiid jus dat ii dagat suodjalanárvvuid ovdii. Sierralohpi galgá sistisdoallat eavttuid voluma, báikki ja áiggi hárrái. Ii leat lohpi geavahit mohtorreaidduid. Ii addojuvvo sierralohpi mohtorjohtolahkii ii ge reaidduid dahje geđggiid fievrredeapmái mohtorfievruiquin. Galgá biddjojuvvot eaktun ahte geđggiid váldima oinnolaš luottat galget jávkaduvvot ja ahte rogojuvvon mássat galget biddjojuvvot ruovttoluotta dan muddui go dat lea vejolaš. Sierralohpi galgá álo leat mielde rogganbáikkis.

---

³ “Čikŋageađgi” lea veahá boastut geavahuvvон suodjalanmearrádusain. Sievjjus lea baicca sáhka čoakkáldatárvosaš geđggiin.

4.8 Mohtarjohtolat

Boazodoalu vuodjinluottat jeakkis lulábealde Mađđoaivvi. Dát ja luottat čohkkengárdái Mielkejávriid/Melkevatnan guovllus leat čielgaseamos vuodjinluottat álbmotmeahcis. Govven: Ingunn Ims Vistnes

Hálddašanulbmil

Mohtarjohtolat álbmotmeahcis galgá doalahuvvot áibbas unnimus mearis.

Stáhtus

Boazodoallu vuodjá muohtaskohteriin ja ATV:in álbmotmeahcis ealáhusa oktavuođas, ja sii leat dat geat buot eanemus vudjet mohtarfievrruiguin álbmotmeahcis. Boazodoallu atná maiddái helikoptera čohkkemii čakčat. Geahča mildosa nr. 5, boazodoalu vuodjinluottaid kártaa.

SNO ja álbmotmeahci hálddahus leat manjemus jagiid vuodján muohtaskohteriin 1-2 beaivvi álbmotmeahcis jagis, ja 1-2 beaivvi helikopteriin bearráigeahču oktavuođas.

Dasa lassin lea álbmotmeahci stivra addán dutkanásahusaide sierralobi seaivut helikopteriin, ja boazodollui huksenávdnasiid ja biergasiid fievrrredeami oktavuođas. Buot juolluduvvon sierralobit leat leamaš 1-2 lobi jahkái manjemus jagiid.

Juohke lagi dieđihuvvojit lobihis skohtervuodjimat álbmotmeahcis, erenoamážit davábealde Nuortageašjiehki/Seilandsjøkelen giđđadálvve.

Dáppe ii leat mohtorjohtolat eatnamiid dahje čázádagaid mielde priváhta barttaide, nu go eará álbmotmehciin. Buot priváhta barttat álbmotmeahcis leat mearragáttis ja dohko beassá fatnasiin.

Rámmat ja njuolggadusat

Mohtorjohtolatgielddus (§ 3 punkt 6.1)

Lea mohtorjohtolatgielddus eatnamis ja sáivačáziin, ja áimmus vuollel 300 mehtera.

Mearrádusat eai gieldde

- militeara operatiivadoaimmaid dahje ambulánssa-, politiija-, buollinčáskadan-, gádjun- dahje bearráigeahččandoaimmaid oktavuođas, ii ge máłasdoallama dahje hálddašandoaimmaid oktavuođas maid hálddašaneiseváldi lea mearridan, gč. § 6 (čuokkis 6.2a)
- boagánfievruiguin vuodjima dálvesiivun ja jihkiid alde boazodoalu oktavuođas (čuokkis 6.2b)

Hálddašaneiseváldi sáhttá addit lobi

- vuodjinhárjehallamii dálvesiivun ulbmiliidda namuhuvvon čuoggás 6.2 a, (čuokkis 6.3a)
- fievrredit gálvvuid barttaide dálvesiivun (čuokkis 6.3b)
- dálvesiivun fievrredit materálaid visttiid, áiddiid, roviid ja dakkáriid divvumii ja huksemii (čuokkis 6.3c)
- dárbbashaš bievlavuodjimii boazodoalu oktavuođas t (čuokkis 6.3d)
- dárbbashaš seaivumii ja vuollugit girdimii helikopteriin boazodoalu oktavuođas (čuokkis 6.3e)
- Suodjalusa dárbbashaš vuollugit girdimii (čuokkis 6.3f)

Boazodollui ja Suodjalussii addojuvvo lohpi mágga jahkái ain. Boazodoallu galgá dán koordineret orohatplánain, ja das namuhuvvot nu go boazodoalloláhka cealká, nu ahte boazodoallu sáhttá dohkálaš láhkái doaimmahuvvot.

Teavsttas adno “mohtorjohtolat” mohtorjohtolaga birra go nu dat lea meroštaljojuvpon mohtorjohtolatlágas ja láhkaásahusain. Sii geat ožzot sierralobi mohtorjohtolahkii fertejit dasa lassin ohcat guoskevaš suohkanis sierralobi mohtorjohtolatlága mielde ja lobi eananeaiggádis. Boazodoalu bievlavuodjin lea čuldojuvpon diein njuolggadusain, ii ge dárbbashaš ohcat suohkanis lobi, muhto vuodjin galgá leat orohatplána mielde, gč. boazodoallolága § 23.

Boazodoallu ja mohtorjohtolat

Oppalaččat leat buot mohtorjohtolat eatnamis, čázádagain ja áimmus vuollelis go 300 mehtera gielddus Sievju álbmotmeahcis. Suodjalanmearrásaid § 2 mielde galgá guovlu sáhttit adnot boazodollui, ja boazodollui lea mieđihuvvon ráddjejuvvon vejolašvuhta mohtorfievrruid geavahit. Álbmotmeahci hálddahušlaš hástalus lea ahte mohtorjohtolat doalahuvvo unnimus mearis. Dat leat deatalaš eastadan dihte vegetašuvnna billisteami ja elliid ráfehuhtima. Dat lea deatalaš maiddái álbmoga vejolašvuoda dihte beassat luonduu vásihit almmá dárbašmeahttun rieja haga ja duohtatkeahthes luonduu muosáhit.

Boazodoallu sáhttá muohtaskohteriin vuodjit sierralobi haga dálvesiivun ja jihkiid mielde boazodoalu oktavuođas. Dat vuogatvuhta lea dušše boazodolluin ja dušše boazobargguid oktavuođas. Vejolaš láigovuddjiin ferte leat čálalaš duođaštus mielde mii duođašta ahte sii leat bálkáhuvvon boazodoalu veahkkin ja man doibmii.

Bievlavuodjimii ja helikoptera geavaheapmái ferte boazodoallu ohcat álbmotmeahci stivras lobi. Geavatlaččat addojuvvo lohpi mángga jahkái hávális. Mohtorjohtolat galgá koordinerejuvvot orohatplánain ja galgá leat doppe mielde, gč. suodjalanmearrásaid § 3 čuoggá 6.3 mañemus lađđasa.

Vaikko lea unnán jahkehatti ahte buot vuodjin sáhttá dáhpáhuvvat dihto sajiin, de lea váldonjuolggadus ahte nu galgá dahkkojuvvot dakko gokko lea vejolaš. Fievrredeapmi barttaide ja rusttegiidda galgá leat kártii merkejuvvon láhttuid mielde. Diet láhttut galget maiddái kártii merkejuvvot ja leat mielde boazodoalu iežaset plánain, gč. boazodoallolága § 62.

Birravuodjimiid ja čohkkemiid oktavuođas merkemii ja čakčagárdái gal dieđusge ii sáhte álo vuodjit dihto láhttuid mielde. Vuodjinlohpi galgá liikká almmuhit:

- Guđe áigodaga/jagiáiggi bievlavuodjin lea dárbašlaš
- Áigodaga dáhtoniiid, ovdamearkka dihte čakčamánu 1. beaivi rájes 30. beaivái
- Geográfalaš guovllu. Kártii merket fásta vuodjinsajiid. Merket omd. guovllu gos čohkke, jna.
- Galle ja makkár vuojániid lea dárbašlaš geavahit iešguđet áigodagaid

Jus boazodoalu dárbbut rivdet áigodaga ektui masa lea addojuvvon lohpi, de lea boazodoalus geatnegasvuhta dieđihit álbmotmeahci stivrii ja ohcat ođđa lobi.

Sierralohpi helikoptera geavaheapmái boazodoalu doaimmaide galgá sistisdoallat eavttuid das guđe guovllus lohpi lea gustovaš, goas, galle geardde oažžu seaivut, bargodoaimmaid birra jna.

Bohccuid muosehuvvan mohtorjohtolaga ja eará doaimmaid geažil

Johtaleapmi ja ráfehuhttimat čuhcet bohccuide, ja jus eallu bieðgana dahje sirdása eará guvlui ráfehuhtima dihte, de dagaha dat ligebargguid ja liigegoluid boazodollide. Erenoamážit leat njinjelasat rašit ráfehuhttiid vuostá guottetágge. Guottetágge berre hálddašeaddji leat hui várrogas sierralobiid addimis mohtorjohtolahkii váldoguottetbáikkiin earáide go boazodollide, ja oppalaččat berre hálddašeaddji váldit boazodoalu vuhtii go giedahallá mohtorjohtolatohcamiid ja eará doaimmaid ohcamiid maid áigot álbmotmeahcis čaðahit. Go lea ožón sierralobi mohtorjohtolahkii álbmotmeahcis de berre ohcci gulahallat guoskevaš guovllu boazodoaluin ovdal go vuodjá. Go sierralohpi addojuvvo, de addá hálddašeaddji dieðuid dan birra ja geainna sáhttá gulahallat guoskevaš siiddas.

Eanandoallu ja mohtorjohtolat

Eanandoallu álbmotmeahci siskkobealde lea dál sávzadoallu, gč. kapihtala 4.3. Álbmotmeahci stivra sáhttá addit eanandollui sierralobi mohtorfievrruiguin dálvesiivun fievrredit gálvvuid ja materálaid, gč. § 3 čuoggáid 6.3 b ja c.

Suodjalanmearrásat eai atte vejolašvuða earáide go boazodollui addit lobi meahccefievrruiguin ja mohtorfievrruiguin vuodjít sáivačáziid mielde, dahje mikrogirdiid ja dronaid atnit go ohcet ja čohkkejít. Jus šaddá dárbašlaš fievrredit buohcci dahje roasmuhuvvan sávzzaid de giedahallojuvvo sierralobi ohcan Luondušláddjiivuoðalága § 48 oppalaš sierralohpemearrásusa mielde.

Bearráigeahččan-, gádjun- ja suodjalusdoaibma ja mohtorjohtolat

Bearráigeahččandoaimmain oaivvilduvvo bearráigeahčču lága vuodul. Sievjjus lea dat vuosttažettiin bearráigeahčču Stáhta luonddubearráigeahčču olis.

Mohtorjohtolat lea lobálaš almmá ohcama haga “máłtasdoallama dahje hálddašandoaimmaid oktavuoðas maid hálddašaneiseváldi lea mearridan” (suodjalanmearrásat § 3 čuokkis 6.2.a). Dat guoská earret eará geahčademiide ja doaimmade maid álbmotmeahci stivra lea mearridan, ja guoská SNO ja álbmotmeahci hálddašeaddjái dahje daidda geaid dat leat bálkáhan bargat.

Suodjalanmearrásaid dajaldat *militæra operatiivadoaimmat* lea militæra doaibma mii lea dárbašlaš dasa ahte plánet, ráhkkanit ja čaðahit eanan-, mearra- ja áibmotterritoria vákšuma, suodjalusplánaid, gearggusvuðadoaimmaid, doarjaga siviila servodahkii ja politijaide masa dárbašuvvo militæra veahkki, ja militæra operatiivadoaimmat leat maiddái čielga militæra doaimat erenoamáš dilálašvuðain, ja maiddái ohcan- ja gádjundoaimmat, gč. Forsvarets overkommando reivve, operasjonsstabben bokte

suoidnemánu 1. beaivvi 1997 militeara doaimmaid birra suodjaluvvon guovlluin. Dábálaš militeara hárjehallamiidda ii gusto dát sierramearrádus.

Gádjunakšuvnnaid oktavuođas lea lohpi geavahit dárbašlaš mohtorfievrruid. Dasa lassin sáhttá muohtaskohtera geavaheapmi go áigu giddet dahje galbet guovllu, gos lea *erenoamáš uđasvárra*, boahtit álbmotmeahci suodjalanmearrádusaid dihto spiekastannjuolggadusa vuollái. Seamma guoská dárbašlaš mohtorjohtolahkii *eahpedábálaš jiekradilálašvuodaid dahje jieraid/balduid johtima oktavuođas* (geahča Justiisadepartemeantta ja Dálkkádat- ja birasdepartemeantta addin njuolggadusaid). Diet dilálašvuodat gusket vuosttažettiin guovlluide gos lea olu johtaleapmi dálvvi áigge. Otná rádjái ii leat Sievju álbmotmeahcis guđege sajis olu johtaleapmi dálvet.

Hárjehallanvuodjimii ulbmiliidda manuhuvvon §:s 6.2 a sáhttá addojuvvot lohpi ohcama mielde, muhto oppalaččat galgá buot hárjehallanvuodjin mii sáhttá čađahuvvot olggobealde álbmotmeahci, čađahuvvot olggobealde. Hárjehallanvuodjima čuoggái sáhttá maiddái gullat eastadeaddji gádjundoiba, ovdamearkka dihte dábálaš merken/dieđiheapmi uđasvára, várálaš jieŋaid ja dakkáriid oktavuođas.

Hálddašannjuolggadusat – mohtorjohtolat

- a) Mohtorvuodjinlohpi álbmotmeahcis galgá ohccojuvvot čálalaččat, ja vuodjingeaidnu galgá merkejuvvot kártii. Ohcamis galgá maid čilget mohtorvuodjima dárbbu ja ulbmila.
- b) Go mieđiha ohcama, de galgá hálddašaneiseváldi bidjat eavttuid dasa galle geardde oažju vuodjit, gokko ja goas, ja ahte galgá gulahallat SNO:in ovdal vuodjima. Boazodoallu sáhttá oažžut lobi bievlavuodjimii ja helikoptergirdimii gitta njealji jahkái hávális, orohaga doaibmanjuolggadusaid ja orohatplána vuodul. Lobit galget sistisdoallat dárkilis čilgehusa vuodjima dárbašlašvuoda birra, sihke áiggi, man olu, makkár areálain ja makkár vuojániiguin. Fásta vuodjiniláhttu galget kártii merkejuvvot. Jus earát go boazodoallu ožžot sierralobi, de galget ohccit bivdojuvvot gulahallat guoskevaš siiddaiguin ovdal vuodjima.
- c) Go mieđiha ohcama, de galgá dieđihuvvot ahte rihkkun sáhttá dagahit ahte lohpi gessojuvvo ruovttoluotta, gč. Luondušláddjiivuodalága § 67. Hearkes guovluid hárrái sáhttet addojuvvot sierra gohččumat. Galget adnojuvvot fievrrut mat unnimus lági mielde vahágahttet luonddu. Sierralobi duođaštus galgá fievrreduvvot mielde. Lohpi galgá leat nu dárkil ahte SNO sáhttá dan atnit luonddubearráigeahču oktavuođas.
- d) Boazodoalu vejolaš láigovuoddjít galget álo atnit čálalaš duođaštusa mielde go leat doaimmas, maiddái skohteriin. Álbmotmeahci hálddašeaddji ferte leat ovdalgihtii ožžon láigovuddjiid namaid čálalaččat, goas ja gos áigu vuodjit.
- e) Bievlan galgá vuodjit nu unnán go vejolaš, ii ge berre addot lohpi vuodjit ođđa sajiin. Baicca berre atnit helikoptera ovdalii bievlavuojániid jus dat lea ulbmillaš. Jus vejolaš, de berre dálvesiivun fievrredit gálvvuid.

- f) Meahccemátkkiid oktavuoðas ii leat lohpi fievrredit olbmuid, niestti ja biergasiid.
- g) Mohtorjohtolat lea lobálaš militeara operatiivadoaimmaid dahje ambulánssa-, politiija-, buollinčáskadan-, gádjun- dahje bearráigeahččandoaimmaid oktavuoðas, mátascoallama dahje hálddašandoaimmaid oktavuoðas maid hálddašaneiseváldi lea mearridan. Gádjunhárjehallamiidda sáhttá addot lohpi ohcama vuodul, muhto dat galget eanemus lági mielde dollojuvvot olggobealde álbmotmeahci.

Doaimmat

1. Jahkásaččat gozihit lea go lobihis vuodjin. Ovddasvástideaddji: SNO ja álbmotmeahci stivra dingondialoga bokte.
2. Oažžut áigái máŋggajagi lobi boazodoalu bievlavuodjimii ja helikoptergeavaheapmái. Ovddasvástádus: Álbmotmeahci stivra ovttasráðiid boazodoaluin. Áigodat: 2015-2016.
3. Árvvoštallat dárbbu manusmahttit bievlavuodjinmáðijaid mat fertejit mannat jekkiid badjel. Ovddasvástádus: Álbmotmeahci stivra ovttasráðiid boazodoaluin. Áiaodat: 2017-2018.

4.9 Visttit ja rusttegat

Viessu Rássenjárggas/Gressnes Várggonuoris/Vargsund. Govven: SNO, stáhta luonddubearráigeahčču

Hálddašanulbmil

Sievju álbmotmeahcci galgá hálddašuvvot nu ahte visttiid ja rusttegiid lohku doalahuvvo seamma dásis go suodjaleami álggus.

Stáhtus

Eananeaiggádat

Finnmárkuopmodat (FeFo) eaiggádusshá birrasiid 95% Sievju eatnamis ja loahppa 5% lea priváhta eanan. Diet leat sullii logut, go muhtin priváhta eatnamiin eai leat rájit kártii merkejuvvon. Leat 139 registrerejuvvon priváhta eatnama álbmotmeahcis. Dain leat 122 eatnama Gearvuonas/Store Bekkarfjord. Diet leat dološ niittut, ja eatnasat mannet vuona rájes oalle bajás várrái. Muhtimat mannet vuonas bajás Mielkejoga/Melkelva ja Doaresjoga mielde. Stuorámus priváhta eatnamat leat vuosttažettiin Viektavuonas/Bårdfjorden, Bohtaluonas/Flaskefjorden ja Stuoravuonas/Jøfjorden (Strovma/Straumen). Dan 139 eatnamis leat birrasiid 94 juogekeahtes árbeeatnamat, ja 12 eatnamis eai dieđe eaiggáda.

Finnmárkkukommišuvnna eanančielggadeami (Finnmárkkukommišuvdna 2012) boadus lei ahte FeFo eaiggáduššá buot eatnama mii sirdojuvvui FeFoi Finnmárkkulága fápmuiboahima bokte. Earret snoagga 20 dekára bihtá Gearvuonas/Store Bekkarfjord nuorttabealde Suovvajoga njálmmi, man kommišuvdna lea gávnahan gullat Aslak Losoi. Eai boahtán eará dihto gáibádusat eatnamiidda álbmotmeahci siskkobealde.

Tabealla 3: Visttit/rusttegat Sievju álbmotmeahci siskkobealde

Gos	Makkár*	Gnr/Bnr	Eaiggát
ÁLTÁ			
Boazovuotna/Lille Bekkarfjord	Barta	51/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis
Boazovuotna/Lille Bekkarfjord	Barta	51/1	Orohat 24A FeFo eatnamis
Vuolit Miessečohkka, nuorttab. Várddajávrri	Barta	51/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis
Gearvuotna/Store Bekkarfjord	Barta	52/1/1	Store Bekkarfjord Beitelag, FeFo eatnamis
Mielkejávriin/ Melkevatnan	Barta	55/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis
HÁMMÁRFEASTA			
Suolovári/Spisstind oarjjabealde	Barta	8/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis
Oarjjit Dáččavuotna/ Søndre Bumannsfjord	Barta	8/1	Priváhta, FeFo eatnamis
Viektavuonnjárga/Bård-fjordneset, Storbukta	Barta	8/4	Priváhta
Viektavuonnjárga/ Bårdfjordneset	Barta	8/5	Priváhta
Strovma/Straumen	Barta	9/2	Priváhta
Strovma/Straumen	Áiti/sávdnji	9/2	Priváhta
Strovmanjárga/ Strømsnes	Áiti	9/2	Priváhta
Strovma/Straumen	Barta ja skadja	9/74	Priváhta
Strovma/Straumen, Heastavággi/Skarddalen	Barta	10/1	Priváhta, FeFo eatnamis
FÁLESNUORRI			
Guicagohppi/Olderbukt	Barta	12/4**	Priváhta
Guicagohppi/ Olderbukt	Barta	12/4**	Priváhta
Rássenjárga/Gressnes	Viessu	12/6	Priváhta
Rássenjárga/Gressnes	Návstu	12/6	Priváhta

*Čuovvovaš visttit eai leat mielde tabeallas: Olgohivssegat, riekkismuvrrat, gahččan olgovisttit, ja eahpesihkkaris registrerematt main mis eai leat govat ja koordináhtat, ja okta "plástatelta" nuorttabealde Nuortageašjiehki/Seilandsjøkelen, mii gullá orohahkii 24A.

** Galgá leat 12/2 dieđiha eananeaiggát.

Visttit

Leat registrerejuvvon 15 viesu/bartta álbmotmeahci siskkobealde ja 4 návsttu/olgivistti (Tabealla 3). Vihtta bartta lea boazodoalu guođohanbarttat, okta barta gullá sávzadollui, ja loahppa leat priváhta barttat. Earret golbma boazodoallobartta, leat buot barttat mearragáttis ja daidda beassá fatnasiin. Buot barttat geavahuvvojit eanemusat geasi áigge.

Rusttegat

Boazodoalus leat máŋga áiddi ja guokte gárddi álbmotmeahci siskkobealde. Orohagas 24B lea gárdi Birranvákkis. Muđui gullet eanas áiddit ja rusttegat Gaskasullo siidii/Bekkarfjord siidii orohagas 24A. Dain lea čohkken- ja njuovvangárdi Boazovuona/Lille Bekkarfjord bađas, ja guoskevaš guođohangárdi Veahčeváris/Hammaren mii lea davábealde Boazovuona/Lille Bekkarfjord. Merkengárdi lea Mielkejávriid/Melkevatnan gáttis, ja doppe manná áidi davás-oarjjás gitta Vuodđovuona/Kufjorden rádjái. Lea maiddái ođđaset, gahččan áidi Leaibevuonbađas/Olderfjordbotn Nuortageasjiehki/Seilandsjøkelen rádjái. Dáppe leat rádjame áidestoalppuid. Dasa lassin leat oanehit áiddit alla báikkiin miehtá álbmotmeahci. Dat leat earret eará nuorttabealde Leaibevuongáissá, Stuora Vuodđovuona/Store Kufjord siste, Kárravárrí davábealis, ja vel okta áidebiittá mii ii leat doaimmas, nuorttabealde Dáččavuonjiehki/Nordmannsjøkelen.

Tabealla 4: Rusttegat Sievju álbmotmeahci siskkobealde

Rusttet	Gos	Gnr/ Bnr	Eaiggát
Gárdi	Boazovuotna/Lille Bekkarfjord	51/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis
Boazoáidu	Boazovuotna/Lille Bekkarfjord rájes Leaibevutnii/ Olderfjord	51/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis
Šaldi	Gearvuotna/Store Bekkarfjord, Mielkejohka/ Melkelva	51/19	Store Bekkarfjord Beitelag, Priváhta eanan
Govdubrugga	Gearvuotna/Store Bekkarfjord	51/44	Sievju álbmotmeahci stivrra, Priváhta eanan
Govdubrugga	Gearvuotna/Store Bekkarfjord	52/19	Store Bekkarfjord Beitelag, Priváhta eanan
Sávža- čohkken- gárdi	Gearvuotna/Store Bekkarfjord	52/20	Store Bekkarfjord Beitelag, Priváhta eanan
Gárdi	Mielkejávriin/ Melkevatnan	55/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis
Boazoáidi	Mielkejávriin/Mel kevatnan - Stuora Vuodđovuotna/ Store Kufjord	55/1	Orohat 24A, FeFo eatnamis

Store Bekkarfjord beitelag guohtunsearvvis (sávzadoallu) lea čohkkengárdi ja govdubrugga iežaset bartta lahka Gearvuonas/Store Bekkarfjord. Sis lea maid šaldi Mielkejoga/Melkeelva nuppi suorggi rastá. Guohtunsearvvis eai leat eará áiddit dahje rusttegat go dat.

Sievju álbmotmeahci stivra ásahii govdubrukka Gearvuona/Store Bekkarfjord siskkimussii 2013:s, man sadjái galgá boahtit oðða brugga 2017:s. Govdubrugga galgá leat rabas almmolašvuhtii ja dan eaiggáduššá álbmotmeahci stivra.

Rámmat ja njuolggadusat

§ 1 almmuha guðet gnr/bnr leat ollásit dahje belohahkii álbmotmeahci siskkobealde. Listtus leat moadde boasttuvuða: Eatnamat 52/4 ja 53/1 Álttá suohkanis eai leat álbmotmeahci siskkobealde. Eanan 9/14 ja láigotomta 10/1/2 Hámmáfeastta suohkanis gal lea siskkobealde. Eatnamat 10/1 ja 13/16 Fálesnuori suohkanis eai leat álbmotmeahci siskkobealde.

Guovlu lea suodjaluvvon juohkelágan sisabahkkemiid vuostá, maiddái visttiid ja eará bistevaš dahje gaskaboddosaš rusttegiid huksema ja rievdaame vuostá, jna. gč. suodjalanmearrádusaid § 3 čuoggá 1.1.

Suodjalanmearrádusat eai hehtte:

- visttiid ja eará rusttegiid máłasdoallama (čuokkis 1.2 b)

Hálddašaneiseváldi sáhttá addit lobi:

- rievdadit ja viiddidit visttiid (čuokkis 1.3 a)
- oððasis hukset visttiid mat leat billahuvvan buollima dahje luonddudilálášvuðaid geažil (čuokkis 1.3 b)
- visttiid ja rusttegiid hukset boazodoalu, eanandoalu ja bearráigeahču atnui (čuokkis 1.3 c)
- šaldiid ja roviid hukset (čuokkis 1.3 d)
- ásahit dárbbašlaš giddenráhkkanusaid guolástanneavvuid, fatnasiid ja mearradoallorusttegiid várás, brukkaid ja návsttuid (čuokkis 1.3 f)
- cegget rabas barttaid almmolašvuða atnui árbevirolaš olgodaddama várás (čuokkis 1.3 h)
- hukset oðða rusttegiid, sirdit rusttegiid ja dála rusttegiid viiddidit Riddodoaimmahaga várás (čuokkis 1.3 i)

Visttit, rusttegat ja ráhkkanusat álbmotmeahcis sáhttet málásdollojuvvot almmá ohcama haga nu guhká go eai váldojuvvo eará atnui. Sáhttá maiddái almmá ohcama haga rievdadit siskkobealde, jus dat ii rievdat vistti anu. Eará oktavuođain galgá ohcat lobi.

Mátasdoallan ja divodeapmi ii galgga dagahit ahte vistti olggoš dahje hápmi rievdá. Dat mearkkaša ovdamearkka dihte ahte ii galgga sirdit lásiid ja uvssaid, ii ge rievdadit lásiid ja uvssaid logu, ii hukset stelliid, ii ge molsut eará lágán dákkegokčasa dahje olggošskoاددasa (dát leat dušše muhtin ovdamearkkat). Jus áigu rievdadit olggoža, de galgá hálldašaneiseválddis ohcat lobi.

Rievdademiin oaivvilduvvo vistti rievdadeapmi dálá vuodđoviidodaga ektui. Dasa guoská maiddái dákki huksen boađahahkii, stelliide ja nu ain. Suodjalanmearrádusaaid mielde lea lohpi almmá ohcama haga rievdadit siskkobealde. Mánđga oktavuođas ferte liikká ohcat suohkanis lobi plána- ja huksenlága vuodđul. Jus olggobalde áigu rievdadit, viiddidit dahje vistti váldit eará atnui, de ferte ohcan hálldašaneiseválddis lobi.

Unnit, sierra vistti (vuollel 15 m²) huksemii masa ii dárbaš plána- ja huksenlága mielde ohcat lobi (ovdamearkka dihte olghivssegja ja muorrvistti) galgá liikká ohcat lobi suodjalanmearrádusaaid olis.

Dábálaččat mieđihuvvojít ohcamat hukset ođđa vistti go lea buollán dahje luonddudilálašvuodđaid dihte billahuvvan. Dasa galgá ohcat lobi vai hálldašaneiseváldi galgá sáhttít bidjat eavttuid visttiid saji ja hámi hárrái. Dábálaččat galgá visttiid ođđasis hukset seamma sadjái ja seamma sturrodagas ja hámis go álgo visttis lei.

Suodjalanmearrádusaaid mielde lea vejolašvuhta addit lobi hukset dárbašlaš barttaid boazodoalu, eanandoalu ja bearráigeahču váste. Dakkár lohpi sáhttá addojuvvot jus duođaštvvo dihto dárbu man ii sáhte deavdit olggobalde álbmotmeahci. Dalle biddjojuvvojít eavttut sierralohpái, earret eará:

- Huksehus galgá adnot dušše boazodoalu, eanandoalu dahje bearráigeahču oktavuođas
- Huksehus galgá jávkaduvvot jus dasa ii šat leat dárbu
- Huksehusa sturrodat galgá leat govtolaš, ja stuorideami hárrái galgá leat čavga oaidnu
- Huksehus galgá heivehuvvot eanadahkii, saji, ivnni, dákkeskoاددasa hárrái jna.

Suodjalanmearrádusat addet vejolašvuđa hukset rabas barttaid árbevirolaš meahccedoaimmaid/olgodaddama várás. Dat lea stuora sisabáhkken mas sáhttet leat váikkuhusat boazodollui, mátkkoštanealáhussii, eananeaiggádiidda ja eará geavahedđiide. Rabas barttaid ásaheami vejolašvuhta berre danne leat oassin doaibmaplánas, vai govda mielváikkuheapmi sihkkarastojuvvo.

Suodjalanmearrádusaaid čuokkis 1.3f addá vejolašvuđa “ásahit dárbašlaš giddenráhkkanusat guolástanneavvuid, fatnasiid ja mearradoallorusttegiid várás, brukkaid ja návsttuid”. Brukkaid ja návsttuid huksen lea stuora čuozahus álbmotmeahcis.

Dat leat hui oidnosis danne go leat mearragáttis ja rabas báikkiin, ja dakkár huksehusas sáhttá leat negatiiva váikkuhus fiervá ealli šlájaide ja šattuide. Danne galgá leat čavga oaidnu sierralobi addimis oðða návsttuid ja brukkaid huksemii.

Boazodoallorusttegiidda (čuokkis 1.3c) gullet earret eará goadit, áiddit ja gárddit.

Gaskaboddosaš ja bistevaš áiddit galget leat dakkár dásis ahte eai leat fasttit oaidnit eai ge leat vhágín elliide. Billahuvvan biergasat galget dolvojuvvot eret, eará ávdnasat galget vurkkoduvvot dohkálaš vuogi mielde. Galget biddjojuvvot eavttut verráhiidda dahje rasttildanhuksehusaide jus áiddit mannet johtalangeainnuid rastá. Galgá váruhuvvot ahte boazodoalu ja sávzadoalu áiddit eai leat hehtehussan goabbat guoibmáseaskkká.

Boazoáiddiid guora doldahuvvá eanan dábálaččat, sihke bohccuid ja vuodjima dihte divodemiiid oktavuoðas. Vurdojuvvon doldahuvvan ferte árvvoštallojuvvot áiddi ollislaš árvvoštallama oktavuoðas. Erenoamáš šláddjás dahje hearkkes báikkiide berrejít leat erenoamáš garra ákkat addit lobi áiddi ceggemii.

Boazovuotna/Lille Bekkarfjord. Go álbmotmeahcci ásahuvvui, de gávn nahuvvui heivvolaččamussan ahte rádji biddjojuvvo nu ahte boazodoallorusttegat Boazovuona/Lille Bekkarfjord siste šaddet álbmotmeahci siskkobeallái. Gonagaslaš resolušuvnnas deattuha Fylkkamánni ahte hálddašeapmi galgá čaðahuvvot dainna lágiin ahte boazodoalu erenoamáš dárbbut dán guovllus vuhtii váldojuvvojít.

Hálddašannjuolggadusat – visttit ja rusttegat

- a) li addojuvvo lohpi hukset priváhta barttaid ja rusttegiid, earret návsttuid ja brukkaid, maidda sáhttá addojuvvot lohpi ohcama vuodul.
- b) Návstu sáhttá huksejuvvot dušše ovdalaš bartii gullevažžan. Das galgá leat govtolaš sturrodat ja heivehuvvot báikái hámi, ivnni ja ávdnsiid dáfus. Návstu galgá huksejuvvot guhkolaš, isolerekeahtes, ovttageardásaš vistin mas lea uksa fatnasa sisá ja olggos váldima váste. Das ii galgga leat loktastealli, olgostealli ii ge terássa, ja dábálaččat ii galgga leat láse ii ge omman. Huksejeaddji galgá ohcamis čilget movt huksenbargu galgá čaðahuvvot nu ahte unnimus lági mielde billista eanadaga das birra.
- c) Sáhttá addojuvvot lohpi hukset oðða barttaid ja rusttegiid boazodoalu, eanandoalu ja bearráigeahču várás. Ohcama giedħahallamis galgá ohcci dárbu deattuhuvvot, ja guorahallojuvvot ahte sáhtášii go huksehus ceggejuvvot olggobeallái álbmotmeahci, ja ahte rievizada go huksehus bievlavuodjima meari ja vuodjinlháttuid meari. Huksehus ii galgga guoskkahit guovlluid gos lea stuora šláddjíiuohtha, ii ge erenoamáš hearkkes báikkiid. Diekkár barttat ja rusttegat galget jávkaduvvot go daidda ii šat leat dárbu, ja dat galget adnot dušše boazodollui, eanandollui dahje bearráigehččui, ja barttain galgá leat govtolaš

sturrodat. Vejolaš huksenlohpái galget biddjojuvvot eavttut mat áimmahušset suodjaleami ulbmila. Okta eaktu galgá sihkkarastit ahte huksehus čorgejuvvo eret jus dat ii šat leat anus. Diekkár barttaid stuorideami ohcamiid galgá čavga oainnuin giedħahallat.

- d) Sáhttá addojuvvot lohpi sirdit ja hukset oðða rusttegiid Riddodoaimmahaga várás.
- e) Sáhttá addojuvvot lohpi hukset rabas barttaid almmolašvuða atnui árbevirolaš meahccedoaimmaid/olgodaddama oktavuoðas. Rabas barttaid huksen ferte leat doaibmaplána mielde.
- f) Sáhttá addojuvvot lohpi hukset šaldiid ja roviid.
- g) Visttit, rusttegat ja ráhkkanusat álbmotmeahcis sáhttet málasdollojuvvot nu guhká go eai válđojuvvo eará atnui, gč. § 3 čuoggá 1.2 b. Málasdooallan galgá čađahuvvot báikkalaš huksenvieruid mielde ja heivehuvvot eanadahkii. Rievdađeapmi, viiddideapmi dahje olgoža nuppástuhttin ii rehkenastojuvvo málasdooallamin. Siskkobealde gal sáhttá rievdadit almmá ohcama haga jus vistti atnu ii rievdda.
- h) Sáhttá addojuvvot lohpi nuppástuhttit dahje viiddidit visttiid čuovvovaš rámmaid siskkobealde:
  - i. Viiddideapmi gitta 30 % ovdalaš areála ektui sáhttá miedħihuvvot. Boahtá leat čavga oaidnu viiddidemiide badjel 10 m², go dat adnojuvvo leat mearkkašahti viiddideapmin. Huksejuvvon areála rehkenastojuvvo olgguldas mihtuid vuodul oktan buot dákkeviidodagain.
  - ii. Stuorimus lobálaš muvra- dahje viessojuolgeallodat lea 60 cm duolba ja finju eatnamis.
  - iii. Hárji hálти galgá leat 90° mihtolaga ektui.
  - iv. Dákkegovžžasin galget leat sevdnjiesivnnat ávdnasat mat eai šealgá.
  - v. Eanadat ja šattut galget bisuhuvvot iežaset hámis eanemus lági mielde.
  - vi. Vistti bealli meara guvlii ii galgga mearkkašahti láhkái viidut.
  - vii. Ovttagoardánis 1-2 m² olgoħivsset oažžu huksejuvvot barttaid lusa.
  - viii. Huksejeaddji galgá ohcamis čilget movt stuorideapmi/rievdadeapmi galgá čađahuvvot nu ahte dagaha unnimus meari vahága eanadahkii das birra.
- i) Sáhttá addojuvvot lohpi oððasis hukset barttaid ja rusttegiid mat lea buollima dahje luonduvahága geažil billahuvvan. Oðða barttas galgá dábálaččat leat seamma areála ja sturrodat go boares barttas. Hálldašaneiseváldi sáhttá bidjat eavttuid saji ja hámi dáfus jna.
- j) Oasit dákis galget leat čavdásat ovdal go visti sáhttá rehkenastojuvvet leat ovdalaš vistin masa ii dárbaš ohcat málasdooallanlobi. Jus dákki lea gahčan, de galgá divvun ja oððasis huksen suodjalanmearrādusaid olis árvvoštallojuvvot oðða huksehussan.
- k) Eará atnui válđimii eaktuduvvo lohpi suodjalanmearrādusaid olis (dispensašuvdna). Ii addojuvvvo lohpi rievdadit návsttu astoággebartan, gč. oppalaš njuolggadusaid 100-m avádaga birra mearragáttiin. Jus návstu miedħihuvvo rievdaduvvot liigelatnjan (anneks), de ii galgga orrunlanjaid oassi leat eambbo go 15 m².

- I) Doabbarat ja bázahusat barttain galget dolvojuvvot olggos guovllus, eai ge jávistuvvot dahje ráddjojuvvot álbmotmeahci siskkobeallái. Olgohvsset gal sáhttá gurrejuvvot lahkosi.
- m) Brukkaid ásaheapmi sáhttá mieđihuvvot dušše huksejuvvon barttaide, dahje álbmotmeahci hálddašeami doaibmaplána olis. Priváhta brukkaid galgá almmolašvuhta sáhttit atnit bisánkeahtes boahtima ja vuolgima oktavuoðas. Brukkain galgá leat govttolaš sturrodat ja galget heivehuvvot birrasii. Huksejeaddji galgá ohcamis čilget movt brugga galgá ásahuvvot nu ahte dakhá unnimus meari mielde vahága eanadahkii das birra.
- n) Govdubrugga Gearvuonas/Store Bekkarfjord ii galgga geavahuvvot ovdal geassemánu gaskkamutto, vuhtii váldin dihte guottetbáikki doppe. Álbmotmeahci stivrras lea vuogatvuhta doalvut eret brukka jus dat dagaha sávakeahtes doaimmaid dahje olu váikkuhusaid guovllu eatnamii. Brukka eaiggát lea Alta Havn KF.
- o) li dárbbaš ohcat lobi fatnasa rádjami nu guhká go dat biddjojuvvo huksejuvvon návsttu dahje bartta gurri. Galgá ohcat lobi jus áigu fatnasa rádjat sierra sadjái mii ii leat návsttu dahje bartta guoras. Eananeaiggát galgá leat dohkkehan fatnasa rádjama dasa.
- p) Eaiggát galgá čorget eret visttiid, rusttegiid ja ráhkkanusaid mat eai šat leat anus. Nuoskkideaddji ávdnasiid galgá čorget eret báikkis.

Doaimmat

Čuovvolit lobihis huksehusaid ja rusttegiid áššiid álbmotmeahcis. Ovddasvástádus: Álbmotmeahci stivra, guoskevaš eaiggádat ja suohkanat. Áigodat: 2015-2018.

Čorget eret áiddiid mat eai šat leat anus Leaibevuona/Olderfjorden ja Nuortageašjiehki/Seilandsjøkelen gaskkas . Ovddasvástádus: Oroahrt 24A. Áigodat: 2017-2018.

4.10 Kulturmuittut

*Nuorttat Dáččavuonas/Nordre Bumannsfjord lea sierranas ássansadji gos dološ smávva
giettit ja duktásajit eai leat duohtaduvvon. Govven: Ingunn Ims Vistnes*

Hálddašanulbmil

Sievju álbmotmeahcci galgá hálddašuvvot dainna lágiin ahte kulturmuittut
áimmahuššojuvvojit suodjalanguovllus.

Stáhtus

Kulturmuittut Sievju álbmotmeahcis leat válddahallon 2. kapihtalis.

Kulturmuitolága mielde meroštallojuvvojit kulturmuittun buot luottat olbmuid maŋis, maiddái báikkit gos leat historjjálaš dáhpáhusat dáhpáhuvvan, dahje maidda čatnasit oskkoldatlaš dahje árbevirolaš muittut. Kulturbirrasat leat báikkit gos kulturmuittut leat oassin stuorát ollisvuodas dahje oktavuođas. Diet lea oalle viiddis meroštallan, mii nappo fátmasta buot ođđa ja boares luottaid olbmuid doaimmain.

Kulturmuitut mat leat boarráseappot go lagi 1537 rájes ja sámi kulturmuitut mat leat badjel 100 lagi leat automáhtalaččat ráfáidahettojuvpon kulturmuitolága bokte.

Kulturmuitodoaba suodjalanmearrásusain galgá vuosttažettiin dulkojuvvot fátmmastit buot suodjaluvpon kulturmuituid, ja kulturmuituid mat kulturmuitofágalaš árvvoštallama mielde adnojuvvojit suodjalanvearan.

Rámmat ja njuolggadusat

Okta álbmotmeahci ulbmiliin lea *suodjalit kulturmuituid* (§ 2, njealját sáhcočuokkis)

Kulturmuitut galget suodjaluvvot vaháguvvama ja billahuvvama vuostá. Luovos kulturmuituid ii galgga sirdit ii ge doalvut. (§ 3 čuokkis 4.1).

Hálddašaneiseváldi sáhttá addit lobi:

- divvut, mátasdoalat ja dikšut kulturmuituid (čuokkis 4.2)

Buot johtaleapmi galgá čađahuvvot fuolalaččat ja várrogasat nu ahte ii vahágahe luonddubirrasa dahje kulturmuituid (§ 3 čuokkis 5.1)

kulturmuituid vuhtii váldima dihte sáhttá hálddašaneiseváldi, gč. § 6, sirdit dahje giddet láhttuid ja bálgáid. (§ 3 čuokkis 5.3)

Suodjalanmearrásusat § 3 čuokkis 4 kulturmuituid birra aiddostahttá kulturmuitolága mearrásusaid álbmotmeahci siskkobealde. Dakkár kulturmuituid divvun ja dikšun, mat leat ráfáidahettojuvpon kulturmuitolága bokte, sáhttá dahkojuvvot dušše jus kulturmuitoeiseválddit leat lobi addán. Lea dušše Sámediggi mii sáhttá divvut ja fuolahit automáhtalaččat ráfáidahettojuvpon sámi kulturmuituid, kulturmuitolága § 11 ja § 21 olis. Álbmotmeahci stivra galgá fuolahit ahte kulturmuituid vejolaš divvun ja fuolaheapmi ii rihko suodjalanulbmila suodjalanmearrásusain.

Hálddašannjuolggadusat – kulturmuitut

- a) Finnmárkku fylkkagielda ja Sámediggi leat kulturmuitoeiseválddit, geaiguin galgá gulahallat buot bargguid oktavuođas mat gullet kulturmuituide. Buot mearrásusain mat mielddisbuktet fysalaš ásahecciid álbmotmeahccái (bálgát, áiddit, visstt jna.) galgá kopija sáddejuvvot kulturmuitoeiseválddiide.
- b) Kulturmuitut Sievjjus leat váilevaččat kártejuvpon, ja álbmotmeahci stivra áigu movttiidahttit ja lágidit dilálašvuđaid dasa ahte viidáset kártemat čađahuvvoše, dan muddui go dat ii vahágahtáše suodjalanárvvuid.
- c) Jus addojuvvo lohpi divodit kulturmuituid, de galgá dat ollislaččat árvvoštallojuvvot luondukvalitehtaid, eará geavaheaddjeberoštumiid ja doaimma ávkki hárrái.

5 Hálldašeapmi

Álbmotmeahci stivrra, Birasdirektoráhta ja SNO ovddasteaddjít geahčadeame Njižževuonas/Hønseby geassemánus 2015. Govven: Ingunn Ims Vistnes

5.1 Hálldašeami organiseren

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta (DBD) lea birashálldašeami bajimus eiseváldi Norggas. Departemeanttas lea ovddasvástádus das ahte Stuoradikki mearridan birassuodjalanpolitikhkka čađahuvvo. DBD:s lea bajitdási válđi guovluid hálldašeamis mat leat suodjaluvvon luondušláddjiivuođalága ja ovdalaš luonddusuodjalanlága olis. Lea DBD mii formálalaččat lea addán álbmotmeahci stivrii hálldašeánválđdi.

Birasdirektoráhtta lea alimus fágaeiseváldi suodjalanguovluid hálldašeamis Norggas. Direktoráhtta addá fágalaš rávvagiid suodjalanguovluid hálldašeami hárrái, ja lea váidinásahus áššiin maid álbmotmeahci stivra lea mearridan. Birasdirektoráhtta galgá

fágalaččat dohkkehit álbmotmehciid hálddašanplánaid. Lea direktoráhtta mii nammada miellahtuid álbmotmeahci stivrii, suohkaniid, fylkkadikki ja Sámedikki evttohusaid vuodul.

Fylkkamánni lea ovdal leamaš álbmotmehciid hálddašaneiseváldi. Finnmarkku fylkkamánnis lei ovddasvástádus Sievju álbmotmeahci ásaheami hárrái, ovdal go hálddašanváldi sirdojuvvui álbmotmeahci stivrii. Fylkkamánnis lea vuigatvuohta váidit mearrádusaid dahkon luondušláddjiivuođalága olis, gč. § 62, ja nappo maiddái vuigatvuohta váidit áššiid maid álbmotmeahci stivra lea mearridan. Fylkkamánnis lea bargoaddiovddasvástádus álbmotmeahci hálddašeaddji hárrái, ja addá teknihkalaš veahki ja doaimmaha hálddašeaddji arkiivva.

Sievju álbmotmeahci stivra lea álbmotmeahci hálddašanváldi, ja nammaduvvui DBD reivve bokte golggotmánu 22. beaivvi 2010. Stivras leat 6 politikhkalaččat válljejuvvon ovddasteaddji, okta guđege guoskevaš suohkanis, okta Finnmarkku fylkkamánnis ja guokte Sámedikkis. Miellahtuin leat persovnnalaš várreláhtut. Sievju álbmotmeahci vuosttaš stivra vuodđuduvvui guovvamánu 23. beaivvi 2011. Dalle dat váldii badjelasás hálddašanovddasvástádusa Finnmarkku fylkkamánnis.

Stivra galgá fuolahit ollislaš ja oktilaš hálddašeami hálddahuslaš rájiid rastá, luondušláddjiivuođalága ja álbmotmeahci suodjalanmearrádusaid vuodul.

Álbmotmehciid stivrat leat čakčamánu 10. beaivvi 2015 rájes adnon juridikhalaš persovdnan, geain lea váldi dahkat soahpamušaid ja váldit badjelasáset geatnegasvuodaid daid ekonomalaš rámmaid siskkobealde mat leat stivrii addojuvvon. Stivra sáhttá nappo eaiggáduššat visttiid ja rusttegiid. Geahča njuolggadusain eambbo stivrra doaimma birra. Skábmamánu 2016 rájes lea stivrii sirdojuvvon váldi luondušláddjiivuođalága §§ 69, 70, 71 ja 73 olis, luondušláddjiivuođalága vejolaš rihkumiid meannudeamis ja ránggáštusaid mearrideamis. Válddi sirdin ii datte headuš maiddái Dálkkádat- ja birasdirektoráhta, Birasdirektoráhta dahje Fylkkamánni dahkamis dan seamma.

Bargolávdegottis (BL) leat stivrra láhtut, geain okta berre leat Sámedikki ovddasteaddji. Sievju álbmotmeahci bargolávdegottis leat dán rádjái leamaš 3 olbmo. Bargolávdegoddái lea stivra addán válddi gieđahallat ovttaskasáššiid main ii leat stuora mearkkašupmi suodjalanárvvuide.

Álbmotmeahci hálddašeaddji galgá ovttasráđiid álbmotmeahci stivrrain fuolahit ollislaš ja oktilaš hálddašeami álbmotmeahci dáfus, beroškeahttá hálddahuslaš rájiin. Hálddašeaddji váldodoaibma lea doaibmat álbmotmeahci stivrra čállingoddin ja fágalaččat ráhkkanahttit buot stivraáššiid. Hálddašeaddji galgá iežas áššemeannudeami bokte bargat dan ovdii ahte stivra hálddaša guovlloid luondušláddjiivuođalága ja suodjalanmearrádusaid mielde, ja čuovvut hálddašannjuolggadusaid. Álbmotmeahci hálddašeaddji gullá iežas barggus álbmotmeahci stivrra hálddahuslaš organiseremii. Finnmarkku fylkkamánnis lea bargoaddiovddasvástádus hálddašeaddji hárrái. Hálddašanguovddáš (hálddašeaddji kántuvra) lea Álttás, álbmotmeahci stivrra mearrádusa olis miessemánu 11. beaivvi 2011. Stivra sáhttá addit hálddašeaddjái válddi mearridit áššiin mat gusket lobi ohcamidda

suodjalanmearrásaid dárkilis sierralohpemearrásaid
(dispensašuvdnamearrásaid) johtaleami ja mohtorjohtolaga birra, ja muhtin
oktavuoðain luonddušláddjiivuoðalága § 48 mielde (geahča kapihtala 6.5 oppalaš
sierralohpemearrásaid birra).

Stáhta luonddubearráigeahču (SNO) lea Birasdirektoráhta meahccedoiba, ja bargá
maiddái álbmotmeahci stivrra ovddas doaimmaid čaðahemiin, bearráigeahčuin ja
registeremiiquin luonddus. SNO Álttás lea ovddasvástádus luonddubearráigeahču hárrái
Sievju álbmotmeahcis, gč. kap. 5.2.

Ráððeaddi lávdegoddi (RL). Stivra galgá ovttasbargat eará guoskevaš beliiguin
ráððeaddi lávdegottis mas buot guoskevaš beroštumit leat viidát ovddastuvvon. (Gč.
Mielddus 7). Miellahtut Ráððeaddi lávdegoddái válljejuvvojtí álbmotmeahci stivrra
njuolggó bovdema bokte. Lávdegoddi galgá prinsihpalaš áššiin rávvet ja veahkehít
stivrra, ja álbmotmeahci stivrras galgá leat unnimusat okta čoahkkin jagis RL:in.
Álbmotmeahci stivra sáhttá máksit RL miellahtuid mótke- ja borramušgoluid stáhta meriid
mielde, muhto ii honorára (bálkká).

Álbmotmeahci stivra geahčadeame Stuora Vuodđovuonas/Store Kufjord . Govven:
Ingunn Ims Vistnes

5.2 Bearráigeahču

SNO bearráigeahčofanas Polarjo boahtime Oarjjit Dáččavutnii/Søndre Bumannsfjord.
Govven: Ingunn Ims Vistnes

Hálddašanulbmil

Stáhta luonddubearräigeahču (SNO) galgá eastadit birasrihkumiid Sievju álbmotmeahcis dan bokte ahte goziha ahte suodjalanmearrásusat doahtaluvvojit, ja galgá veahkehit álbmotmeahci hálddašeddjiid čađahit doaimmaid, lágidit dilálašvuodaid ja dieđuid juohkit.

Stáhtus ja hástalusat

Suodjaleami olis čuožžila dárbu dárkkistit ahte suodjalanmearrásusat ja iešguđetge sierralohpemearrásusat (dispensašuvnnat) doahtaluvvojit. Danne dárbbasuvvo beaktilis ja fágalaččat gelbbolaš bearräigeahču, vai lea vejolaš čuovvut mielde mii dáhpáhuvvá suodjaluvvon guovllus, sihke luonddukvalitehtaid ja guovllu geavaheami dáfus.

Stáhta luonddubearräigeahču (SNO) ásahuvvui geassemánu 21. beaivvi 1996 mearriduvvon lága olis stáhtalaš luonddubearräigeahču birra, ja galgá leat mielde deavdime natiovnnalaš birasmihettomeriid. Láhka stáhtalaš luonddubearräigeahču birra addá válddi bearräigeahččat luonddu dáid sierralágaid vuodul: luondušláddjivuođalága, olgodaddanlága, fuođđolága, luossa- ja sáivačáhceguolástanlága, mohtarjohtolatlága, kulturmuitolága ja osiid nuoskkidanlága vuodul. SNO deataleamos doaimmat leat:

- sihkkarastit natiovnnalaš birasmihettomeriid
- dárkkisteapmi lágaid, láhkaásahusaid ja eará njuolggadusaid vuodul
- eastadit biraskriminalitehta
- bagadallan ja diehtojuohkin

- iešguðetlágan dikšun- ja fuolahandoaimmat
- registreren ja dokumenteren

Lea SNO Áltá mas lea ovddasvástádus Sievju álbmotmeahci hárrái. Pr. 2015 lea Álttá ossodat seamma viesus go Alta Havn, Havneveien, Bukta, ja doppe leat 3 jahkevirggi ja dasa lassin gaskaboddosaš diibmobargit. Ovtta virggehasas lea válodoovddasvástádus Sievju ja riddobearráigeahču hárrái. Ossodagas lea bearráigeahččofanas iežaset háldus ja vel unnit fanas. Sievju álbmotmeahci hárrái leat čuovvovaš doaimmat erenoamás áigeguovdilat:

- Dárkkistit, reageret ja rapporteret suodjalanmearrädusaid ja eará lágaid rihkkumiid
- Čaðahit doaimmaid álbmotmeahcis, ovttasbarggus álbmotmeahci hálldašeddjiin
- Atnit čalmmis daid luonduu- ja kulturárvvuid mat leat álbmotmeahci siskkobealde, gč. suodjalanulbmiliid
- Gozihit movt álbmotmeahcci geavahuvvo ja fuomášit rievdamiid
- Juohkit dieðuid ja rávvagiid geavaheddjide ja gussiide suodjalanárvvuid ja luonddukvalitehtaid birra álbmotmeahcis

Go SNO doaimmaha ráddjejuvpon politijaválddi, dalle lea SNO njuolga báikkálaš politijiaid vuollásaš.

SNO njuolggadusat álbmotmeahcis

Čuovvovaš njuolggadusat berrejít leat SNO luonddubearráigeahču vuoððun Sievju álbmotmeahcis:

- SNO berre vuoruhit bearráigeahču ja doaimmaid álbmotmeahcis. SNO galgá leat oidnosis álbmotmeahcis.
- Álbmotmeahci ja SNO sajáduvvan rutinnaid díngongulahallama hárrái jotkojuvvojít, nu ahte ovttasráðiid sáhttet vuoruhit áigeguovdilis doaimmaid bearráigeahču hárrái.
- SNO:s lea ovddasvástádus dieðihit álbmotmeahci hálldašeaddjái áššiid birra main sáhttá leat mearkkašupmi.
- Álbmotmeahcis čaðahuvvo bearráigeahču gustovaš lágaid vuoðul, ja ovttasráðiid álbmotmeahci stivrrain.
- Mohtarfievrruid galgá unnimus lági mielde geavahit, ja fievrredeami galgá oktiiheivehit earáiguin dalle go dat lea lunndolaš. Dát datte ii galgga leat hehtehussan beaktulis bearráigeahču čaðaheamis.

Doaimmat

Ásahit rutinnain dasa movt álbmotmeahci hálldašeaddji ja SNO áigges áigái juogadit dieðuid.

Ásahit rutinnaid dasa movt SNO galgá čuovvolit álbmotmeahci suodjalanulbmiliid.

5.3 Dilálašvuodaid lágideapmi ja diehtojuohkin

Jørn Berg merke Hámmárfeastta gieldda olis bálgá Njižževuona/Hønseby rájes álbmotmeahci ráji rádjái. Govven: Tor Harry Bjørn

Hálddašanulbmil

Álbmotmeahci hálddašeaddji galgá ráhkadit galledanstrategiija mii lágida dilálašvuodaid ja stivre álbmotmeahci geavaheami nu ahte gussiide šaddá buorre vásáhus, vai báikkálaš árvoháhkan lassána, vai čuožžila buoret ipmárdus suodjalanulbmiliid hárrái ja vai suodjalanárvvut áimmahuššojuvvojít.

Galledanstrategiija lasihuvvo dán hálddašanplánii, 8. mielddusin.

Dilálašvuodaid lágideapmi galgá vuosttažettiin johtaleapmái sihkkarastit luondu- ja kulturkvalitehtaid Sievju álbmotmeahcis. Seammás galgá dilálašvuodaid lágideapmi sihkkarastit almmolašvuoda vejolašvuodaid čađahit luonduustitlaš ja dábálaš meahccedoaimmaid/olgodaddama álbmotmeahcis dainna lágiin ahte dat ii dagat suodjalanárvvuid ovdii.

Dieđut mat juhkkojuvvojít Sievju álbmotmeahci birra galget lasihit ipmárdusa das guđet árvvut álbmotmeahcis gávdnojít, ja suodjalanmearrádusaid hárrái.

Stáhtus ja hástalusat

Odne ii geavahuvvo Sievju álbmotmeahcci nu olu astoáiggedoaimmaide, nu go čállit kapihtalis 4.5. olgodaddama birra. Dilálašvuodat álbmotmeahcis leat unnán lágiduvvon dasa, ja oppalaččat gávdnojit unnán dieđut gávdnamis gallededdjiide. Álbmotmeahcci lea lahka Finnmárkku guokte stuorimus čoahkkebáikki; Álttá ja Hámmárfeastta, ja livčče vejolašvuodat eambbo geavahit dan. Álbmotmeahci stivrras lea vejolašvuohtha lágidit dilálašvuodaid dábálaš astoáiggedoaimmaide ja olgodaddamii álbmotmeahcis, muhto dat berre dáhpáhuvvat bajtdási plána mielde, mii ráhkaduvvo hálddašanproseassaid oktavuođas. Nuppe bealis lea sávaldat ahte eanebut beasaše fuomášit Sievju ja dan bokte oahppat makkár luondu- ja kulturárvvut álbmotmeahcis gávdnojit. Nuppe bealis ges lea ulbmil suddjet hearkkes suodjalanárvvuid ja váruhit ahte Sievju luondu ii manahivčče iežas iešlági duohtatkeahtes meahccin man olbmot unnán leat váikkuhan. Eai ge galggaše lassánit riiddut iešguđetge geavaheddjiid ja beroštusaid gaskka, nu go ovdamearkka dihte astoáiggedoaimmaid ja boazodoalu gaskka. Hástalussan lea danne gávdnat dilálašvuodaid lágideami dási ja hámi mii sihkkarastá suodjalanárvvuid, ii ge vahágahte daid, seammás go guossit dovdet iežaset buresboahtin álbmotmeahccái ja vásihit ahte álbmotmeahcci doaimmahuvvo njuovžilit. Eará sániiguin daddjon háliida álbmotmeahci hálddašeaddji vuostáiváldit gussiid eambbo ja buoret diehtojuohkimiin go dán rádjái lea leamaš, ja čielggasmahttit gos lea vuolggabáiki álbmotmeahccái ja diehtojuohkinguovddáš.

Njižževuona/Hønseby gávpái lea álbmotmeahci stivra ásahan bistevaš čajáhusa Sievju álbmotmeahci birra, man Gjenreisningsmuseet Hámmárfeasttas lea hábmen. Govven: Ingunn Ims Vistnes

Njuolggadusat

Vuolggasadji. Bures lágiduvvon vuolggasadji addá buriid vuordámušaid ja dahká ahte álbmotmeahci guossit ožzot eambbo ávkki ja ilu fitnamis. Vuolggasadji galgá movttiidahttit, rávvet ja dieðuid addit. ležas galedanstrategijjas (Mielddus 8) lea álbmotmeahci stivra merken guokte vuolggasaji álbmotmeahccái: Njižževuotna /Hønseby ja Altneset. Šortaváaggi (Vassbukta) lei davábealde molssaeaktun Njižževutnii, muhto dohko ii háliidivčče boazodoallu eambbo olbmuid, erenoamážit čakčat čohkkenágge. Sihke Njižževuotna ja Altneset leat báikkit gos vuolggasadji dagašii buori báikkálaš ealáhusaide. Vuolggasadji Njižževuotna/Hønseby rahppojuvvui geassemánus 2016. Stivra bargagoahtá Altneset vuolggasajin 2017:s.

Álbmotmeahci stivras, suohkanis ja huksejeaddjis lea ovddasvástádus vuolggasajid ásaheamis. Dasa lassin berre guorahallat lea go báikkálaš servviin ja eará geavaheaddjeoavkuin beroštupmi searvat.

Sisdoallu Njižževuona/Hønseby vuolggasajis (rahppojuvvon geassemánus 2016):

- Čájáhus ja dieðut gili gávppis
- Almmolaš hivsset gávpevisttis
- Buorre doappargiedžahallan
- Biilaguodđelansadji
- Diehtojuohkintávval/portálavisti biilaguodđelansaji lahka
- Vuolggasadji gos bálggis vuolgá álbmotmeahci guvlui

Sisdoallu vuolggasajis Altneset (plánejuvvon):

- Čájáhus ja diehtojuohkin, Seiland House.
- Diehtojuohkintávvalat olgun
- Merkejuvvon bálgá vuolggasadji álbmotmeahci guvlui

Vuolggasadji Njižževuotna/Hønseby lea ásahuvvon ovttasbarggus gávppiin Arnulf Larssen AS ja Hámmárfeastta suohkaniin. Vuolggasadji Altneset lea plánejuvvon ovttasbarggus Seiland Housain, Áltta suohkaniin, ja Hakkstabben ja Altneset giliservviigui.

Jus fearga/kombifanas ásahuvvoš Altnesii, de lea lunddolaš geahčadit Altneset vuolggasadjái maiddái biilaguodđelansaji ja diehtojuohkintávvaliid dohko. Odne manná dušše sáhttofanas Altnesetii, ja guossit bohtet biilla haga.

Bálgát. Sievjjus leat muhtin sajiin ceakko eatnamat, hengget, gahčahagat, juovat jna., mat eai álo boaðe ovdan kárttain. Jus ii leat oahpis dohko, de lea álki darvánit juosat, ja danne lea hui deatalaš čielgasit rávvet gokko lea heivvolaš vázzit. Jus háliida ásahit oðða vánddardangeainnuid, de berre vuosttažettiin árvvoštallat sáhttá go dárbbu deavdit vejolaš elektrovnnalaš kárttaid bokte, sáhttá go merket ásaiduvvan bievlavuodjinluottaid

bálggisin, dahje sáhttá go baicca olggobealde álbmotmeahci merket bálgáid. Olu turisttain lea hoahppu, ja sin dárbbu finadit Sievjjus sáhtášii deavdit beaivemohki bokte merkejuvvon bálgá mielde álbmotmeahci ráji rádjái. Álbmotmeahci stivra berre vuolggahit barggu ásahit oanehit bálgáid ja vázzinmohkiid olggobeallái álbmotmeahci, ovttasbarggus guoskevaš suohkaníguin ja eananeaiggádiuguin. Álbmotmeahci siskkobealde berre árvvoštallat vejolašvuoda geawahit muhtimiid boazodoalu vuodjinluottain maiddái turistabálggisin, ovdalii go ásahit oðða bálgáid seamma guovlluide. Danne berre árvvoštallojuvvot berrejít go muhtin vuodjinluottat merkejuvvot turistikárttaide. Jus ii merkeše oðða bálgáid álbmotmeahci siskkobeallái, de bisuhivččiimet guovllu erenoamášvuoda luodumeahccin man olbmot leat unnán váikkuhan. Dalle maid seasttášii dan stuora barggu man merkejuvvon bálgáid máłtasdoallan gáibida. Boazoáiddiid olis leat fuomášan ahte Sievju eanadat rievddada jágis jahkái muohta- ja geadgehivvodagaid rievddademiid geažil, ja ahte sullo alimus guovllut leat bievlaeanamin dušše moadde mánu jágis. Dat juo muitala ahte ii berre merket bálgáid alimus guovlluide.

Bálgáid ásaheapmi

Jus ásaha bálgáid, de galget čuovvovaš eavttut lea vuodđun:

- Elektrovnnalaš vieččahahti molssaeavttut galget álggos árvvoštallojuvvot, ja ovdalaš vuodjinluottaid čuovvun.
- Jus hálldašaneiseváldi oinnolaččat merke bálgá, de galgá dat leat hálldašanplána vuodul ja eananeaiggáda addin lobi mielde.
- Buot geavaheaddjeberoštumiin galget rávvagat bivdojuvvot dasa gokko bálgá berre ásahit, vuosttažettiin ráððeaddi lávdegotti bokte.
- Bálggis galgá garvit erenoamáš hearkkes dahje šláddjás guovluid.
- Dan muddui go vejolaš, de ii galgga bálgá ásaheami olis dárbašit stuorát bargguid čaðahit, nugo bávtiid dahje stuora geðgiid cuvket dahje sirdit ja geadgevuođu ráhkadit, ásahit giehtaáiddiid jna.
- Ferte ráhkaduvvon resursageavaheami plána bálgá ásaheami, doallama ja divodeami hárrái.
- Go merke bálgá, de berre čuovvut “Merkehåndboka” (Merkengiehtagirjji) man Den Norske Turistforening, Forbundet Kysten og Friluftsrådets Landsforbund lea ráhkadan (ja oðastan 2009).

Govdubrugga. Gearvuona/Store Bekkarfjord sisa lea álbmotmeahci stivra ásahan govdustrukka 2013:s, lagas ovttasbarggus Alta Havnain, gii lea brukka eaiggát. Brugga billahuvi stoarpma geažil 2015:s, ja oðða brugga gárvánii geassemánus 2018. Álbmotmeahci stivra lea oðða brukka eaiggát, ja dat lea rabas almmolašvuoda atnui ja dahká gáddái boahtima ja vuolgima sihkkareabbon. Vai ii lassán johtaleapmi vuonas

guottetáigge ja bessenágge, de ii oaččo brukka geavahit ovdal go geassemánu gaskkamuttu rájes juohke jagi.

Rádjemearkkat ja suodjalanmearkkat. Álbmotmeahci rájit leat merkejuvvon rádjemearkkaiguin ja suodjalanmearkkaiguin (ledjonmearkkaiguin) lunddolaš boađahagaid ja rátječiegaid bokte. Dan barggu leat Jordskifteverket (Eananjuohkindoaimmahat) ja Kystvakta (Riddobearráigeahču) doaimmahan 2007:s. Iea álbmotmeahci stivrra ovddasvástádus merket rájiid ja máłasdoallat mearkkaid. Mearkkaid máłasdoallan berre sohppojuvvot SNO:in diŋgondialoga bokte. Jus ásahuvvojít ođđa bálgát álbmotmeahci guvlui, de berre bidjat suodjalanmearkka dakko gokko bálggis russe álbmotmeahci ráji.

*Rádjemearka. Duohken oidno Bohtal/Flasketind. Govven:
Jordskifteverket/Eananjuohkindoaimmahat*

Diehtojuohkingihppagat ja -távvalat. Luonduhálddašandirektoráhtta/Direktoratet for naturforvaltning (dál Birasdirektoráhtta/Miljødirektoratet) ráhkadii oppalaš čállosa ja diehtojuohkintávvala dáro-, sáme- ja engelasgillii 2007:s. Daid ferte ođasmahttit ja lasihit

ođđa dieđuid báikkálaš hálddašeami birra ja dievasmahttit dieđuid guovllu historjjálaš geavaheami birra. Dasa lassin lea áigumuš ráhkadir sierra diehtotávvaliid dihto báikkiid birra. Diehtojuohkintávvaliid sáhttá cegget eatnamii (geahča gova) dahje darvihit heivvolaš seinniide. Gihppagat ja távvalat galget ráhkaduvvot Norgga álbmotmehciid mearkagálvomálle mielde.

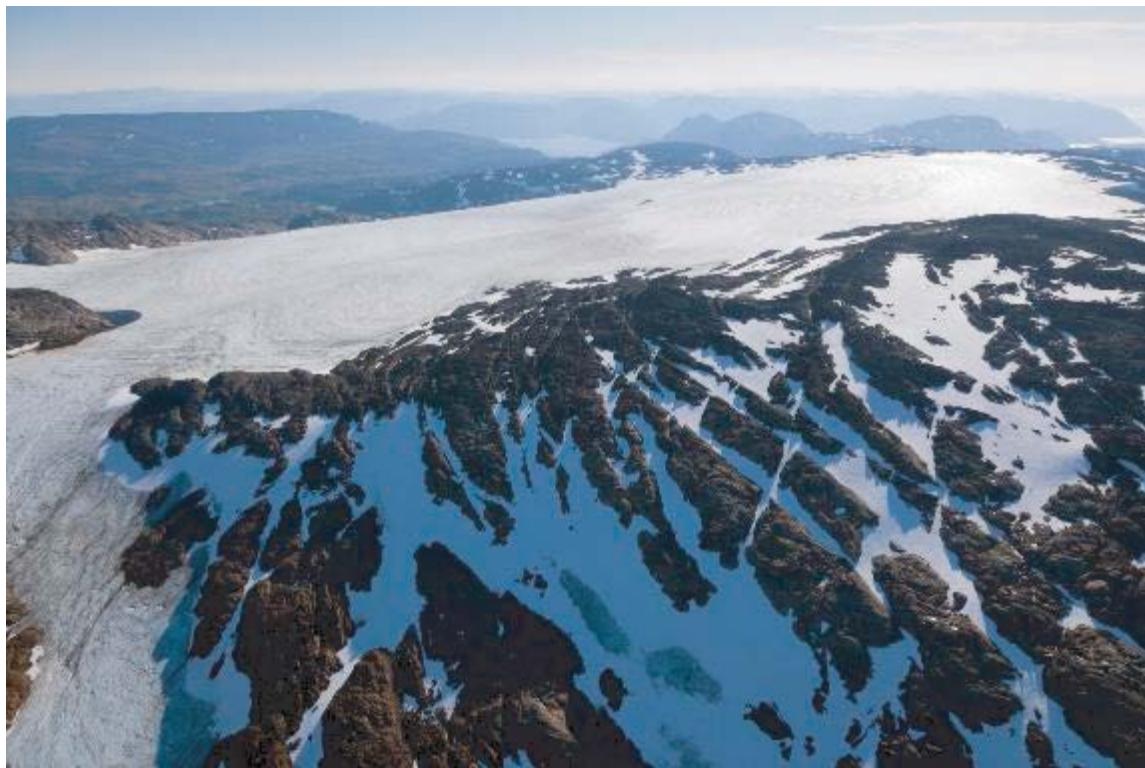
Diehtojuohkintávvalat. Diehtojuohkintávvaliid sajusteami galgá álbmotmeahci stivra dohkkehít, ja dat galgá dahkkojuvvot hálddašanplána ja eananeaiggáda addin lobi vuodul doppe gos fysalaččat merkejuvvo. Távvalat galget ráhkaduvvot Norgga álbmotmehciid mearkagálvomálle mielde. Dalle go álbmotmeahcci ásahuvvui, de ceggejuvvojedje diehtojuohkintávvalat Gearvutnii/Store Bekkarfjord ja Viektavutnii/Bårdfjorden. Dasa lassin leat álbmotmeahci diehtojuohkintávvalat gávppi seainnis Njižževuonas/Hønseby, Seiland Houses Altneset, ja káia alde Hákstáppas/Hakkstabben.

Diehtojuohkintávval ja tuvrapoastakássa gos lea girji. Diekkár távval lea maiddái Gearvuonas/Store Bekkarfjord . Govven: Hans Fredrik Haukland

Diehtojuohkin Áltás, Hámmárfeasttas ja Fálesnuoris. Dieđut álbmotmeahci birra berrejít maiddái leat fállun Áltta, Hámmárfeastta ja Fálesnuori guovddážiin, gos olahivččii eanemus olbmuid ja mátkkošteddjiid fuomášumi. Álbmotmeahci stivra áigu oččodit áigái ovttasbarggu turistabálvalusaiguin, dávvirvuorkkáiguin ja eará heivvolaš diehtojuohkinbáikkiiguin dien golmma suohkanis.

Galbbat geaidnoguorain. Biilageainnuid guoras berrejít leat galbbat mat čájehit geainnu álbmotmeahccái. Dat ferte čáđahuvvot ovttasbarggus geaidnodoaimmahagain ja galbbat berrejít leat sin álbmotmeahcegalbema málle mielde. Galbbat berrejít čujuhit geainnu káiaide gos vuolgá sáhttua Sivjui.

Nuortageašjehkki/Seilandsjøkelen dafil. Olu guossit háliidit dieðuid jihkiid birra mat leat álbmotmeahcis. Govven: Per Arne Askeland

Diedut Interneahtas ja mediain. Min ruovttusiidiu www.nasjonalparkstyre.no/seiland ja Facebook-siidiu leat doaimmas ja berrejít daðistaga buoriduvvot daði mielde go mediamáilbmi ovdána. Ruovttusiidiu berre vuostazettiin vuhtii váldit sin geat plánejít vuolgit Sivjui, ja addit geavatlaš dieðuid mágkkii birra Sivjui, vuolggasajid birra, doaimmaid, vásáhusaid ja konkrehta mágkevttohusaid birra. Dasa lassin berrejít ruovttusiidduin leat duogášdieðut guovllu botanihka, zoologija, geologija ja boazodoalu birra, ja kulturhistorjjá ja otná servodaga birra. Ruovttusiidui berrejít goallostuvvot oppalaš turistadieðut Finnmarkku ja Álttá ja Hámmárfeastta birra. Facebook ja vejolaš eará sosiála mediat galget geavahuvvot aktiivvalaččat dieðuid juohkimii álbmotmeahci hálddašeami birra ja beroštumi lasiheapmái álbmotmeahci fálaldagaide. Álbmotmeahci stivra galgá aktiivvalaččat mediaid bokte juohkit dieðuid hálddašeami birra.

Doaibmabijut

Lea ráhkaduvvon sierra doaibmaplána (Mielddus 6) mii sistisdoallá doaibmabijuid maid lea áigumuš čaðahit Sievju álbmotmeahci olis, oktan áige- ja golloplánain. Doaibmaplána gusto áigodahkii 2015-2018 ja sáhttá oðasmahttojuvvot dávjjit go ieš hálddašanplána. Geahča maiddái galledanstrategiija (Mielddus 8).

5.4 Vákšun ja kárten

Hálddašanulbmil

Sievju álbmotmeahci hálddašeapmi galgá dahkkojuvvojit dieðuid vuodul. Danne galgá álbmotmeahci hálddašeaddji bargat dan badjelii ahte suodjalanárvvut kártejuvvojit ja ahte dihto suodjalanárvvut vákšojuvvojit. Vákšun galgá čaðahuvvot suodjalanulbmiliid olis ja vuodul.

Stáhtus ja hástalusat

Máhttu ja dieðut leat eaktun dasa ahte bures sáhttít hálddašit Sievju álbmotmeahci suodjalanárvvuid. Go álbmotmeahcci ásahuvvui, de kártejuvvojedje šattut, eallit ja kulturmuittut. Ovdal leat maiddái soames eará luondu- ja kulturárvvut kártejuvvon guovllus, muhto das ii leat ollislaš govva áimmuin. Oppalaččat sáhttá liikká dadjat ahte eanas suodjalanárvvut leat unnán kártejuvpon. Dat kárten mii lea čaðahuvvon, lea vuosttažettiin stuorámus vuotnabaðain ja Mielkejoga/Mielkejávrriid (Melkelva/Melkevatnan) guovllus, gos sáhttá fatnasis registeret. Kártenbargu lea hárve čaðahuvvon máŋgga lagi badjel. Livčii sávahahti kártet maiddái sullo siskkit guovlluid, ja guhkebuš áiggi badjel. Lea maiddái sávaldat kártet guovllu kulturhistorjjá ja árbevirolaš luonddugeavaheami. Orru leame dárbbalaš ásahit sierra vákšunprogramma mii sihkkarastá álbmotmeahci dihto luonduárvvuid jeavddalaš kártema. Vákšundoaibma galgá čaðahuvvot suodjalanulbmiliid olis ja daid vuodul.

Odne diehtit unnán das man oallugat finadit álbmotmeahcis. Vai sáhttít čuovvut mielde das movt dilli lea, de leat biddjojuvpon mátkebeaivegirjjit sierra kássaide Gearvuonas/Store Bekkarfjord ja Viektavuonas/Bárdfjord. Diekkár beaivegirjjit berrejít maiddái biddjojuvvot beavemátkkiid vuolggasajiide. Elektrovnnalaš registereremat eai adno vuos čaðahahttin min álbmotmeahcis, danne go eai leat dihto sajit gokko olbmot fertejít mannat čaða, ja go eai leat nu hirbmat oallugat geat doppe fitnet.

Njuolggadusat

Galget lágiduvvot dilálašvuodat dutkamii ja kártemii mii sáhttá addit eambbo dieðuid álbmotmeahci hálddašeapmái, jus dat fal ii dagat suodjalanárvvuid ovdii.

Álbmotmeahci hálddašeaddjít berrejít ieža vuolggahit suodjalanárvvuid kártemiid daid surgiin gos erenoamážit váilot dieðut ja go dat dagaha buori hálddašeami ovdii.

Sievju eallit ja šattut leat unnán kártejuvpon. Giellavealgu lea okta njealljenuplogi loddešlájas mat leat rukseslisttus. Govven: Per Arne Askeland

Doaibmabijut

Vuolggahit Sievju lottiid dievaslaččat kártemiid, sihke mearragáttiin ja siseatnamis. Ovddasvástideaddji: Hálldašaneiseváldi ovttasbarggus fágabirrasiigui ja SNO:in.

Háhkut eambbo dieđuid Sievju šattuid birra, ja erenoamážit kártet šláddjás guovlluid ja hearkkes guovlluid. Ovddasvástideaddji: Hálldašaneiseváldi ovttasbarggus fágabirrasiigui.

Háhkut dieđuid das mii lea čállojuvpon Sievju historjjá birra, mii galgá adnot ávkin gaskkusteamis ja hálldašeteamis. Ain viidáseappot jearahallat dieđuid vuorraset olbmuin, geat leat bajásšaddan otná álbmotmeahci siste dahje lahkosis. Ovddasvástideaddji: Hálldašaneiseváldi ovttasráđiid historjáservviigui ja fágabirrasiigui.

Ása hit mátkkoštanbeaivegirjiid áigeguovdilis báikkiide gokko olbmot vulget álbmotmeahccái ja jahkásaččat guorahallat girjjiid. Ovddasvástideaddji: Hálldašaneiseváldi ovttasráđiid SNO:in.

Geahča eará doaimmaid 3. kapihtalis suodjalanulbmiliid birra.

6 Áššemeannudeapmi

Mii čujuhit Birasdirektoráhta johtočállosii suodjalanmearrásaid hálldašeami birra, ja Dálkkádat- ja birasdirektoráhta bagadussii luondušláddjiivuođalága 2. kapihtala birra.

6.1 Oppalaš njuolggadusat áššemeannudeapmái

4. kapihtalis gávnnat njuolggadusaid áššemeannudeami birra áššiin mat gusket iešguđetge geavaheaddjeberoštumiide. Dás vuollelis leat muhtin oppalaš čuoggát buot áššemeannudeami hárrái mii guoská Sievju álbmotmeahccái.

1. Buot ohcamat doaimmaide maidda eaktuduvvo lohpi/sierralohpi/dispensašuvdna suodjalanmearrásaid mielde, galget sáddejuvvot hálldašaneiseváldái, namalassii Sievju álbmotmeahci stivrii. Čujuhus lea Seiland/Sievju nasjonalparkstyre, Fylkesmannen i Finnmark, Statens Hus, 9815 Vadsø. Dáppe registrerejuvvvo ohcan almmolaš poastajournálii, ja biddjojuvvvo áššemeannudeaddjái gii lea álbmotmeahci hálldašeaddji.

2. Dábálaččat leat suodjalanmearrásain garraset njuolggadusat go muđui eará lágain. Danne meannuduvvojit ohcamat álggos suodjalanmearrásaid vuodul ovdal go vejolaččat meannuduvvojit eará lágaid vuodul. Jus ohcan ii mieđihuvvo suodjalanmearrásaid vuodul, de eai sáhte eará lágat rievdadit dan.

3. Dárkilet áššemeannudannjuolggadusat bohtet ovdan iešguđetge geavaheaddjeberoštumiid vuolde. Buot áššemeannudeamis lea deatalaš ahte buot bealit gehččojuvvojit ovttas dan hárrái makkár váikkuhus áigumušas lea buotlágan suodjalanárvvuide ja eará geavaheddjiid beroštumiide. Buot áššit galget árvvoštallojuvvot luondušláddjiivuođalága §§ 8-12 vuodul.

4. Jus addojuvvon lobi eavttut rihkkojuvvojit de galgá hálldašaneiseváldi árvvoštallat galgá go ášši gieđahallojuvvot ođđasis dainna áigumušain ahte geassit lobi ruovttoluotta. Roavváset rihkkumis berre mearrásus rievdaduvvot ja lohpi gessojuvvot ruovttoluotta. Eavtuid rihkkun sáhttá deattuhuvvot manjí áiggis ođđa ohcamiid meannudeamis.

5. Sihke Stáhta luonddubearráigeahčus (SNO) ja hálldašaneiseválddis lea ovddasvástádus árvvoštallat ja politijaide váidit eavtuid ja suodjalanmearrásaid rihkkuma.

6. Buot ovttaskasmearrásusat mat leat dahkkojuvvon suodjalanmearrásaid ja luondušláddjiivuođalága § 48 vuodul galget registrerejuvvot Birasmearrásusregistarii

(Miljøvedtaksregisteret). Finnmárkku fylkkamánni ja guoskevaš suohkanat galget oažžut kopijja buot mearrádusain. Báikkálaš birasdirektoráhtta ja SNO galget oažžut kopijja váidda- ja ráŋggáštusmearrádusain. Áššiin mat gusket boazodollui galget Eanandoallodirektoráhtta ja orohagat 24A ja 24B oažžut kopijja. Áššiin mat gusket kulturmuittuide galget Sámediggi ja Finnmárkku fylkkamánni plánaossodat oažžut kopijja. Dasa lassin galget vejolaš eará guoskevaš bealit, omd. FeFo, oažžut kopijja.

7. Áššiin mat gusket kulturmuittuide galgá gulahallat kulturmuitoeiseválddiiguiin Finnmárkku fylkkagieldda ja Sámedikki bokte.

8. Mearrádusat suodjalanmearrádusaid vuodul leat ovttaskasmearrádusat maid okta bealálaš sáhttá váidit, dahje soamis eará geas lea rievttálaš váidinváldi, gč.

hálddašanlága § 28. Juohke áššis ferte árvvoštallojuvvot gii lea bealálaš dahje geas lea rievttálaš váidinváldi. Váidináigemearri lea 3 vahkku dan rájes go mearrádus lea joavdan guoskevaš beallái, dahje dan beaivvi rájes go diehtu lea almmolaččat gulahuvvon, dahje dan áiggi rájes goas bealálaš livččii galgan oažžut dahje livččii berren háhkat dieđu mearrádusa birra, gč. hálddašanlága § 29.

9. Birasdirektoráhtta lea váiddaásahus mearrádusaide maid álbmotmeahci stivra lea dahkan. Váidda sáddejuvvo Birasdirektoráhtti álbmotmeahci stivra bokte. Álbmotmeahci stivra árvvoštallá leat go boahztán ođđa dieđut mat dahket ahte mearrádusa sáhttá rievdadit. Jus álbmotmeahci stivra doalaha iežas mearrádusa, de galgá váidaga sáddet Birasdirektoráhtti, mii loahpalaččat giedahallá ja mearrida ášši.

6.2 Láidehusat luonddušláddjiivuođalágas

Go sierralohpeohcamat (dispensašuvdnaohcamat) giedahallojuvvorit suodjalanmearrádusaid mielde galget čuovvovaš birasrevttálaš prinsihpat luonddušláddjiivuođalágas adnot vuodđun, gč. lága § 7:

- Diehtovuođđu (§ 8)
- Ovdalgihtii-várrogasvuoda-prinsihppa (§ 9)
- Ekovuogádat ja ollislaš váikkuhusat (§ 10)
- Ohcci/čađaheaddji máksá goluid maid negatiiva birasváikkuhusat dagahit (§ 11)
- Birasdohkálaš teknihkat ja doaibmavuogit (§ 12)

Prinsihpat galget árvvoštallojuvvot buot dispensašuvdnaohcamiin. Mearrádusas galgá boahtit ovdan movt prinsihpat leat gehčojuvvon ja makkár deaddu daidda lea biddjojuvvon konkrehta áššis. Hálldašanulbmilat Luonddušláddjiivuođalágas § 4 (Hálldašanulbmil luonddušlájaid ja ekovuogádagaid hárrái) ja § 5 (Hálldašanulbmil šlájaid hárrái) adnojuvvorit maiddái árvvoštallama vuodđun dalle go dat lea áigeguovdil.

Diehtovuođđu – luonddušláddjiivuodáláhka § 8

Diehtogáibádus mearkkaša ahte buot almmolaš válldi čađaheapmi mii guoská lundai, galgá dahkojuvvot dieđuid vuodul. Diehtu ii galgga leat duše dieđalaš máhttua ja diehtu, muhto maiddái vásáhusdiehtu, gč. Ot. prp. nr. 52 s. 379-380. Dieđut sáhttet ovdamearkka dihte boahtit kártemiin, konkrehta fágalaš čielggademiin ja nu ain.

Ovdalgihtii-várrogasvuoda-prinsihppa – luonddušláddjiivuodáláhka § 9

Jus hálldašaneiseválddis eai leat dieđut dahje doarvái máhttua váikkuhusaid birra luonddušláddjivođa hárrai ovdamearkka dihte das maid ohccojuvvon mohtorjohtolatlohipi dagahivččii, de galgá ovdalgihtii-várrogasvuoda-prinsihppa adnojuvvot vuodđun, geahča luonddušláddjiivuodálága § 9, ja Ot. prp. nr. 52 s. 380 rájes. Ovdalgihtii-várrogasvuoda-prinsihppa lea njuolggadus dasa movt eiseválddit galget giedħahallat áššiid go lea eahpesihkarvuhta váikkuhusaid hárrai. Danne lea lagas oktavuohta diehtovuođu gaskka luonddušláddjiivuodálágas, § 8 ja ovdalgihtii-várrogasvuoda-prinsihppa gaskkas § 9. Jus omd. ohccojuvvo mohtorvuodjinlohipi navdojuvvon hearkkes guovllus, de čavgejuvvo diehtogáibádus vuodjima váikkuhusaid birra.

Jus leat unnán dieđut, de biddjojuvvo eambbo deaddu ovdalgihtii-várrogasvuoda-prinsihppi. Jus ferte dahkat mearrádusaid almmá doarvái dieđuid haga das makkár váikkuhusaid doaibma mielldisbuktá luonddušláddjiivuhtii, de dadjá § 9 ahte galgá bargat dan ovdii ahte doaibma ii mearkkašahti láhkái vahágahte luonddušláddjiivuđa. Dat sáhttá mearkkašit ahte dakkár ovdamearkkain ii addojuvvo lohpi, dahje ahte lohpái biddjojuvvojtit garra eavttut.

Ekovuogádat ja ollslaš váikkuhusat – luonddušláddjiivuodáláhka § 10

Prinsihppa luonddušláddjiivuodálágas § 10 galgá sihkkarastit ahte ođđa váikkuhusat guorahallojuvvojtit nu ahte geahčá buot váikkuhusaid mat oktiibuot čuhcet ekovuogádahkii. Dat prinsihppa mearkkaša vuosttažettiin ahte doaibma ii galgga gehčcojuvvot sierran, muhto árvvoštallojuvvot ovttas daid birasváikkuhusaiguin mat juo leat dáhpáhuvvan ovdalaš lobiid geažil. Das lea erenoamáš mearkkašupmi jus váikkuhus ekovuogádahkii sáhttá leat duođalaš ráji alde, vaikko ohccojuvvon doaibma iešalddis lea unni, ovdamearkka dihte jus mohtorjohtolat duše veahá lassána.

Dasto boahtá prinsihppa atnui maiddái vuosttaš doibmii guovllus gosa sáhttá vuordit olu dispensašuvdnaohcamiid, ja go navdojuvvon oppalaš váikkuhus sáhttá mearkkašahti láhkái dahje duođalaččat dahje njulgemeahttumit vahágahttit luonddušláddjivođa. Dakkár oktavuođain berre gieldit ohcamiid.

Ohcci/čađaheaddji máksá goluid maid negatiiva birasváikkuhusat dagahit – luonddušláddjiivuodáláhka § 11

Mearrádus lea hálldašaneiseválddi njuolggadussan. Go hálldašaneiseváldi dahká mearrádusa ovdamearkka dihte mohtorjohtolaga birra meahcis, de ii dárbaš válljet dan čovdosa mii lea ekonomalaččat hálbbimus ohccái jus birrasii lea čielgasit buoret jus vállje divraset čovdosa. Ovdamearkka dihte sáhttá ohcci ohcat lobi bievlan fievrredit

huksenávdnsiid go áigu bartta cegget. Vuodjin sáhttá eatnama billistit. Dalle sáhttá mohtorjohtolaga hálldašaneiseváldi dábálaš hálldašanrievttálaš prinsihpaid ja luondušláddjiivuođalága § 11 vuodul bidjat eaktun ahte daid galgá fievrredit dálvesiivun vaikko šaddá ge ohccái divraseabbo. Prinsihppa sáhttá maid addit vuodu bidjat eaktun ahte baicca geavahuvvo helikopter jus muđui lea stuora várra vahágahttit luondu.

Birasdohkálaš teknihkat ja doaibmavuogit – luondušláddjiivuođaláhka § 12

Mearrádus guoská doaibmavuogi, teknihka dahje báikki válljemii, eastadan dahje unnidan dihte luonduvalljivođa vahágahttima, gč. § 12. Válljejuvvot galget doaibmavuogit ja teknihkka ja báikkit, mat oppalaš árvvoštallama vuodul das movt ovdalaš, dálá ja boahttevaš geavaheapmi ja ekonomalaš dilálašvuodat leat, addet buoremus bohtosiid servodahkii, gč. Ot. prp. nr. 52 s. 382-383. Dát mearkkaša ahte ferte árvvoštallat ovdamearkka dihte guhte báiki, makkár mohtorfievrogeavaheapmi, dahje goas doaibma galgá čađahuvvot dagaha unnimus vahága, ja mii ollislaš árvvoštallama vuodul addá buoremus servodatlaš bohtosiid.

6.3 Láidehusat gonagaslaš resolušuvnnas

Gonagaslaš resolušuvnnas lea oanehis čoahkkáigeassu cealkámušain mat bohte suodjalanplána gulaskuddama olis. Dokumeanttas leat maiddái iešguđetge hálldašandásiid kommentárat cealkámušaide, ja Dálkkádat- ja birasdepartemeantta konklušuvnnat iešguđetge temáid hárrai. Muhtin ášsit sáhttet leat erenoamážit namuhuvvon dán dokumeanttas ja de dat doibmet láidehussan ovdamearkka dihte dasa movt suodjalanmearrádusat galget dulkojuvvot ja hálldašuvvot. Nu lea moatti sajis dán hálldašanplánas ja de leat dat váldojuvvonen njuolga tekstii doppe gos gustojt.

6.4 Čanastumit eará lágaide áššemeannudeamis

Álbmotmeahcis lea oppalaš vuolggasadji ahte doaibmabijut fertejít deavdit gáibádusaid sihke luondušláddjiivuođalágas ja dain njuolggadusain maid mielde doaibmabidju oppalačcat galgá meannuduvvot. Huksenáššis dárbaša ovdamearkka dihte oažžut lobi sihke álbmotmeahci stivras suodjalanmearrádusaid olis ja suohkanis plána- ja huksenlága olis. Go ohcá mohtoruvodjinlobi de ferte (earret muhtin ovdamearkkain) dárbašit dispensašuvnna/sierralobi sihke suodjalanmearrádusain ja mohtorjohtolatlágas.

Dábálaččat leat suodjalanmearrádusain garraset mearrádusat álbmotmeahci geavaheami ja doaimmaid birra go muđui eará lágain. Danne berre álbmotmeahci stivra vuos ovddemus meannudit ohcamiid doaibmabijuid, mohtorjohtolaga ja dakkáriid birra ovdal

go dat meannuduvvojit eará njuolggadusaid mielde (gč. kapihtala áššemeannudeami birra).

Suodjalanmearrádus ii earáhuhte opmodat- ja vuogatvuodadilálašvuodaid, muhto dat sáhttá rievadit geavahan- ja eaiggáduššanvuogatvuoda sisdoalu daid čavgemiid bokte mat leat geavaheami ja huksemiid/ásahemiid dáfus. Jus suodjalanmearrádusain ii daddjo eará de eai rievdda eananeaiggáda vuogatvuodat ja geatnegasvuodat. Eananeaiggát sáhttá gieldit doaimmaid ja doaibmabijuid iežas eatnamis gustovaš láhkamearrádusaid mielde. Dat leat priváhtarievttálaš dilálašvuodat. Hálldašaneiseváldi sáhttá gieldit doaimmaid ja doaibmabijuid priváhta eatnamis álbmotmeahcis jus dat rihkkot suodjalanmearrádusaid.

6.5 Oppalaš dispensašuvdnamearrádusat

Sievju álbmotmeahci suodjalanmearrádusain leat sierra dispensašuvdnamearrádusat mat addet álbmotmeahci stivrii vejolašvuoda addit dispensašuvnna dihto ulbmiliidda, **dárkilis dispensašuvdnamearrádusat**. Dat leat namuhuvvon iešguđetge geavaheaddjeberoštusaid oktavuođas 3. kapihtalis.

Dasa lassin lea luonddušláddjiivuođalágas **oppalaš dispensašuvdnamearrádus**, gč. § 48, mii addá vejolašvuoda addit dispensašuvnna jus dihto eavttut leat devdojuvvon. Luonddušláddjiivuođalága § 48 adnojuvvo vuodđun dan sadjái go suodjalanmearrádusaid § 4.

Luonddušláddjiivuođaláhka § 48 (dispensašuvdna suodjalanmearrádusas) (*Dás jorgaluvvon*)

Hálldašaneiseváldi sáhttá spiehkastit suodjalanmearrádusain jus dat ii mana suodjalanmearrádusa ulbmila vuostá, ii ge sáhte suodjalanárvvuid väikkühit namuhanveara, dahje jus lea dárbbashaš sihkarvuoda dihte dahje mearkkašahhti servodatberoštumiid dihte.

Eará mearkkašahhti servodatberoštumiid ja suodjalanguovllu ásaheami vihkchedallamis galgá erenoamážit deattuhit suodjalanguovllu mearkkašumi buot suodjalanguovlluid gaskkas, ja ahte sáhtášii go vástideaddji suodjalanguovllu ásahit dahje ovdánahttit eará sajis. Čađaheaddji sáhttá geatnegahttojuvvot máksit govttolaš meari goluin eará diekkár vástideaddji guovllu áimmahuššamii, ásaheapmái dahje ovdánahttimii.

Jus muhtin doaibmabidju dárbbashaš lobi sihke suodjalanmearrádusaid ja eará lágaid mielde, de sáhttá čađaheaddji válljet sáddet goappaš ohcamiid oktanis. Dakkár áššiin galgá mearrádus vuos dahkojuvvot suodjalanmearrádusaid olis, jus eará ii leačča celkojuvvon suodjalanmearrádusain dahje hálldašaneiseválddi addin lobis.

Dispensašuvdnaohcan vuosttaš lađđasa mielde galgá sittisdoallat dárbašlaš dokumentašvnna doaibmabiju váikkuhusain suodjalanárvvuide. Dispensašuvdná vuosttaš lađđasa mielde galgá sittisdoallat ákkaid mat čájehit movt hálldašaneiseváldi lea árvvoštallan váikkuhusaid maid dispensašuvdná sáhttá dagahit suodjalanárvvuide, ja movt dat leat deattuhuvvon.

Álbmotmeahci stivra sáhttá danne addit dispensašuvnna jus okta golmma čuovvovaš eavttuin lea devdojuvvon:

- 1) Doaibmabidju ii rihko suodjalanmearrásula ulbmila, ii ge sáhte váikkuhit suodjalanárvvuid namuhanveara
- 2) Doaibmabidju lea dárbašlaš sihkarvuoda dihte
- 3) Doaibmabidju lea dárbašlaš mearkkašahtti servodatberoštumiid vuhtii válđima dihte

Oppalaš dispensašuvdnánamearrásus luondušláddjivuođalága §:s 48 galgá sáhttít dustet erenoamáš ovdamearkkaid maid ii sáhttán einnostit suodjaleami mearrideami oktavuođas. Lea deatalaš ahte dispensašuvdnavejolašvuohta ii adno suodjaleami ulbmila garvimi dahje njeaidimii. Dat galgá vuosttažettiin válđot atnui dušše ohcamidda mat mielddisbuktet smávva váikkuhusaid dahje gaskaboddosaš muosehuhtimiid.

Dispensašuvdnáohcamid § 48 vuodul galgá álbmotmeahci stivra meannudit, ii ge bargolávdegoddi⁴. Jus hálldašeaddji lea sirdán dispensašuvdnáohcamid meannudeami válđdi⁵ hálldašeaddjái, de sáhttá son muhtin erenoamáš dilálašvuodain maiddái gieđahallat ohcamid § 48 vuodul. Dat guoská áššiide main a) stivrra dahje bargolávdegotti addin dispensašuvdná ohccojuvvo ođastuvvot, ja eavttut eai leat sakka rievdan, b) lea ásahuvvon hálldašanvierru vástideaddji áššiin main stivra/bargolávdegoddi lea ovdal mearridan, dahje c) hálldašanplána addá čielga láidehusaid bohtosa hárrái.

Dárkilet njuolggadusat addojuvvojit Birasdirektoráhta johtočállosis suodjalanmearrásusaíd hálldašeami birra (M106-2014) ja Sievju álbmotmeahci stivrra njuolggadusain.

⁴ Bargolávdegoddi galgá meannudit ovttaskas áššiid main ii leat stuora mearkkašupmi suodjalanárvvuide, ja áššiid main stivra lea mearridan prinsihpaid áššesuorgái. Dispensašuvdnáohcamat § 48 vuodul eai leat dakkár áššit.

⁵ Stivra sáhttá hoidejeaddjái addit válđdi mearridit álkis áššiid.

6.6 Lobihisvuodaid čuovvoleapmi – čađaheapmi ja rānggáštusat

Vai álbmotmeahci ásaheami ulbmil vuhtii válđojuvvo, de galget láhkarihkkumat čuovvoluvvot. Go duođastuvvo láhkarihkkun meahcis de sáhttá SNO váidit politijjaide, várret dahje dieđuid addit. Maid SNO dakhá, lea dan duohken man duođalaš rihkkun lea. SNO raportere maiddái álbmotmeahci stivrii. Álbmotmeahci stivrras lea iešheanalaš ovddasvástádus dahkan juoidá go oažju diedu láhkarihkkuma birra. Dan sáhttá váidit politijjaide ja/dahje dieđihit Fylkkamánnái/Birasdirektoráhtii hálđdašandási reakšuvnnaid mearrideapmái. Dasa lassin lea álbmotmeahci stivrii skábmamánus 2016 addojuvvon váldi ieš rānggáštít luonddušláddjiivuođalága rihkumiid.

Fylkkamánnái lea addojuvvon váldi luonddušláddjiivuođalága § 69-73 hárrái. Álbmotmeahci stivrii lea addojuvvon váldi luonddušláddjiivuođalága § 69 vuosttaš lađđasa, § 70 nuppi lađđasa, § 71 vuosttaš lađđasa ja § 73 vuosttaš lađđasa hárrái. Gč. lovdata.no gos lea olles luonddušláddjiivuođaláhka (dárogillii). Paragráfaid sáhttá čoahkkáigeassit ná (Paragráfaid bajilčállagat leat dás jorgaluvvon):

§ 69 *Divvun ja njulgen*. Dát paragráfa addá eiseválddiide vuođu gohččut ovddasvástideaddji bealálačča bissehit lobihis barggu/doaimma ja/dahje mearridit ahte lobihis dilálašvuhta njulgejuvvo.

§ 70 *Vuorddekeahtes birasváikkahuusat lobálaš doaimma olis*. Dát paragráfa lea jurddašuvvon dilálašvuodaide mat álgoálggus leat lobálaččat, muhto main čuvvot vuorddekeahthes ja mearkkašahtií váikkuhusat luonddu girjáivuhtii. Go dakkár vahát lea dáhpáhuvvan, de sáhttet eiseválddit geatnegahittit ovddasvástideaddji bealálačča čađahit doaimmaid (njulget) jus dat sáhttá dáhpáhuvvat almmá stuorát váttisvuodaid haga sutne.

§ 71-72 *Njuolggó čađaheapmi ja earáid opmodaga geavaheapmi*. Dát paragráfat addet eiseválddiide vejolašvuoda fuolahit ahte doaimmat čađahuvvojít ovddasvástideaddji rehkega ala jus gohčummat §§ 69 ja 70 vuođul eai doahttaluvvo, dahje jus lea hoahppu luonddušláddjiivuođa dihte, dahje jus ii gávnahnahuvvo gii ovddasvástideaddji lea.

§ 73 *Bággosáhkku* lea juoga maid eiseválddit sáhttet geavahit sihkkarastit lága mearrádusaid čađaheami. Bággosáhkku mearriduvvo go rihkkun lea fuomášuvvon ja ovddasvástideaddji ii leat njulgen dahje muđui ii leat čuvvon gohčuma. Bággosáhkku sáhttá leat ovttageardásaš sáhkku dahje dakkár sáhkku mii lassána dađi mielde go áigi gollá dassá go gohčun čuvvojuvvo.

Birasdirektoráhtta lea eiseváldi § 74 *Birasbuhtadus* mielde. Birasbuhtadus mearkkaša objektiivvalaš buhtadusovddasvástádusa luonddušláddjiivuođalága dahje eará lága mielde mas lea dadjamuš lága ulbmiliid ja prinsihpaid čađaheamis. Dát mearrádus dakhá ahte unnit rihkkumat eai lohkko rihkusášsin ja ahte hálđdaħus sáhttá ieš rāngut daid,

almmá dan haga ahte seaguhit riektevuogádaga dasa. Dát eai rehkenastojuvvo ránggáštussan dábálaš hámis, ja de sáhttet nappo mearriduvvot eará ránggáštusat vel lassin.

§ 75 addá ránggáštusa meriid luondušláddjiivuođalága rihkkumis, mat leat sáhkut dahje giddagasduopmu gitta jagi, dahje golbma jagi roavva rihkkumiid ovddas.

Láhkarihkkun álbmotmeahcis sáhttá maiddái leat eará lágaid rihkkun lassin dasa go rihkku luondušláddjiivuođalága, ja nu guoská dat maiddái eará eiseválddiide. Ovdamearkka dihte galgá suohkan čuovvolit plána- ja huksenlága ja mohtorjohtolatlága rihkkuma, ja Eanandoallodirektoráhtta galgá čuovvolit boazodoallolága rihkkuma. Álbmotmeahci stivra berre juohke ášsis árvvoštallat guđiid eará eiseválddiide berre dieđihit ja geaiguin vejolaččat ovttasbargat dieđuid juogadeamis ja ášši čuovvoleamis.

7 Referánnssat

- Alm, T. 2014. Floraen på Seiland i Finnmark. Polarflokken 36 (1-2): 3-138.
- Alm, T. 2016. Tillegg til floraen på Seiland i Finnmark. Polarflokken 38(1): 3-26
- Alm, T. ja Iversen, M. 2003. Botaniske undersøkelser på Seiland i forbindelse med den foreslalte nasjonalparken. Tromsø Museum / NINA.
- Alta herredsrett 1996. Dom av 17. april 1996 (sak 95-00296 A), s. 2 og 16.
- Andreassen, L. M., Kjøllmoen, B., Melvold, K., Winsvold, S. H., Nordli, Ø., og Rasmussen, A. 2010. Stor nedsmelting av breene i Finnmark. Klima 6-2010.
- Artsdatabanken 2015. Norsk rødliste for arter 2015.
- Finnmarkskommisjonen 2012. Rapport felt 1: Stjernøya/Seiland
- Friis, J. A. 1888. Ethnografisk Kart over Finmarkens Amt. 6 Bl. Norges geografiske Opmåling.
- Fylkesmannen i Finnmark 2003. Forslag om opprettelse av Seiland nasjonalpark. Høringsdokument.
- Iversen, M., Systad, G. H., ja Strann, K.-B. 2002. Statusrapport om kunnskapsnivået for flora og fauna i foreslått nasjonalpark på Seiland. NINA. Rapport til Fylkesmannen i Finnmark.
- Jacobsen, K.-O., Systad, G. H. ja Strann, K.-B. 2002. Zoologisk kartlegging innenfor utvalgte områder på Seiland, Finnmark. NINA. Rapport til Fylkesmannen i Finnmark.
- Jacobsen, Ragnvald 1983. Sørøysund lokalhistorie, s. 283.
- Miljødirektoratet 2014. Rundskriv om forvaltning av suodjalanmearrásuser. Veileder M106-2014.
- Miljøverndepartementet 1986. Ny landsplan for nasjonalparker. Norsk Offentlig Utredning 1986:13
- Miljøverndepartementet 2006. Opprettelse av Seiland nasjonalpark/Sievju álbmotmeahcci i Alta, Hammerfest og Kvalsund kommuner i Finnmark fylke. Kongelig resolusjon av 8.12.2006.
- Olli, J., Svineng, M. ja Eira, J. H. 2003. Konsekvensutredning av nasjonalpark på Seiland for reindriftsnæringen. Jaruma AS, Karasjok.
- Ryvarden, Leif 2009. Norges nasjonalparker, bind 11: Seiland og Varangerhalvøya. Gyldendal.
- Røhnebæk, Ørnulf. 1995. Miljø og jus – Oversikt over norsk miljørett med innføring i jus og forvaltningsrett. Universitetsforlaget.
- Sametinget 2003. Rapport fra befaringer på Seiland 2003.
- Stortingsmelding nr. 62 (1991 – 1992). Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge.

Mielddus 1

Láhkaásahus Sievju álbmotmeahci suodjaleami birra, Álttá, Háammerfeastta ja Fálesnuori suohkaniin, Finnmárkku fylkkas.

Mearriduvvon gonagaslaš resolušuvnna bokte juovlamánu 8. beaivvi 2006 geassemánu 19. beaivvi 1973 nr. 63 lága vuodul luonddugáhttema birra § 3, vrd. § 4 ja §§:id 21, 22 ja 23. Birasgáhttendepartemeanta lea ovddidan.

§ 1. Ráddjejumit

Álbmotmeahci areála lea sullii 316,3 km², mas birrasiid 9,6 km² lea mearraareála. Mearraareálain lea cáhcegiera ja bodni vuolimus fiervádási rádjái suodjaluvvon.

Álbmotmeahcci guoskkaha čuovvovaš gnr./bnr.:

Álttá suohkanis: 51/1, 51/2, 51/3, 51/4, 51/5, 51/6, 51/7, 51/8, 51/9, 51/10, 51/11, 51/12, 51/13, 51/14, 51/15, 51/16, 51/17, 51/18, 51/19, 51/20, 51/21, 51/22, 51/23, 51/24, 51/25, 51/26, 51/27, 51/28, 51/29, 51/30, 51/31, 51/32, 51/33, 51/34, 51/35, 51/36, 51/37, 51/38, 51/39, 51/40, 51/41, 51/42, 51/43, 51/44, 51/45, 51/46, 51/47, 51/47, 51/48, 51/49, 51/50, 51/51, 51/52, 51/53, 51/54, 51/55, 51/56, 51/57, 51/58, 51/59, 51/60, 51/61, 51/62, 51/63, 51/64, 51/65, 51/66, 51/67, 51/68, 51/69, 51/70, 51/71, 51/72, 51/73, 51/74, 51/75, 51/76, 51/77, 51/78, 51/79, 51/80, 51/81, 51/81, 51/82, 51/83, 51/84, 51/85, 51/86, 51/87, 51/88, 51/89, 51/90, 51/91, 51/92, 51/93, 51/94, 51/95, 51/96, 51/97, 51/98, 51/99, 51/100, 51/101, 51/102, 51/103, 51/104, 51/105, 51/106, 51/107, 51/108, 51/109, 51/110, 51/111, 51/112, 51/113, 51/114, 51/115, 51/116, 51/117, 51/118, 51/119, 51/120, 52/1, 52/2, 52/3, 52/4, 52/5, 52/6, 52/7, 52/8, 52/9, 52/10, 52/11, 52/12, 52/13, 52/14, 52/15, 52/16, 52/17, 52/18, 52/19, 52/20, 52/21, 52/22, 52/23, 52/24, 52/25, 52/26, 53/1, 54/1, 55/1 ja 56/1

Háammerfeastta suohkanis: 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5, 8/6, 8/7, 9/1, 9/2, 9/10, 9/74, 10/1, 10/5 ja 11/1

Fálesnuori suohkanis: 10/1, 12/1, 12/2, 12/3, 12/4, 12/5, 12/6, 13/1 ja 13/16

Álbmotmeahci rájit bohtet ovdan Birasgáhttendepartemeantta kárttas man miittolávva lea 1:50 000, beaiváduvvon skábmamánus 2006.

Suodjalanláhkaásahus oktan kárttain galgá vurkkoduvvot Álttá, Háammerfeastta ja Fálesnuori suohkaniin, Finnmárkku Fylkkamánni hálddus, Luondduhálddašandirektoráhta hálddus ja Birasgáhttendepartemeantta hálddus.

Álbmotmeahci dárkilis rájit galget merkejuvvot eatnamii. Čiegat galget koordináhtaiguin merkejuvvot.

§ 2 *Ulbumil*

Álbumotmeahci ulbmil lea

- seailluhit alpiina mearragáddeeanadaga mas lea erenoamáš ja mánggabéalat biologalaš šláddjiivuohta (biologalaš valljivuohta),
- sihkkarastit guovllu iešguđetlágan luondduhámiid,
- seailluhit eanadathámiid ja erenoamáš geologalaš gávdnosiid ja
- suodjalit kulturmuittuid.

Almmolašvuohta (álbumot) galgá beassat vásihit luonddu árbevirolaš ja dábálaš meahccedoaimmaid (olgodaddama) bokte maidda eai dárbbasuvvo olu teknihkalaš heiveheamit. Luondduvuđđosa vuhtii váldin lea deatalaš sámi kultuvrra ja ealáhusávkkástallama dihte. Guovlu galgá sáhttít adnot boazodollui.

§ 3 *Suodjalanmearrádusat*

1. Eanadat

1.1 Eanadat lea suodjaluvvon sisabahkkemiid vuostá

Guovlu lea suodjaluvvon buotlágan sisabahkkemiid vuostá, ja nu lea gielddus hukset ja rievadait visttiid, ásahtit eará bistevaš ja gaskaboddosaš huksehusaid, áiddiid ja gárddiid, geainnuid, báktedoaimmaid, reguleret čázádagaid, goaivut, deavdit, bávkalit, bohkat, loggut gedđgiid ja eará minerálaid, doalvut stuorát gedđgiid, báktебиhtái ja fossiillaid, muoraid njeaidit, roggama bokte dahje eará ládje goikadit eatnama, ođđasis gilvit, eatnama jalget, áimmu ja eatnama mielde jođihit el-johtasiid, hukset šaldiid ja roviid, galbbaid cegget, bálgáid ja láhttuid merket jna. Listu ii leat dievaslaš.

1.2 Mearrádusat čuoggás 1.1 eai gielde:

- a) bálgáid, láhttuid, šaldiid ja mearkkaid máticasdoallama hálddašanplána § 5 mielde
- b) visttiid ja eará rusttegiid máticasdoallama
- c) Riddodoaimmahaga rusttegiid doaimmaheami ja máticasdoallama ja dárbbaslaš johtaleami dan oktavuođas

1.3 Hálddašaneisevaldi, vrd. § 6, sáhttá addit lobi

- a) rievadait ja viiddidit visttiid,
- b) ođđasis hukset visttiid mat leat billahuvvan buollima dahje luonddudilálašvuodaid geažil,
- c) visttiid ja rusttegiid hukset boazodoalu, eanandoalu ja bearráigeahču atnui,
- d) šaldiid ja roviid hukset,
- e) galbbaid cegget ja ođđa bálgáid merket hálddašanplána § 5 mielde,
- f) ásahtit dárbbaslaš giddenráhkkanusaid guolástanneavvuid, fatnasiid ja mearradoaimmaid rusttegiid várás, brukkaid ja návsttuid,
- g) veahážiid mielde váldit číkjagedđgiid dihto sajiin hálddašanplána § 5 mielde,
- h) cegget rabas barttaid almmolašvuoda atnui árbevirolaš olgodaddama várás ja
- i) hukset ođđa rusttegiid, sirdit rusttegiid ja dála rusttegiid viiddidit Riddodoaimmahaga várás,

j) ásahit akvakulturdoaimmaid, main eai leat vissttit eai ge oinnolaš rusttegat meara čáhcegierraga bajábealde.

2. Šattut

2.1 Vegetašuvnna (šattuid) suodjaleapmi

Šattodat (vegetašuvdna), maiddái jápmán muorat ja miestagat, galget suodjaluvvot buotlágan vahágahttima ja billistami vuostá. Lea gielddus šaddadit, gilvit ja sajáiduhttit oðða šaddošlájaid eatnamii ja sáivačáhcái.

2.2 Čuoggá 2.1 mearrádusat eai gieldde

- a) guovllu atnima guoh tuneanamin,
- b) dolasteami goike rissiiguin,
- c) murjema ja borramušguobbariid čoaggima
- d) dábalaš šattuid váldima iežas atnui.

2.3 Hálldašaneiseválddit, vrd. § 6, sáhttet addit lobi

- a) váldit muoraid boazoáiddiid dahje sávzaáiddiid divodeapmái ja
- b) váldit muoraid boaldámuššan barttaide álbmotmeahcis.

2.4 Luonduhálddašandirektoráhtta sáhttá láhkaásahusa bokte reguleret dahje gieldit guohtuma mii sáhttá vahágahttit dahje billistik luonddubirrasa. Dát ii guoskka boazoguohtumii.

3. Eallit

3.1 Elliid suodjaleapmi

Eallit, ja maiddái biejut, beasit, bessensajit, goððobáikkit ja čivganbáikkit leat ráfáidahttojuvvon vahágahttiid ja dárbašmeahttun ráfehuhttiid vuostá. Ii leat lohpi gilvit elliid gáddái ii ge sáivačáhcái.

3.2 Mearrádusat čuoggás 3.1 eai gieldde

- a) bivddu fuodđolága dahje boazodoallorievtti njuolggadusaid mielde,
- b) guolásteami luossa- ja sáivačácelága dahje boazodoallolága njuolggadusaid mielde,
- c) guolásteami ja bivddu mearas sáltečácelága mielde dahje
- d) doaimmahagaid mearas mas eai leat oinnolaš rusttegat čáhcegierraga bajábealde akvakulturlága mielde

4. Kulturmuittut

4.1 Kulturmuittuid suodjaleapmi

Kulturmuittut galget suodjaluvvot vaháguvvamiid ja billahuvvamiid vuostá. Luovos kulturmuittuid ii galgga sirdit ii ge doalvut.

4.2 Hálldašaneiseváldi, vrd. § 6, sáhttá addit lobi divvut, máticasdoallat ja dikšut kulturmuittuid.

5. Johtaleapmi

5.1 Oppalaččat johtaleami birra

Buot johtaleapmi galgá čađahuvvot fuolalaččat ja várrogasat nu ahte ii vahágahte luonddubirrasa dahje kulturmuittuid. Luondu eallin ii galgga ráfehuhttojuvvot.

5.2 Organiserejuvvon johtaleapmi

Dán láhkaásahusa mearrádusat eai gieldde organiserejuvvon johtaleami vácci go dat fal ii vahágahte ii ge ráfehuhte luonddubirrasa.

Eará organiserejuvvon johtaleapmi ja johtalanvuogit, mat sáhttet luonddubirrasa vahágahttit, fertejít ožžon sierralobi hálddašaneiseválddis, vrd. § 6. Muđui čujuhuvvo hálddašanpláni, vrd. § 5.

5.3 Bálgaíd sirdin

Luonddubirrasa dahje kulturmuittuid vuhtii váldima dihte sáhttá hálddašaneiseváldi, vrd. § 6, sirdit dahje giddet láhttuid ja bálgaíd.

5.4 Johtaleami reguleren

Dihto ráddjejuvvon guovlluin álbmotmeahci siskkobealde sáhttá Luonduhálddašandirektoráhtta láhkaásahusa bokte reguleret dahje gieldit johtaleami mii sáhttá vahágahttit luonddubirrasa.

5.5 Oppalaš ložžemát johtaleami dáfus

Mearrádusat čuoggái 5.1–5.4 eai guoskka dárbašlaš johtaleapmái militeara operatiivadoaimmaid dahje ambulánssa-, politija-, buollinčáskadan-, gádjun- dahje bearräigeahčandoaimmaid oktavuođas, ii ge nuoskkideami eastadeami dahje fáhkka nuoskkidanvára oktavuođas, ii ge máticasdoallama dahje hálddašandoaimmaid oktavuođas maid hálddašaneiseváldi lea mearridan, vrd. § 6.

6. Mohtorjohtolat

6.1 Mohtorjohtolatgield dus

Lea mohtorjohtolatgield dus eatnamis ja sáivačáziin, ja áimmus vuollel 300 mehtera.

6.2 Mearrádusat čuoggás 6.1 eai gieldde

a) militeara operatiivadoaimmaid dahje ambulánssa-, politija-, buollinčáskadan-, gádjun- dahje bearräigeahčandoaimmaid oktavuođas, eai ge máticasdoallama dahje hálddašandoaimmaid oktavuođas maid hálddašaneiseváldi lea mearridan, vrd. § 6.

b) boagánfievruiguin vuodjima dálvesiivun ja jihkiid alde boazodoalu oktavuođas.

6.3 Hálddašaneiseváldi, vrd. § 6, sáhttá addit lobi

a) hárjehallanvuodjimii dálvesiivun ulbmiliidda namuhuvvon čuoggás 6.2 a,
b) fievrredit gálvvuid barttaide dálvesiivun,
c) dálvesiivun fievrredit materiálaid visttiid, áiddiid, roviid jna. divvumii ja huksemii,

- d) dárbašlaš bievlavuodjimii boazodoalu oktavuođas,
- e) dárbašlaš seaivumii ja vuollugit girdimii helikopteriin boazodoalu oktavuođas,
- f) Suodjalusa dárbašlaš vuollugit girdimii.

Boazodoallu ja Suodjalus ožžot dábálaččat lobi máŋgga jahkái hávális. Boazodoalu dáfus galgá dát koordinerejuvvot orohatplánain ja válđojuvvot dasa mielde boazodoallolága njuolggadusaid vuodul, nu ahte boazodoallu sáhttá dohkálaš vuogi mielde doaimmahuvvot.

7. Nuoskkideapmi

7.1 Nuoskkidangielddus

Lea gielddus nuoskkidit ja ruivet. Lea gielddus geavahit buot kemijalaš ávdnasiid mat sáhttet váikkuhit luonddubirrasa. Lea gielddus kálket čáziid ja eatnamiid.

7.2 Riedja

Lea gielddus geavahit modeallagirdiid, modeallafatnasiid, jiekjabovrra jd. main lea mohtor.

§ 4 Oppalaš spiehkastanmearrádusat

Hálddašaneiseváldi, vrd. § 6, sáhttá spiehkastit njuolggadusain go dat leat dárbašlaš suodjalanulbmila dihte, ja dieđalaš iskkademiid ja bargguid dahje doaimmaid oktavuođas main lea deatalaš servodatlaš mearkkašupmi, dahje eará erenoamáš dilálašvuodain go dat ii rihko suodjaleami ulbmila.

§ 5 Hálddašanplána

Hálddašaneiseváldi, vrd. § 6, sáhttá vuolggahit johtui doaimmaid dan várás ahte ovddidit suodjaleami ulbmila. Galgá ráhkaduvvot hálddašanplána mas leat dárkilet njuolggadusat hálddašeami, dikšuma, heivehemiid, diehtojuohkima birra jna. luondduhálddašandirektoráhtta galgá dohkkehít hálddašanplána.

§ 6 Hálddašaneiseváldi

Luondduhálddašandirektoráhtta mearrida gii galgá leat álbmotmeahci hálddašaneiseváldi. Sámi beroštumit galget vuhtii válđojuvvot dan hálddašanortnegis mii ásahuvvo.

§ 7 Ráđđeaddi lávdegoddi

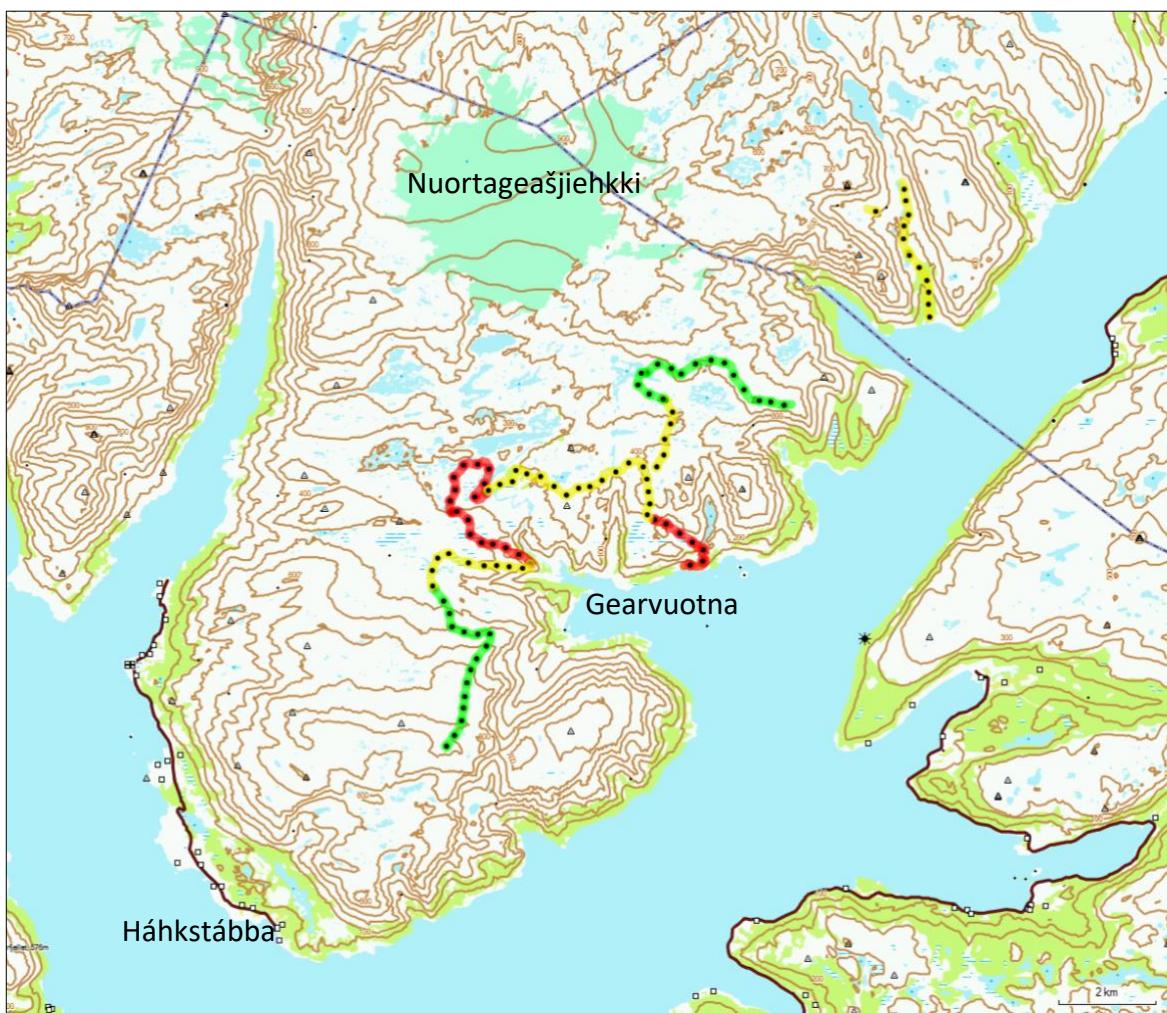
Galgá ásahuvvot ráđđeaddi lávdegoddi álbmotmeahci hálddašeami várás.

§ 8 Fápmuiboahtin

Dát láhkaásahus boahtá fápmui dakkaviđe.

Mielddus 5: Bievlavuodjinláhttut

Boazodoalu vuodjinluottat álbmotmeahcis pr. golggotmánnu 2014. Vuodjinluottat leat vuosttažettiin Gearvuona ja Mielkejávriid guovllus. Okta luodda manná Birranvákki mielde.

Ruoná vuodjinluottat: Dovdojit unnán, mannet bávttiid mielde, dahje geavahuvvojít hárve.

Fiskes vuodjinluottat: Dovdojit eatnamis

Rukses vuodjinluottat: Hui oinnolaš luottat, geavahuvvojít dávjá dahje mannet jekkiid dahje rašes eatnamiid badjel

Mielldis 6: Doaibmplána Sievju álbmotmehacci 2015-2018: Lágideapmi, dieðut, kárten ja mátasdoallan.

NB! Doalibmapláná oðgasmahttijuvvo iah kásaačat. ja oddaseameos p ána gávnnat á bimotmeahci ruovttusiiđduin.

Doai- bma- kate- gorija	Oarehis čilgehus	Ruhtadeapmi ja ovttasbargoguoimmit (stíra = álbmotmeahci stíra)	Gii čaðaha	Čaðahan- áigodat (2015- 2018)	Golut (kr)	Čilgehus
VUOLGGASAUT NIŽEVUOTNA/HØNSEBY JA ALTNESET						
Heive- hit	Ása hit vuolggaaaji Nijževuotna/ Hønseby	Stíra, Hámmerfeastta suohkan, Arnulf Larssen AS	Hoidejeaddij, Verte, RIBinord, Vegar Mikalsen (snihkkár), Arnt Wang (vuodðobarggu), Splitkon, Hurtigtrykk	2015- 2016	600 000	Portálavist ja infotávvalat, galbbat, divvun ja čájáhuslanjat, WC, odða parkerensadji, buoret renovašuvndna
Heive- hit	Bálggis Nijževuonas álbmotmeahci rájí rádjái	Hámmerfeastta suohkan, stíra	Hámmerfeastta suohkan, hoidejeaddij, SNO	2015- 2016	30 000	Merket bálgá, beaivegirjekássa ja galba Storvannet luoddaearus ja bálgá loahpas
Heive- hit	Ása hit vuolggaaaji Altneset	Stíra, Álttá suohkan, Hakkstabben og Altneset bygdelag/gilisearvi, Seiland House	Hoidejeaddij, gilisearvi, Gjenreisningsmuseet ja earát	2017- 2018	200 000	Proškerter vuolggasají Iulágeahčen Sievju. Infotávvalat/galbbat, čájáhus vistti siste ina.
Heive- hit	Bálgbát Altneset/Háhkstáppa rájes	Stíra, Hakktabben og Altneset bygdelag/ gilisearvi	Gilisearvi	2017- 2018	30 000	Merket bálgá, galba ja girji bálgá álggus/loahpas
Diehito- juokkin	Čájáhus álbmotmeahci birra	Stíra, Seiland House	Gjenreisningsmuseet, hoidejeaddij	2018		Čájáhus álbmotmeahci bírra lea ráhkaduvvon ja sajis Nijževuonas. Seamma čájáhus plánejuvo mäidái Seiland Housi.
Diehito- juokkin	Filibma álbmotmeahci birra	Stíra, Álttá suohkan, Hámmerfeastta suohkan	Askeland Media AS	2016	200 000	Filibma lea ráhkaduvvon 2015. Galgá sajustuvvot Čájáhusaide vuolggasajíin, ja oanehisveršuvndna galgá ruovttusiidi.
DOAIMMAT ÁLBMOTBMEAHCIS						
Heive- hit	Odða govdubrugga Gearvuonas	Stíra, Alta Havn KF, Korsfjord og Komagfjord bygdelag/gilisearvi	Entreprenéra	2016- 2018	450 000	Odða govdubrugga Gearvuonas/Store Bekkarfjord, dan sedjái nii billuhuyav. Brugga lea rabas buohkaide ja dahká gáddái boahntima álkibun ja sihkicareabbon.
Diehito- juokkin	Elektrovnnaalačat merlejuvnon mätkebálgat	Stíra		2017- 2018	20 000	Merket 3-5 bálgá GPS:in evttohussan gussiide. Viččahantti kárttaide ja báberkárttaide.
Kártten	Mätkebeaivegirjijit	Stíra, SNO	Hoidejeaddij, SNO	2016/a dasto	10 000	Bidjet girjekássaid vuolggasajíide ja bálgáide, gussiid ohkama váras. Čuovvolit dield girjijid, maiddái daid mat leat Gearvuonas ja Vielktavuonas.
Heive- heapmi	Árvvoštallat nanosmahttit bieylamáđiaid iekkiin	Stíra, Orohagat 24A ja 24B			2017- 2018	Árvvoštallat nanosmahttit bievlamáđiaid mat mannet iekkiid rastá.

Dieđut párkka birra	Dieđuto-juohkin	Odasmahttit gihppaga ja infotávvalid	Stivra	Hoidejeaddji, gráfalaš designer	2018	10 000	Odasmahttit teavstta ja goavid oppalaš gihippagis ja infotávvaliin álbmotmeahcis, odđa merkenstrategija mielede
Dieđuto-juohkin	Dieđut díhito báiikkiih birra	Stivra	Gilisearvi, hoidejeaddji ja earát	2017-2018	10 000	Ráhkadit teavstta ja goavid infotávvaliidda dihito báiikkiih/vuonaid birra	
Dieđuto-juohkin	Infotávvalat	Stivra, suohkanat, eananeaiggát	SNO, suohkanat, gráfalaš designer, hoidejeaddji, vej. entrepnevra	2017-2018	100 000	Odđasis hábmet infotávvaliid odđa mearkagávostrategiji mielede. Bidjat infotávvaliid feargákaiade ja boadžáhagaide. Divodit dahje odasmahtti ovdalaš infotávvaliid.	
Dieđuto-juohkin	Galbbat geidhgouarin	Stivra, Geaidhodoaimmähät	Geaidhodoaimmähät	2017-2018	30 000	Biligeainniu ja feargákaiain čujuhusgalbat álbmotmeahccái	
Dieđuto-juohkin	Ráhkadit álbmotmeahci mätkekárta	Stivra, suohkanat	Hoidejeaddji, gráfalaš designer	2018	50 000	Ráhkadit mätkekárta álbmotmeahci várás odđa mearkagávostrategija mielede	
Dieđuto-juohkin	Dieđut álbmotmeahci birra, gávdnamis Álttás, Hámmerfeasttas ja Fálenuris	Stivra, suohkanat	Hoidejeaddji, museat, turistainfo, ja earát	2017-2018	20 000	Fuolahit ahte turistainfo-báiikkiiin ja museain leat áigeguovdilis dieđut álbmotmeahci birra. Bidjat dieđuid álbmotmeahci birra. áigeguovdilis gávnadansajide dan golmma suohkanis.	
MÁFTASDOALLAN/ČORGEN							
Čorgen	Ruskaoaggin-akšuvdra fierwain	Stivra, SNO, Álttá álbmotallaskuvia, Riddobearrágeahčuu, suohkanat	Stivra, SNO, Álttá álbmotallaskuvia	Jahkásäčat	15 000/ Jagis	Fokus oarjabealái, gosa olu rusikat rivdet gáddái. Viektavuotna, Dáččavuonat.	
Čorgen	Rádjat áiddi	Orohat 24A, stivra	Orohat 24A	2017-2018	Rádjat boazoáiddi mii ii šat leat anus Leaibevuotna-Nuortageašjehkki.		
Čorgen	Lobilis doaimmat	Čuoovvolit lobilis huksenáššiid álbmotmeahcis. Ovddasvástideaddji: Álbmotmeahci stivra, guoskevaš eáigggádat ja guoskevaš suohkanat.					

KÁRTEN						
Kárten	Kártet gazzaloddesajiid	Stivra, SNO, ornitologat	2016-2018	50 000	Kártet gazzaloddebálkiid, maiddái álbmotmeahci siskkit guovluin.	
Kárten	Kártet botanihka	Stivra	Nordnorsk botanisk forening ja earrât	2015-2017	10 000/ jagis	Kártet botánalaš árvvuid, joatkkit 2014 kártenginguin
BOAZODOALLU						
Diehto-juohkin	Ráhkadit diehtojuohkinávdnasiid boazodoalu birra álbmotmeahcis	Stivra, Orahagat 24A ja 24B	Hoidejeaddji	2017-2018	Erenoamážit dieđihit ahte galgá várrogasat johtalit vissis áiggiid ja vissis guovluin.	
Dialogačoahkkimat	Stivra, Orahagat 24A ja 24B	Stivra ja hoidejeaddji	Jahkásäčat		Áigges áigái čádahit Stevju siiddaid ja álbmotmeahci stivra dialogačoahkkimiid .	
Hálddašančoahkkimat	Hálddašančoahkkimat	Áigges áigái čádahit čoahkkimiid Fanandoallodirektoriáhtain, Fylkkamánniid boazodoalloossodagain ja suohkaniguin soahpat oktasaš rutinnaid huksenášsiid ja mohtorjontolatašsiid áššemeannudeapmáí.				
Sooahpat mohtorjontolaga	Sooahpat mohtorjontolaga	Stivra, Orahagat 24A ja 24B	Stivra ja hoidejeaddji	2016	Mearridit mánjggajač bievvavuodjiinlobiid ja helikopterlobiid boazodollui	

Mielddus 7

Sievju álbmotmeahci ráððeaddi lávgotti (RL) pr. óðjajagemuðu 2017

Miellahtut	Poastnr/báiki	Gulahallanolmmoš
Orohat 24 A Oarje-Sievju		
- Viefnjárgga siida	9520 Guovdageaidnu	Nils Henrik Sara
- Gaskasullo siida	9520 Guovdageaidnu	Mikkel I. Eira
Reinbeitedistrikt 24 B Seiland Øst	9520 Guovdageaidnu	Mikkel Nils A. Sara (joðih.)
Bjørn Dagfinn Johansen (sávzadoallu)	9609 Nordre Seiland	
Bjørn Arne Gjøvik (sávzadoallu)	9609 Nordre Seiland	
Store Bekkarfjord Beitelag	9536 Korsfjorden	Hans-Arild Hansen
Nordre Seiland Friluftsforening	9609 Nordre Seiland	Oddmund Pedersen (joðih.)
Hakkstabben og Altneset bygdelag	9532 Hakkstabben	Merete Holmgren Bergly
Korsfjord og Komagfjord grendelag	9536 Korsfjorden	Bernt Erling Thomassen
Kvalfjord og Pollen bygdelag	9531 Kvalfjord	Synnøve Nuth Pedersen
Seiland Explore	9609 Nordre Seiland	André Larssen
Seiland House	9506 Alta	Stig Erland Hansen
Hammerfest og omegn turlag	9615 Hammerfest	Roy Magnussen (joðih.) Maiken Garder
Alta og omegn turlag	9512 Alta	Katrine Fugelli Simonsen (joðih.)
Mimmi Johanne Bæivi (báikkálaš historjá)	9609 Nordre Seiland	
Finnmárkkuopmodat	9513 Alta	Arnulf Losvar
Álttá álbmotallaskuvla	9518 Alta	

Sievju álbmotmeahcci/ Seiland nasjonalpark

Sievju álbmotmeahcci/Seiland nasjonalpark ásahuvvui 2006:s suodjalan dihte čáppa ja árvvolaš guovllu Finnmarkku ceakko riddoguovllus. Álbmotmeahccái gullá 53 % Sievju sullos ja dat lea Álttá, Hámmárfeastta ja Fálesnuori suohkaniin. Eanadagas leat ceakko várit, ruonas rámat ja Skandinávia davimus jiehkit. Hálldašanplána čilge movt álbmotmeahci njuolggadusat galget čađahuvvot ja čuvvojuvvot. Plánas čilgejuvvojit gustovaš láhkaásahusat ja movt guovllut geavahuvvojit, ja maiddái konkrehta njuolggadusat dasa movt geavaheapmi, bearráigeahčču, diehtojuohkin, dilálašvuodaid lágideapmi ja luonddubearráigeahčču galget doaimmahuvvot. Plána lea álbmotmeahci stivrra bargoreaidu, ja galgá addit guovllu geavaheddjiide buoret einnostahttivuoda.

Gulahallandieđut

Telefovdna:	41 43 44 01/78 95 03 00
E-poasta:	seiland@fylkesmannen.no
Neahutta:	www.nasjonalparkstyre.no/seiland
Poasta:	c/o Fylkesmannen i Finnmark, 9815 Vadsø
Galledit:	Kunnskapsparken Alta, 9510 Alta